

SAB. Sorenskrivaren i Sunnhordland

I. A. 20

Tingbok februar/mars – 6. desember 1683

Teiknforklaring

[...] er utfylt av avskrivaren, t.d. etter klåre manglar eller utelatingar. Der spørsmålsteikn eller utropsteikn er nytta, er det for å markera uvisse med kva som står i originalen, eller ei markering av at det verkeleg står slik skrive.

<...> er margnotisar i originalprotokollen

|-...-| er overstrykingar i originalen

`...´ er skrive over linja i originalen.

Oppløyste forkortingar er skrivne med kursiv. Marketeikn och skillingsteikn er skrivne som *march* og *schilling*. Einskilde svært frekvente forkortingar som t.d. Rd (riksdaler) og dei ulike variantane av Ko(ngelig) Ma(yestet) er ikkje oppløyste.

Eg har retta meg etter avskriftsnormalen i Diplomatarium Norvegicum XXII, dvs. at berre i ord etter punktum, samt i eigennamn og einskilde andre ord som t.d. månadsnamn, einskilde titlar og tiltaleformer er det nytta stor forbokstav. Einskilde stader er det sett inn punktum der eg har sett det som naturleg. Ligaturen <β> vert transkribert som <sz>. Romertal er av ortografiske årsaker transkribert som arabiske tal.

Sidetal er utheva og skrivne fortløpande i teksten mellom skarpe klammer. Utheva er også den innleiande teksten kvar gong det er halde ting. Dette er gjort av meir praktiske årsaker, slik at det skal vera enklare å finna kvar einskilde tingmøte.

I tingbøkene er det ofte i denne tida innført restanselister over manglande innbetalt skatt for kvar gard. Desse listene har truleg lita interesse for dei fleste av lesarane, og det er i tillegg svært arbeidskrevjande å skriva dei av. Difor er desse listene utelatne frå og med tingbok 17b for Sunnhordland. Den innleiande teksten, samt sluttsommene er tekne med i avskrifta, medan sjølve restanselista er utelaten. Denne kan enkelt finnast i tingboka om det finnest nokon som har trong for å sjå sjølve listene. Elles kan eg visa til dei føregåande tingbøkene (til og med tingbok 17a) for dei som ynskjer å sjå eksempel der restanselistene er transkriberte. Utelatne restanselister er markert med skarpe klammer, som inneheld ein kommentar frå avskrivar.

Tingbok nr. 20 er litt skadd. Særskilt gjeld dette øvre ytre hjørne av foliane, som stort sett er skadde gjennom heile tingboka. Der det manglar tekst er dette markert med [...], og dersom det av konteksten går fram kva som truleg har stått i dei manglande partia, er teksten kursivert og sett mellom tilsvarende skarpe klammer.

Jo Rune Ugulen
Statsarkivet i Bergen, januar 2003

[SAB. Sunnhordland tingbok nr. 20, 1683]

[1a]

Hielp [.....]

Anno 168[3 den.....] wij epterschreffne Bendix Diurh[*uus soren*]skrifuer vdj Sundhorlen, Olle Lygre, Vin[*c*]en[*tz*] Windenes, Olle Baartuet, Alff Femanger, O[...]
 Ballesemb, Hansz Kleppe, Clemit Hiertaacker, Olle Mjones, samptlig ædsorne laugrettis[*mænd*] udj Stranduig schibred, forsammelede paa Tuet vdj bemelte skibred, retten att betienne. Neruerinde erlig och welfornehme mand, *Seigneur* Laursz Madzen, vdaff dend høye øfrighed vdj Kongl. Maytz. fougit *Seigneur* Johan Torsens sted commiterede, bondelenszmanden Andersz Haaug, med goet folch meere dend tid thilstæde war.

Huorda erlig och welfornehme mand *Seigneur* Laursz Madzen loed udj rette føre en fange ved nafn Samson Einersøn, tilholdende paa Øffre Waagensz grund, Langenes, och tilforn boende paa *forschreffne* Øffre Waagen, en kierchens jord, for begangne mord, brand och tiuffuerj begaait paa *forschreffne* Øffre Waagen nest forleden, natten imellemb den 5 och 6te Februarj. *Forschreffne* fange Samson Einersøn fremkomb for retten och epter tilspørgelsze friuilligen bekiende och tilstoed at hand gick hiemmen ifra, natten til neste tisздаug epter Kyndiszmiszdag nest forleden, imellem den 5te och siette Februarj, och komb til Øffre Waagen imod midnatz tiide, och fandt folckene soffuendes, huor der laae en pige <udj en sengeboe> som stoed paa klemb. Strax hannd støtte paa døren, gick dend op, slog saa itt slag til pigen udj hoffuedet med en øxe saa hun icke rörde sig widere. Gick saa vd i ildhusszet och fandt varme der, huor hand tende een sticklue op. Gick dermed ind [...] [1b] [.....] igjen, sloeg saa trende kister op, huor hand fandt udj een kiste en pung med nogle penge udj. Huor mange det war viste hand icke, mensz epter *Seigneur* Laursz Madzens, och Joen Nortuetz beretning effter Johannes Øfrewaagens egne ord, skulle det were fiorten rdr, huoraff nu bleff lefuerit vdj retten penge 9 rdr 4 *march* 10 *schilling*. Noch udj samme kiste 3 sølff ringer och tuende sølffnaaler, vejer 2 lod ÷ ½ *quintin*. Vdj en anden kiste, tre sølffskeeder, tuende halszkieder och tuende snør kiedder med naal vdj, vejer tilsammen 14 lod for 7 rdr. Noch en gammel fløjelszhaarbore med sølffspende, for 2 *march* 4 *schilling*. Bleff endnu vdj rette lagt, som hand bekiende att haue kiøbt hosz Andersz i Løchsund, 5 aln lerit for 3 *march* 2 *schilling*. Sagde ellersz att haue vdlagt tilsammen paa Sundeuigen som hand hauer kiøbfft for, och wexlet penge 3 rdr, och en slet dr hauer hand wexlet ved hafvet. Epter att hand hafde taget dette indbemelte, bar hand vd paa marcken en liden kiste med sex aln blaatt kirsej, it blegt lagen, 2 halszklæder, it forklede, 2 skanke[?] klæder, 2 linhatter, it tør klæde och 3 aln huit plet, sampt it smørslag med en liden ost vdj, som fantisz med hansz egen øxsze hosz, staaende paa marcken och nu tilstæde. Noch en ost, it stort smørslag och tuende flescheschiencker, som laae paa bare marchen hosz kisten, och haffde hand med sig vdj posszen indbemelte sølff, en liden ost, toe sercker, it forkle, 1 halszdug och it tørklede. Der dette nu war borttagen och vdbaaren, stang saa ild vdj it neffuer laug som laa tet v-den for sengebo døren. Sagde widere [2a] epter ti[*lspørgelsze* .....] hosz sengeboen, ickun en liden [.]an[.....] Bekiende ochsaa at hand wel viste det la[*æ*] femb w-møndige børn inde, dend elste ichun ellufue aar gammel. Gick saa intet deri[*fra*] førind hand saae luen gick op igiennem taget, baade paa stuen och sengeboen. Berett[*e*] ellers at hand intet war udj stuen. Noch epter tilspørgelsze, om hand intet tenchte paa de femb w-møndige børn der laa udj stuen der hand satte ild udj neffuer laget, suarede hand, Gud bedre hamb heller, end hand tenchte paa demb, och waret dette hand war der, fra midnat til imod dagen. Som hand komb hiemb epter at hand hafde gaait imod 1 fiering vegsz, da war det daug, och imidlertiid war Johannes Øffre Waagen wed hafvet paa sildfischende. Reiste saa samme dag til Sundeuigen, och kiøbte atschiellige smaa placherj,

nemblig siuf kander ertter for 2 *march* 10 *schilling*, 7 mercher flesch for 21 *schilling*, 12 lefuer brød for 12 *schilling*, 5 aln lerit for 3 *march* 2 *schilling*, ½ kande salt 3 ½ *schilling*, for en half schielling tobach, it halfpund hafremeel for 8 *schilling*, 3 *marcher* smør for 8 *schilling*, 1 kande sild 4 *schilling*, 1 aln tobach for 3 *schilling*, gaf en huszmand som førde hamb hiemb 8 *schilling*. En dreng som gich epter huszmanden 2 *schilling*. Resten aff de tre rdr drach hand op.

Noch blef *forschreffne* Samson Einerson tilspurt om nogen hannem til denne ond gierning hafde tilskyndet, enten hansz quinde, børn eller andere. Huortil hand suaret nej, och gandsche wndschylde baade hansz quinde och børn, sampt alle andere, och hafde ingen anden derforre att skylde, v-den hansz egen daarlighed. [2b]

[.....] bekiende Samson Einersen det hand wngferlig for fiorten aar sidenn, stael fra hansz egen fader paa *forschreffne* Øffre Waagen it sølfflenchebelte paa halfftiende rdr, och fire sølffscheeder. Huilche hand soldte udj Bergen till en guldsmed wed Brøckesportten. Huad hand heder viste hand icke.

Blef ellersz widere megit flitteligenn examinerit och formanit om hand intet videre hafde bedrefuet, enten udj een eller anden maader, mensz intet meere denne gang bekiendte, eller wedgich.

Sagen til *welbiurdig* Her laugmandz raadføring vdj betenchning optagen.

Anno 1683 den 20 Martj waare wij epterskreffne Benedix Dyrhus, sorenschrifuer vdj Sundhorlehn, Olle Lygre, vdj Vincentz Windenes sit sted Hansz Olsøn *ibidem*, Olle Baartuet, Alff Femanger, Olle Ballesemb, Hansz Kleppe, Clemit Hiertager, Olle Miønes, Andersz Eye, Eling Hougen, Mogens Biøndall och Michell Haaland, samptlig ædsorne laugrettiszmænd vdj Stranduig skibred, atter forsammelede paa Tuet udj *bemelte* skibred. Neruerinde, paa Kongl. Maytz. fougitz wegne, bonde lenszmanden erlig och welagt mand Anders Haauig, med endeel goet folch med samme tid tilstæde war, angaaende dend miszdedere, Samson Einerson, retten att betienne.

Huor da Kongl. Maytz. bonde lensmand Andersz Haauig loed atter udj rette føre, *forschreffne* fange Samson Einerson som i alle maader bleff wed dend førige [3a] bekiendelsze, huorued [h]an[d .....] <och> wille forbliffue.

Kongl. Maytz. [-Ma.-] bonde lensmand Anders [Haa]uig satte udj rette, paa Ko. Maytz. weg[ne] om samme fange, som hauer begaaet baade mord, brand och tiufuerj, iche bør lide høyeste straf, och haardeste død, hand har fortient. Derpaa hand war domb begierende.

Johansz Rasmuszen Waagen, som hauer mist de femb børn, husz och gaard, och endeel aff hansz formue lagt udj asche, och resten wed dene miszdederisz haand bortstaalet, møtte vdj rette och formeentte hand burde haue de beholdne kaaster, som bleff funden igien, huilchet hand doch indstillet til dend gunstig høje øffrighed, med forskichring att miszdederen fich vel dend domb hand hauer fortient.

Lauritz Lauritzen Rein præserterit vdj rette paa hansz søster Bodele Laurszdatters wegne, som tientte *forschreffne* Johannes Waagen, och bleff aff denne miszdedere Samson Einerson, om nattertid saa jammerligen mördt och vdj ilden siden ved hansz handzgierning opbrendt, meentte ochsaa burde hafue de kaaster igien, som hand ifra hansz søster haffde staalet, der war i behold. Huilchet hand ochsaa indstillet til dend gunstige øffrighed, med dend forhaabning misdederen faar vel hansz fortiente løn.

Alle partterne bleff thilspurt, om de haf[de] noget widere vdj retten att foregiue, huortil de suarede nej. Mensz lensmanden epter førige i rettesettel[sze] eschede domb. [3b]

Da epter tiltalle, giensuar, egen bekiendelsze och denne sagsz egentlig beschaffenhed, da saasom denne miszdedder Samson Einerson, sielff frjuilligen hauer bekiendt, och wedstait, ded hand gich hiemmen i fra, natten til neste tiszdaug epter Kyndiszmyszdaug nest forleden, imellemb dend fembte och siette febrvarj, och komb til Øffre Waagen imod midnatz tide, och

fandt folchene soffuendes. Huor der laae en pige udj en sengeboe, huor døren stoed paa klemb, strax hand støtte derpaa gich den op, och der sammestedz begaait baade mord, brand och tiuffuerj, først ihielslaget |-en pige-| en pige om midnadz tiide vdj hendes beste søffn, med en øxsze saa hun sig iche widere rörde. For det 2det opslaget trende kister, staalet derudaff, samt aff stauboet, endel penge, sølff, kleder och maduahre, huoraff hand bar med sig, pengene, sølffuet och noget aff den anden wahre, samt resten udj en kiste pachet, vdpaa marchen baaren, och noget løst paa marchen hosz lagt, och hansz øxe derhosz funden. For det 3die stocket gaarden udj brand och lagt alle gaardens husszer (vndtagen fæhuszet och laen) vdj asche, och brent dend døde krop op, som laae udj en sengeboe. For det fierde opbrendt femb w-møndige børn, som war lefuende, der de laae soffuendes tet hosz, udj en rygstue, der hand doch bekiender, hand viste det de laae der, och dend elste ichun elffue aar gammel, och gich iche ifra stedet [4a] förind hand saae att luen g[*ich* .....] taget, baade paa sengeboen och [.....] Der hand widere bleff tilspurt, om hand i[*che*] tenchte paa de femb w-møndige børn som laa[e] vdj stuen, der hand satte ild udj neffuerlaagen, suarede hand, Gud bedre hamb heller, end hand tenchte paa demb. For det fembte staalet ifra hansz egne forældre, for fiorten aar siden, till fiorten eller 15 rdrs werdj, som hand vdj Bergen til en guldsmed solte, som dend tiid boede wed Brøgesportten.

Epter huilchen w-hørlig och w-bodemaalsz gierninger hand største w-christeligt nidingswerch epter *Mandhelge* Balchens 2det capitel, med fuld forsæet och hue, om nattertiide har øfuet. Ej alleene mørt it soffuendes menische med en øxe, mensz samme døde krop, tillige med femb w-møndige smaa børn, som i saamaader wed mordbrand, formedelst hansz v-gudlige haanz gierning ved ilden opbrendte, samt huszene med huad derudj fantisz, vdaff sengeklleder, gangeklleder, ildgang och jernfang (som ej tilforn war bort røffuet) gandsche lagt udj asche. Der for-u-den ej hafr |-ej-| kundet eptelade sit thiufuerj, sæhr nu, sæhr och tilforne i fra hansz egne forældre, huor offuer dend stachelsz mand Johannesz Waagen ej alleene har mist hansz femb w-møndige smaa børn, hansz pige, mensz nesten ald hansz formue och geraaden udj største armod och elendighed.

Saa bemeldte Samson Einerson, derued offuer, mange gange død schyldig straf hauer fortiendt.

Da epter woris offuer dommere, erlig och [4b] [*welbiurdig*] mand Hans Lillienskiold, woris gunstige *Her* laugmandz gode raadføring och betenchning, viste wij iche rettere herudj att forefinde, end joe *forschreffne* miszdedere Samson Einersøn, for dissze hansz grofue, v-hørlige forseelser, aff mord, brand och tiuffuerj, som forbemelt, retmesigen har fortiendt endeell aff alle dedz paafølgende refselsler, andere saadanne w-dædische kroppe, til desz store affschye och exempell, att først hans høyre haand huorved slig ond gierning er skeed, først paa retterstæden, hannemb lefuende aff mestermanen blifuer affhuggen, och i hansz paasiun paa ilden kast. Hand siden bliuer til en polle anbunden, hauende en løsz striche om halszen hengende til hansz tiuffuerietz bemerschelsze, och hansz blotte legeme da knæben med gloende tænger, tre gange for huert it mennische der bleff ombragt, som er atten gange. Siden leffuendes att bliue hannem fraskaaren nogle remmer aff hansz ryg ned ad. Dereffter leffuendes, for-u-den opschaaren, hansz hiertte vdreffuet, hannem paa munden slagit, och kast paa ilden att opbrændes. Saa hansz hoffuett affhuggen, och endelig krogen parterit och paa siuff steigler nedlagt, dend øxsze huor med det mord bleff giortt, udj dend eene steigle indhuggen, och dertil en affschye och amindelsze blifue bestaende.

Anno 1683 den 23 Aprilis och 24 dito bleff holt waar, skatte, affreigningsz, waaben och saging paa Egeland udj Stranduig skibred [5a] med *forschreffne* Stranduig och Ousz [*skibreders almue*.] Neruerinde udj Kongl. Maytz. fou[*git* .....] høy øffrighed commiterede, erlig, achtbahr och welfornehme mand Lauritz Madzen, Kongl. Maytz. bonde lensmænd Samuel Jensen Lossz och Andersz Haauig udj bemeltte skibreder. Huorda retten

bleff betiendt med epterskreffne laugrettismænd, aff Ous skibred Johannesz Hafschaar, Hansz Aadland, Olle Sørstrønnøe, Hansz Bouge, Olle Lebsøen, Laursz Øffredal, Erich Wafit, Baar Kuffuen, Olle Sundøen, Andersz Lydzin, Olle Quernes och Suend Hafschaar. Aff Stranduig skibred Engel Giøn, Anders Berge, Olle Miones, Haluor Liøtun, Olle Tuet, Laursz Qualle, Stefn Wiig, Vincentz Boelsta, Isach Østestae, Hansz Kleppe, Mogensz Biøndal och Hansz Windenes.

<1.> Huor da blef først liudeligen lest och kundgiort høyædelbaarne Her amptmand Laursz Lindenov och welbiurdig Her landt commissarius ordre och befalling til welfornehme mand, *Seigneur* Laursz Madzen, Sundhorsz fougderje at forwalte, udj Kongl. Maytz. fougitz welfornehme mand, Johan Torsons sted, som derifra er suspenderit indtil dend stridighed imellemb hannem och almuen geraader 'tilendeligt'. Daterit Bergen den 30 Octobris 1682.

<2.> For det andet bleff liudeligen læst och forkyndiget welbiurdig Her landt commissarius Hiortes befalling til fogden Johan Torson, med erindring maantlig extractor at schal forferdiges och vdgiffterne beslaaes, sambt mandtallerne, siden Februarj maanitz vdgang til welbiurdig Her landt commissarius med fuldkommen rigtighed ind lefuere, saa frembt fogden ej vil haue hans løn forbrut. Sampt om strandwraget, som for dette 82 och 83ste aar, epter det Kongl. rentecammeritz erholte resolution, paa regenschab maa forbliffue, ved fogderne, ind til man ved derisz møye flittig indseende kand erfahre forbedring, udj deszen importantz, med widere desz meere. Aff Bergen den 22 Octobris 1682. [5b]

[<3.>....]t for det 3die bleff kundgiort welbiurdig Her [landt] commissarius Hiortes befalling til Laursz Madzen, om de forlengst anbefallede proprietarier och odelsbønders jordebøgers indleffuering, sampt fogden forfatter en rigtig jordeboeg som tillige med sornschrifueren och laugrettismændene skall vnderskrifues och forseigles, och samme strax vdj commissariatet indleffuere. For det andet, som och for Hansz Maytz. interesse gaffnligt er agtet, att dend udj matriculen in natura paa satte leding, til en vissze penge paa huer løb, rettelig och tilbørlig taxeris, at almuen desz bedere epter gaardernis och jordernisz storlighed och løbetallet, kunde samme vdj penge betalle, epter en huer species retmeszig werdj, tillige med fredtold, giengierd och wedpenge, huorimod almuen forlættis med offuer och vnderwegt, sambt deszen fremførszel. Samme breff daterit Bergen den 30 Novembris 1682.

<4.> For det fierde bleff liudeligen lest Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste paabudene schattebreff for neruerinde 1683ste aar, huilchet udj alle maader refererer sig til det nest forgangne 1682ste aars allernaadigste vdgiffne skattebreff, daterit den 26 Februarj 82, skatterne paa samme maade och manær att vdgiffues, huoraff bondelensmændene paa tinget strax bleff leffuerit copie, dataerit Hansz Kongl. Maytz. residentz vdj Kiøbenhafn den 16 Decembris 1682.

<5.> Bleff liudeligen kundgiort och forkyndiget Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste forordning om kop och queg skatt vdj Norge, huad en huer vdj alle stender derudj bør giffue, huorudj ingen er forschaanet, v-den den gemeene bunde paa landet. Samme forordning daterit Hansz Kongl. Ma. residentz udj Kiøbenhafn den 16 Decembris 1682. [6a]

<6.> Bleff liudeligen kundgiort [..... Hansz Kongl.] Maytz allernaadigste for[ordning .....]ser, huorledes dermed her [.....] och huer standz personer schal for[.... .....] paa Hansz Kongl. Maytz. slott Kiøbenhafn den 7 Novembris Anno 1682.

<7.> Blef liudeligen læst och forkyndiget Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste forordning om

derisz straff i Norge, som sig i lejermaal udj de forbudene led offtere end engang forseer, som er i andet, i andet och tredie, och tredie ligeled beslegtiget. Samme forordning daterit Hansz Maytz. slott Kiøbenhaffn den 4 *Novembris* 1682.

<8.> For det ottende bleff liudeligen kundgiort *welbiurdig* Her landt *commissarius* Hansz Christoffersøn ordre til Laursz Madzen, om leedingen udj penge at betalles och dedz taxt, som liuder ordentlig som følger.

Velærede gode ven Lauridtz Madszen.

Saa som ieg hafver erholdet Hansz Ko. Ma. renndtekammer høye ministris missive, under dato 24 *Februarj* 83, indholdende saaledisz effter voris seeniste schrifvelsze af 17 passato tilschicher vij hannem indlagde extract paa ledingen i Bergenhuusz amt, huor af desszen beløb baade udj vare och reede penge effter rendterj taxten anslagen kand fornemmisz, huor effter hand huer fouguit sit quantum ville tilstille, och derofr holde at indtet derimod handles, mens at bunden effter samme taxt betaller ledingen til fougden, som der til igien med redepenge uden afkortning har at suare. Och iche at besverge bunden med varenisz foreførszel til kiøbstedem, eller ofvervegt, och dehle som hid indtil scheid er, mensz bunden derimod selff at giøre sig sjne vare saa nøttig som hand best veed och kand. Och paa det dermed desto rigtigere kand tilgaa, saa ville hand dette til meenige almuens effterretning paa alle tingene lade forkyndige og deszen publicatio[n] [6b] [.....]glig tingszvinde forklare, dog dersom befindisz at noget af samme leding kand verre soldt, oc afhendt, da det effter rigtig beviiszlighed, oc gienpart, af huisz Kongl. schiøder derpaa haffvis at komme derudj til billig afkortning, som da fogderne imod dend fulde indtegt til udgiffit har at bereigne etcetera, alt saa til samme for alle vedkommendisz desto bedre underretning, forvisszelsze, og effterfølgelsze communiceris det iche allene, her ved ord fra ord, men endog her hoesz tillige med anføris, dend fra kammerit mig derom *underschreffne* tilsendte bereigning, og taxt ofver Sundhor som er tallig 267 voger 2 ½ pund á 2 rdr, 535 rdr 64 *schilling*, fredtold oc giengier 336 rdr 53 *schilling*, derudj indbereignet 39 voger tallig som er Halsznøe Closters leding, huorføre hand som i fougdens sted er commiteret ofr Sundhors fougderie, hermed tilholdes oc anbefahlis sig desz indhold i allemaader at effterretlig holde. Saa vel och almuen med alle oc een huer som det angaar oc vedkommer, til rette tider aarlig saaledisz med reede penge at betalle och klarere for *nefn*te leding, efftersom *forschreffteutt* staar, thj det aldt er henseet til deris egen forlettelsze och landsens gafn oc beste. Huorføre i dette paa alle tingene udj fougderiet, for dend gandsche almue, hafr at forkynde oc oplæsze lade, huilchet af sornschriffveren strax udj tingbogen, ord fra ord maa indføris til alles paakreffvennde underretning, och dereffter af protocolen v-forhallelig udferdige tuende rigtige tingszvinde, om desz publication som i strax hafr at affordre, och dennd eene der af mig strax at tilsende, oc dend anden self ved eders *regenschaber* beholde och med indlevere, saa aldt der udinden tager sin tilbørlig og retmesszig fremgang, saasom een huer agter til at svare og undgielde, om anderledes befindis, huor med nest Gud befahlet forbliffr. Actum Bergen den 29 Martj 1683. Eders beredvillig Hansz Christopherszen Hiort. [7a]

<9.> Bleff liudeligen kundgiort [.....] assistentz raad, och landt *commissarius* Hiortes missiv[e] och befalling, `til' fogden Laursz Madzen, i meening det Hansz *Welbiurdighed* har bekommet rentecammer ordre, huorledes med odelszschatten aff det goedz, som nogen aff Hans Ko. Ma. til vdleg har bekommit, forholdes schall. Nemblig at odelszschatten schal betalles fra første daug, och til pandt eller kiøb er bekommet, odelsz schatt deraff att betalles, huorum fordrisz rigtig restandz huad hosz huer resterer. Samme missive daterit Bergen den 6 Aprilis 1683.

<10.> Noch bleff lest en rigtig extract aff Hansz Ko. Ma. rentecammer minister missive och

befalling til *welbiurdig Her landtcommissarius* vdsted, aff dato rentecammerit den 23 Decembris 1682, anlangende odelszschat betalling, som endnu hosz atschillige kand resterere. Huorudj |-en-| findes en post Bergenhusz ampt angaaende, item Liusze Closters, Allehelgens, Apostels, Munchelj Closter, Giedsche, Semb och Sanduigsz goedz, huoraff odelsz skatt schal betallesz, fra først det aff Hansz Ko. M. enten til pandt eller benaading er vdlagt, med widere *etcetera* och det vnder *welbiurdig Her landt commissarius* haand, och videmerit, aff *Her vicelaugmand Henrich Koch*.

<11.> For det elluffte bleff liudeligen kundtgiort Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste forordning om klede dragt, brulluper, barseler och giestebuder. Daterit Haffniæ den 13 Martj 1683.

<12.> Bleff liudeligen læst och kundgiort Hansz Ko. Ma. allernaadigste forordning och obne breff om trende almindelige bededage, huilche att holdes herudj Norge den 15, 22 och 29 Junj. [7b] [Samme] breff daterit Hansz Ko. Ma. slott vdj Kiøbenhaffn den 24 Martj 1683.

<13.> Blef liudeligen kundgiort och forkyndiget Hansz Ko. Ma. allernaadigste forordning, huisz som om politien alreede paa trych er vdgaet, eller frembdehlisz vdgaar skall da i fald oom noget ej rettelig bleff vdtydet, ligesom det til woris vndersaatters nachdeel och skade, skulle geraade, da at staa en huer frit fore dennem aller underdanigst til forspørgelsze att erholde, dend vdførlig meening. Samme forordning daterit Kiøbenhafn slot den 24 Februarj 1683.

<14.> For det sidste bleff liudeligen lest och kundgiort, extract aff Hansz Ko. Ma. allernaadigste Bergen bye meddeelte priuilegium, daterit Kiøbenhafn den 13 Maj 1682. Extract af Hansz Kongl. May. allernaadigste denne bye med deelte privilegium, daterit Kiøbenhafn dend 13 May 1682.

Til at forre komme dend undersleb, som schal gaae i svang paa udhafnerne, og de smaa toldsteder med feede vares oc tønder godszis vdførszel, saa schal det hermed alvorligen verre paabudet och befallet, at alle feede vare och tønder godz, som udj Bergenhusz stift falder schal under confiscation sendisz til bemeldte vor kiøbsted Bergen, der selgisz oc udschibis, saa och paa agtes at tønderne med sild, torsch och tierre erre aff dend condition og storlighed som vedbør, huor med och alle betiendterne nøye indseende schal haffve, och iche med nogen see igiennem fingre, under høy straf.

Extract af Kongl. May. rendtekammers bref daterit Kiøbenhafn dend 17 Februarj 1683.

Belangende dend giordte anstaldt med inspec-[8a]-tionen ofver dend u-til[børlig .....] paa udhafnerne, da [.....]de sihne baade til byensz [..... Kongl.] May intraders formerelsze, saa befinde vij iche mindre tienligt, at magistraten ville alvorlig forbiude, och iche tilstede at nogen fløtter ud paa landet, och der under citat af borgerne søger, at fravende Hansz Maytz. sin told och consumption tilmed at alle saadanne udsiddere blef ald handling forbøden, medmindre de sig i byen ville nedsette, og der deris næring og brug ligeved andre borgere at drifve.

Rigtig copie af det som mig er tilstillet, testerer L. Lindenow.

Huad sagerne anbelangende vdj Ous och Stranduig skibreder, da beroer de til neste ting, formedelst tidens korthed, och det megit som med affreigningsztinget war att bestille.

Til laugrettiszmænd aff Ous skibred bleff vdkaarett att reigsze till Botolpie laugting, Samson Berge och Haluor Røtingen. Vdj Stranduig skibrede Hansz Tuete och Laursz Seffereid.

Anno 1683 den 27 och 28 Aprilis bleff holt waar, skatte, och affreigningszting paa Hammeraassz vdj Strandebarm skibred med bemelte Strandebarm och Quindherritz skibreders almue. Neruerinde erlig och welfornehme mand Laursz Madzen, vdj Kongl. Ma. fougitz sted commiterit, bunde lenszmændene Anders Øerhafn och Olluf Røsszeland, med eendeel almue meere dend thid thilstæde war. Huorda retten bleff betiendt med effterskreffne laugretzmænd, aff Strandebarms schibred Christoffer Giere, Johannesz Furhoffde, Peder Traa, Torchel Omme, Hansz *ibidem*, Samson Sundal, Steen Omme, Lauritz Tuet. [8b] Aff Quindherit skibred [Lauri]ts Kierland, Erich Diursøn Møchlebost, Tørisz [....]szeland, Johannesz Nere Fiet.

Alle de forhen wed Stranduig skibred folio 5, 6, 7 och otte anteignede och extraherede Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste forordning, samt højædelbaarne Her amptmand Laursz Lindenovs, saauelsom welbiurdig Her landtcommissarius Hansz Christoffersøn Hiortes ordre och befallinger, bleff her illigemaader liudeligen kundgiort och forkyndiget.

Sager bleff denne gang ingen foretagenn formedelst tingbreffuene til dissze tuende lenszmand, bleff forsømmet saa de iche forend tingdaugen frembkomb.

Til laugrettismænd bleff vdkaarett att reissze till laugtinget, aff Strandebarm skibred Peder Nielsøn Wichen och Gietleff Gierten Mundemb. Aff Quindherit skibred Harman Olufsøn Røsszeland och Jensz Sunde.

Anno 1683 den 30 Aprilis bleff holt waar, skatte affreigningsz och sageting paa Millie udj Skaaneuig skibred med forskreffne skibredtz almue. Neruerinde vdj Ko. Maytz. fougitz sted commiterede, erlig och welfornehme mand *Seigneur* Laurs Madzen, Kongensz bonde lenszmand Nielsz Millie, med en stoer deel almue dend thid tilstede war. Huor da retten bleff betiendt med epterskreffne laugrettismænd, nemblig Joen Skouge, Laursz Seffuereid, Olluff Seffuereid, Endre Suindland, Laursz Skromme och Mogensz Teigendal.

Alle de forhen wed Ousz och Stranduig skibreder anteignede och extraherede Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste forordninger och andere befallinger, bleff her iligemaader liudeligen oplæst och til tinge kundgiort, och bleff copie aff Hansz Kongl. Maytz. skattebreff lenszmanden strax ved tingbordett [9a] offuerleffuerit, huilchet ochsaa p[aa de andere] tingsteder, de andre lensmænd hauer bekommet.

Erlig och welfornehme mand *Seigneur* Joham Frjmand loed læssze it kjøbebreff aff Margrette Tollachszdatter, *sallig* Hansz Hanszens epterleffuersche vd |-lagt-| giffuet, liudende paa en halff løb smør liggende udj en gaard kaldisz Skouge udj Skaaneuig skibred, skylder udj aarlig landschyld som forbemeltt, och det til welbemelte *Seigneur* Johan Frjmand, hansz hustrue, børn och arffinger. Samme breff daterit Berwen udj Haranger den 24 Martj anno 1681, huilche breff findes med welbemelte Margrett Tollachszdatters egen haand vnder skrefuet, och til witterlighed Her Henrich Tobiesøn och Christen Nielsøn Reff.

Dernest bleff frembkaldet *forschreffne* skibredtz almue til aff reining, huilchet bleff vdj en restandz forfattet, och derepter vnder forseigling gifuet beschreffuen.

Til some mend bleff vdkaarit att reissze til Botolphie laugting Nielsz Tarelszøen och Ølfuer Stoerhugh.

Sager bleff ingen frembkaldet denne gang, vdaff nogen verdj.

Anno 1683 den 3 och 4 May bleff holt almindeligt waar, skatte, affreigningsz, waaben och sageting paa Neruig udj Fieldberg skibred med forskreffne Fielberg och Etne schibreders almue. Neruinde[!] udj Kongl. Maytz. fougitz sted, welfornehme mand *Seigneur* Lauritz Madzen, bonde lenszmænd Erich Silde och Siuer Houge, med en stoer deel almue samme tiid til stede war. Huor da retten bleff betientt aff epterskreffne laugrettizmænd, aff Etne skibred Olle Brendeland, Ifuer Tøresen Skioldal, Ingebregt Tesdal, Olle Horneland, Toer Nernes, Nielsz Grønsdall, Torchel Tuete, Johannesz Fiøszne, Eling Røgh, Nielsz Østrimb, Tieran Egeland, och Joen Teszdall. [9b] Aff Fieldberg skibred [...]er Vdbiue, Nielsz Sæbøe, Torben Sanduig, Jacob Stangeland, Rasmus Axdall och Tor Hambre.

Alle de forhen ved Stranduig schibred anteignede Hansz Kongl. Ma. allernaadigste forordninger, sampt andere befallinger, bleff her iligemaader liudeligen lest och kundgiort, meenige mand til epter rettning.

Lensmændene vdj dissze tuende schibreder bleff strax offuerleffuerit copie aff Hansz Ko. Ma. allernaadigste skattebreffue for indverinde aar.

Sager bleff ingen denne gang formedelst tidens korthed och affreigningen med bonden foretagenn.

Til sornemænd bleff vdkaaret aff[!] reissze til Botolpie laugting aff Fieldberg skibred Olle Store Nerimb och Olluf Øffrebøe.

Anno 1683 den 7 och 8 May bleff holt waar, skatte, affreigningsz och sageting paa Aadland udj Føyensz skibred med forskreffne Føyensz och Fiere skibreders almue. Neruerinde udj Kongl. Ma. fougitz sted commiterit, erlig och welfornehme mand *Seigneur* Lauritz Madzen, bunde lensmænd Knud Hysingstae och Tolleff Hougland, med got folch fleere samme thid thilstæde war. Huorda retten bleff betiendt med epterskreffne laugretzmænd, nemblig aff Fiere skibred Olle Suen, Ingebregt Egeland, Joen Hinderlj, Eling Rødmyhr, Jan Qualuog, och Olle Wiehoffde. Aff Føyensz skibred Erich Holme, Laursz Seffuerud, Hellie Grønaasz, Haluor Eschelands, Mattias Langelands och Hansz Solhoug. [10a]

Alle de forhen wed de ande[re .....] Kongl. Maytz. allernaadigste [foror]dninger, sampt andere befallinger, bleff her iligemaader liudeligen læst och kundgiort.

Copie aff Hansz. Kongl. Maytz. allernaadigste skattebreff for indverinde 83ste aar bleff lenszmændene strax for tingbordet leffuerit.

Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste forordning om told confiscations forpagtenn aff dato Hafniæ den 25 Januarj 1683, bleff her saauelsom paa de andere tingsteder liudeligen lest och kundgiort.

Seigneur Ifuer Christensøn raadmand udj Bergen loed læssze en obligation aff Kongl. Ma. fougit, *Seigneur* Johan Torson vdgifuet, liudende paa 300 rdr, med sex procento aarlig rentte. Huor udj hand welbemelte *Seigneur* Ifuer Christensøn til vnderpant setter, handtz eyendoms goedz saasom Møchlestue i Opdals schibred beliggende, aarlig skyldende til smør bereignet halffembte løber, Kaaruig hansz auflsgaard, med vnderliggende ødegaard, smør tho pund aarlig, Langeland, aarligen skyldende toe løber smør och itt spand, huilche tuende gaarder vdj Føyens skibred paa Storenn er beliggende. Samme obligation daterit Bergen den 18[?]

Janvarj 1683.

Noch bleff nefnt sex some mend aff Fiere skibred nemblig, Andersz Feraasz, Laursz Lindaasz, Endre Bue, Laursz Westuig, Endre Tueta och Hansz Strømøe.

Joen Danielsøn, tiennendisz Hansz Aaruig, møtte nu atter udj rette, angaaende dend opsatte sagh, med Trond Størchorsøn Nere Wiig, om det skielderj Tron Nere Wiig imod bemeltte Joen hafde begaait. Tron Wiig seeneste høsteting selff begierede delation, indtil hand kunde [10b] faa[e hansz] windiszbiurd stefnt, och da samme tid [...]gaf Barbra Tronszdatter, huor hand da bleff tilspurt, om hand hafde widere windiszbiurd. Dertil hand suarede nej, och blef samme tid affsagt at Tron Wiig til neste ting, skulle schaffe hansz windiszbiurd udj rette.

Da som Tron Wiig ey nu hauer frembført hans windiszbiurd, epter hansz egen begiering, och seeneste affscheen. Da som dette er æren angaaende, an giffues Tron Wiig endnu delation, til neste ting, och hafuer att betalle Joen Danielsøn i kost och tæring en halff rdr.

Seigneur Ifuer Knudzen ladet stefne tuende hansz landbønder paa Hoppe, naffnlig Jacob och Olluf, formedelst v-louglig skoughugster med tømmer, som de til fremmede hauer solt.

Begge bønder møtte och kunde intet benegte, joe tuende tylder til *Her* Domminicus hauer solt, huorom de bad om forladelsze, och vilde aldrig meere giøre det.

Seigneur Ifuer Knudzen satte vdj rette och meentte de burde haue derisz førstefæste forbrutt. Affsagt att skougen til Hoppe først bør lovligen besigtigesz, och huad schade da befindes att vere giort, epter w-villige mendz kiendelsze at betalles, och forinden det scheer hauer de intet demb med skougen att befatte.

Helli-g-le Efuindsøn Norschoug ladet stefne Haldisz Aasszes mand, Peder Aassze, formedelst hun hafuer sagt goed for hendes søn Haluor Meggeland for fiorten rixdlr hand hannem laandt och forstragt hauer, huorom hand førde udj rette Johannesz Sveen, som wandt det hand hørde, Haldisz Aassze hauer sagt god for Haluor, och det epter Haluorsz egen begiering til hende.

Peder Aassze, som haffuer nu Haldisz Aassze til egte, kunde iche heller benechte, joe haue hørt det hansz hustrue Haldisz Aassze hauer sagt for *forschreffne* 14 rdr goed, for hendes søn Haluor Meggeland, och det indtil hand kom hiemb igien, entten hand bleff leffuende eller død.

Hellie Norschoug eschede domb epter lougen. [11a]

Peder Aassze protesterit [...] epterdj [...] Haluor hauer verit hiemme siden dend tid, det hand och hansz hustrue burder [were] frj for dend caution.

Affsagt epterdj Peder Aassze sielff wedgahr at hansz hustrue hauer sagt goed for, hendes søn Haluor, til bemeltte Hellie Norschoug, huilchet Johannesz Sveensz windiszbiurd och forclarer och intet kunde beuissze samme løffte siden dend tid att `vere` opsagt. Thj bør Peder Aassz och hansz hustrue Haldisz Aassze samme hendes løffte indfrj, och betalle de pretenderende fiorten rixdlr til Hellie Norschoug inden 14 dage, wnder namb och wurdering vdj deris godz och formue, och siden søge hendes hosz hendes søhn igien.

Til some mend bleff vdkaarit att reissze till Botolphie laugting, aff Fiere skibred Povell Almdal och Christen Øffre Wiigh.

Epter Kongl. Maytz. tolder *Seigneur* Christian Magnus, hansz skriffblig begiering, til *Seigneur* Lauritz Madzen, aff Sundhorsz toldboe den 8 May 1683, huilche melder, som Hansz Ko. Maytz. allernaadigst udj seeneste vdgangne toldordinantze daterit den 12 Februarj 1683, forbiuder endeel wahre aff høystbemeltte Hansz Kongl. Maytz. riger *Danmarch* och Norge, att vdførisz. Huor vnder findis specificerit, nemblig master offuer 20 palmer, sampt bandstager,

ene stager och brendevend, huilche begieres meenige mand til effterretning att schulle forkyndiges paa alle tingene, som och her for thilstædeverinde, blef kundgiort.

Hederlig och wellert mand, Her Nataniel Madzen, sognepræst til Stoerøens giæld, loed læssze en supplication [11b] [...] høyædelbaarne Her amptmand Laurs Linden[ov] samt ædelwerdige Her biskop, doctor Nielsz Enuoldson Randvlff. 1 angaaende Storens kierches brøstfeldighed. For det `andet` angaaende præstegaarden Tyses store forraadnelse, och brøstfeldighed, paa de husszer almuen bør holde ved lige, samt for det 3die, om præsteflötningen til annexerne. Samme supplication daterit Høyland den 12 Martij 1683, med dend gunstige øffrighedz resolution paa.

<1.> Belangende dend første post, dasom kierchens brøstfeldighedz nochsom er dend gunstige øffrighed bekiendt, att dend iche saaledes lenger kand henstae, v-den reparation, thj aduahres stigtschriffueren derom att giøre anstalt, att dend straxen worder forferdiget.

<2.> Epterdj kierche ordinantzen tilholder sognemændene wissze hussze paa præstegaarden att biugge och wedlige holde, da wille Ko. Ma. fogit, eller dend som i hansz sted commiteret, thilholde Størøensz præstegiældz almue, att de det snarest muligt er, derisz præstegaardz brøstfeldighedz forsuarligen reparorer, paa det dem i fremtiden, iche støre omkostning schal forwalde.

<3.> Præsteflötning til kiercherne er sognemændene epter ordinantzen derisz præst skyldig, och dersom befindes nogen herudj naar de lovlig blifuer thilsagt, att findes motuillig, da saa snart de worder fogden til kiende gifuet, vill hand dem derfor thiltalle som vedbøhr. Bergenhus ut supra.

Lauritz Lindenov

N. Randulff

Til dend anden post, præstegaardens biugning angaaende, dertil suaret almuen her udj Storensz sogen, att saauit de trende husszene almuen bør holde angaar, skal de iche were imod, saamegit dem ved kommer och rett er. [12a]

Til dend tredie post, angaaende præsteflötningen, dertil suaret Storens [præstegiældsz] alm[ue] som er vdj hofuetsognet, at de wille iche were imod att fløtte præsten til kierchenn saauit paa dem kand komme, med dend condition att annexerne gjør lige flötning, eller och betaller lige ved demb.

Huad andere sager, som denne gang war stefnt, angaar, da bleff de iche formedelst tidens korthed denne gang foretagen, mensz beroer indtil neste sageting.

Til some mend bleff vdkaarit att reissze til Botolphia laugting Joen Sorteland och Sualle Store Branduigh.

Anno 1683 den 11 och 12 May blef holt waar, skatte, affreigningsz och waabenting paa Ferreuogh udj Opdal schibred, med forskreffne Opdal och Waagsz skibreders almue. Neruerinde erlig och welfornehme mand, Laursz `Madzen`, |-Kongl.-| vdj Kongl. Maytz. fougitz sted commiterede, bonde lensmændene vdj forskreffne skibreder, Andersz Møchlestu och Tarald Leeuogh, med en stoer deel almue samme tiid tilstæde war. Huor da retten blef betient med epterskreffne laugrettiszmænd, nemblig aff Waagsz skibred Laursz Toffteland, Knud Tidtzeluold, Knud Ryeland, Nielsz Hefueroen, Johannesz Hougland, Larsz Melling, Nielsz Raaben, Olle Norfunden, Laursz Gauxemb, Jacob drifnes, Haagen Drønen och Erich Breche. Aff Opdal schibred Knud Opdall, Johannesz Tuet, Laurisz Olszen Nessz, Gabriel Tuet, Olle Smiuold, Olle Lij, Johannesz Haaland.

Huorda strax bleff liudeligen lest och forkyndigett alle Hansz Ko. Maytz. allernaadigste forordninger och befallinger, samt andere befallinger, som [12b] ved de andere tingsteder

ere anteignede, bleff [*her ilige*]maader liudeligen lest och kundgiort.

S[*eigneur Iff*]uer Christensøn, raadman vdj Bergen, loed læssze en obligation, til hannem, aff *Seigneur* Johan Torson Kongl. Ma. fougit, vdgiffuet, liudende paa 300 rdr. Huorimod hand til forsichring och vnderpandt sætter epterschreffne hansz eyendomsz goetz, Møchlestue udj Opdal schibred, skylder udj aarlig landschyld smør halffembte løber, Kaareuig udj Føyensz skibred med vnderliggende ødejord, 2 phund smør, samt Langeland som skylder 2 løber och it spand smør. Huilche findes wed Føyens skibred folio 10 extraherit.

Hederlig och wellert mand Her Søfren Anfindsøn loed læssze it kiøbebreff aff Jens Pedersøn Daver vdgiffuet, liudende paa en gaard kaldisz Walhammer, liggende wdj Waagsz skibred, skyldende udj aarlig landschyld med bøxel penge toe rdr, och it halfft bismerpund lax. Samme kiøbs breff daterit Qualuog den 11 Junj anno 1682.

Her Nataniel Madzens supplication bleff her iligemaader liudeligen kundgiort, huilche findes ved Føyensz skibred folio 11 extraherit.

Erlig och welfornehme mand Lauritz Madtzen, opstod for retten, och tilspurde laugrettet saauel som alle hansz grander och naboer, som boer udj Waagsz skibred, i dend meening saasom hansz grande, Jochum Piil och hansz hustrue hannem och hansz hustrue, tiid effter anden med en w-bescheeden mund tiltaller, baade een och anden stæder, huorledes hand sig `hos` dennem dennem[!] hafuer skichet och forholdet |-sig-|, imidlertiid, hand hauer werit hosz demb vdj naboelauguet, baade udj dend eene och anden maade, och om de noget paa bemelte Laursz Madzen, hansz hussz eller omgiengelsze, hauer att [13a] beklage.

Dertil laugrettet, saauelsom thilstædeverinde almue, aff [*Waag*]sz schibrede som er bemeldte Laursz Madzens naboer och kiøbmænd, alle legsom aff een mund liudeligen suaret, det *forschreffne* Lauritz Madzen och hansz gandsche husz, hafde `sig` imod dennem schichet och forholdet, som erlige och oprigtige wener, wel eigner, sømmer och anstaar, saa de tachtet bemelte Laursz Madzen goet, for ald den tid hand hauer verit hosz dennem, och gaf it oprigtigt, rychte och eptersaugn.

Til some mend bleff nefnt att reissze til Botolphie laugting `at` afflegge derisz æed for *welbiurdig* Her laugmand Lillienskiold, aff Waagsz skibred Arne Melling, nu paa Østeuold. Aff Opdal schibred Jan Møchlebost och Siuer Opdall, samt Ørie Mæuatten.

Sager bleff ingen denne gang foretagen, formedelst tidens korthed, men till neste ting optagen.

Anno 1683 den 14 May bleff holt waar, restantz och sageting paa Ryen udj Fieldberg skibred med bemeldte Fieldberg och Etne skibreders almue. Neruerinde erlig och welfornehme mand *Seigneur* Johan Frjmandz fuldmegtige, welsehcret[?] Peder Pedersøn Sønderborg, bunde lensmanden Ingebregt Sualand med endeel almue meere thilstede war. Huorda retten bleff betiendt med epterskreffne laugretzmænd Michel Hegge, Joen Husztuet, Willumb Hofland, Erich Hegge, Tørisz Øyen, och Toer Oppimb.

Olle Olufson Sundnesz atter stefnt formedelst den opsatte sagh, angaaende tre borttagene støffer med koren, aff *Seigneur* Frjmandz korn, det aar *Seigneur* Johan Frjmand brugte dend halffue part.

Forschreffne Olle Olsøn møtte och kunde iche nechte denne beskyldning [13b] mensz beraabte sig endnu paa, det hand lagde 3 støffer korn udj Frjmandz lauffue igien. Huilchet

hand |-schull-| bleff seeneste høsteting paalagt, til neste ting att beuissze, huilchet hand nu iche kunde giøre.

For denne hanz forseelsze affsognet hand for retten, med *Seigneur* Frjmandz fuldmegtige, for otte ørtuger och 13 *marcher* sølff.

Tørisz Engelszgier for fløtnings forsømmelsze, til Haranger. Afsognet och betalte fløtningen.

Seigneur Johan Frjmand ladet stefne Torgier Berie for sigtning, borgeren Otte for en pung med penge, huilche pung med penge fantisz omsider hosz hannemb sielffuer.

Borgeren Otte Nielsøn møtte til giennemælle och beklaget det Torgier Berie tillagde hamb, udj hanz eget hussz, at hand schulle schaffe hannem hanz pung med penge igien, som hannem deri huszet i fra kommen.

Torgier Berie møtte och kunde iche negte denne beschyldning, mensz hand war drucken och kunde iche mindisz huad som skeed war, mensz pungen med 1 rdr udj penge i, kunde hand iche fra gaae joe hosz sig sielff `fantis' vnder hanz belte opstochet.

Otte Nielsøn for goet folches forbøn schyld, effterloed denne forseelsze paa dend maade, hand hannem offentlig for retten skulle erclere.

Huilchet bemelte Torgier Berie offentlig for retten giörde, med saadanne ord, att huad hand hafde talt, det scheede udj druchenschab, och wiste intet schiel dertil i nogen maader. Thil med sagde Torgier det hand intet andet viste med bemelte Otte Nielsøn end det en erlig mand wel sømmer, eigner och anstaar. Huorpaa hand ragte Otte Nielsøn haanden, och bad om forladelsze.

Paa Kongl. Maytz. wegne affsognet Torgier med ombudzmandens fuldmegtige for 6 rdr. [14a]

Tollach huszmand wed Aaruig, ladet stefne Ifuer tierbrender formedelst hand hannem schal haue tillagt att haue taget en holderhage som Christen Tiendeland skal haue mist.

Iuer tierbrender møtte och negtet denne beschylding med saadan ord til, aldrig skulle beuisszes.

Til windiszbiurd herom war stefnt Jørgen Colbensøn wed saugen, som wandt wed æed det hand iche hørde Ifuer tierbrender, sagde til Tollach huszmand hand haffde taget holderhagen.

Andersz Skartland wandt hand det hørde aff Tollachsz mund, mensz iche aff Ifuer tierbrenders mund, at hand sagde Tollach hafde `taget' holderhagen, mensz hand hørde vel Ifuer sagde hand wilde staae ved hanz ord. Huad ord det war wiste hand iche.

Ellersz beraabte Tollach huszmand sig paa tuende windiszbiurd, som war nu iche stefnt, nafnlig Erich Biorcheland och Samuel Wiigh, huorleng hand begierede delation, at de kand bliue stefnt. Huorleng denne sagh beroer paa widere windiszbiurd.

Til sorne mend bleff vdkaaret at reigsze til laugtinget, aff[!] afflegge derisz æed, Abraham Giere aff Etne skibred och Anbiørn Vlffuenes aff Fielberg skibred.

Anno 1683 den 16 May bleff holt waar och sageting paa Eide, paa Bemmolen, vdj Føyensz schibred med Halsznø Closters almue aff forskreffne Føyens, Waagsz och Fiere skibreders. Neruerinde erlig och welfornehme mand *Seigneur* Johan Frjmandz fuldmegtige, welagt Peder Pedersøn Sønderborg, med endeel almue meere samme tiid thilstæde war. Huor da retten blef betiendt med epterskreffne laugretzmænd, nemblig aff Føyensz skibred Baldzer Dalle, Omund Spiedzøen, Johannes Norhuglen, Samson Wold, Knud Vrrang och Engel Huchenes. Aff Fiere skibred Gaute Egeland, Ifuer *ibidem*, Haluor Haugszgier, Jacob Hofuerszholm, Peder Østuig och Torchel Sollemb. [14b]

Seigneur Johan Frjmand ladet stefne Anders Noruig, for hansz quinde gich med barhofuet och sølffuer der hun war brud, och barn doch vnder beltet, til lide och bøde sølffs wærd.

Andersz Noruig møtte och kunde iche fragaae hansz brud joe hafde barn vnder beltet, dend tid hun war brud, mensz negtet hun iche hafde crone aff sølff, mensz perler hafde hun paa hendes haar, huilche tilhørde Mattiasz Bugges kiereste, och tuende smaa sølffkieder om halszen.

Forschreffne Anders Noruig affsognet for retten for denne hansz forseelsze, saauelsom for fortillig med hansz quinde, tilsammen for penge 7 rdr.

Peder Eldøen ladet stefne Lauritz saugmester *ibidem* for 1 rdr, som forgangen hannem schal vere fra staaen, och hand schal haue tillagt nogen paa gaarden dend at haue tagen.

Forschreffne Laursz saugmester møtte intet, ej heller nogen paa hansz vegne. Sæbiørn Bieland hiemmelet det hand war lovlig stefnt selfftredie. Derfor tilkiendt i stefnefald 1 *march* sølff.

Til some mend bleff nefnt att reissze til Botolphie laugting att afflegge derisz æd for *welbiurdig Her* laugmand, aff Fiere *schibred* lensmanden Øesten Ingebregtsøn Øchland, aff Føyensz *skibred* Laursz Tuet paa Huglerøen, aff Waagsz Hansz Westuigh.

Albert Loeden stefnt for fløtningsz forsømmelse med *welbiurdig Her* amptmand, i fra fougdegaarden Fladderagger.

Albert Loeden møtte och suaret hand aldrig war tilsagt. Huilchet hand agtet at beuissze.

Seigneur Johan Frjmandz fuldmegtige Peder Pederson lod paa dend hederlig mand Her Hansz Mendtzisz vegne fredliussze Espeversz øerne, for skiffterie, paa fugel, aatter, kabere och æderdunsz optagelsze, saafremt de iche agter att lide dobbelt bøder, epter lougen. [15a]

Anno 1683 den 18 May blef holt waar och sageting paa Sør Holme vdj Opdal *schibred* med Halsznøe Closters almue sammestedz. Neruerinde ombudsmænden høyagtbaahr *Seigneur* Johan Frjmandz fuldmegtige, welfornehme karl Peder Pederson, lensmanden Jacob Løchhammer, med gandsche faae folch meere dend thiid thilstæde war. Huorda retten bleff betiendt med epterskrefne laugretzmænd, nemblig Tosten Skorpen, Andersz Flache, Johannesz Skielleuig, Olle Langeland, Olle Hetlelj.

Bleff vdkaarett att reissze til Botolphie laugting Hansz Sørholme.

Sager bleff ingen foretagen formedelst windisziurdene iche møtte, saa och mangel aff sornemend.

Anno 1683 den 21 May blef holt waar och sageting paa Vdagger udj Skaaneuig *skibred* med Halsznøe Closters almue sammestedz. Neruerinde forwalteren offuer Halsznøe Closter, *Seigneur* Johan Frjmandz fuldmegtige, welfornehme karl Peder Pederson Sønderburg, bonde lensmanden Jørgen Eye, med endeel Halsznøe Closter almue samme thid tilstæde war. Huorda retten bleff betiendt med epterskrefne laugrettiszmænd, nemblig Olluf Suindland, Mogens Sioe, Laursz *ibidem*, Clausz Settre, Hellie Ølffuestuet, Laursz Indre Bouge, Nielsz Eye, Johannesz Fieland, Rasmus Lande, Haluor Tielmeland, Olle Settre, och Anders Holmedall.

Høyachtbaahr *Seigneur* Johan Frjmandz fuldmegtig, Peder Pederson, indlagde udj rette en rigens stefning offuer Povel Andersøn Handeland, huorleedes hand schal vere for aarsaget hannemb wed retten, paa Kongl. Maytz. wegne, at lade indkalde och tiltalle formedelst dend arffuepart hansz *sallig* quinde hauer gifuet vnder høyestbemeldte Hansz Ko. Ma. i det

forschreffne Johan Frjmand formeener hendes epterladenschav iche alt [15b] skal vere som det sig bør, paa arffueskiftet fremkommen, som hand formeener allerede med prob och widnisbiurd tildeelsz er kundbart, och widere agter att beuissze, med widere desz indhold. Vdj samme stefnis til widniszbiurd vdj egen personner att møde, nemblig Synneve, som tienner gedagte Pouel, foruden ald wndschylding, Larsz Larszen Ternagel, Joen saugmester paa Sanduold, Abraham Berhoug, Steen Andersøn, Aagette nu tilholdende paa Skaalnes, och Haagen Stoerhoug, med bogeræed at afflegge alt huisz demb i denne sag witterligt er. Samme stefning daterit Bergen den 31 Martij 1683. Huilche for wedkommende findes lovligen att were forkyndt.

Dernest vdj rette lagde *Seigneur* Johan Frjmand handz skriffelig indlegh, huor udj hand setter udj rette, och formeener gedagte Povel Handeland bør legge tilbage, alt huisz Hansz Ko. Ma. saa ledes besnilderligen[?] fra wendt. Itemb majestetens jord Handeland att entwige, epter dagsz att bestilde och bruge, samme Ko. Ma. goedz och derfor-u-den for samme sin forseelsze imod Hansz Ma. som en kongensz besnigende falschener att thildømmes och straffes. Huorpaa hand en retmeszig domb er begierende. Samme indleg daterit Halsznøe Closter den 11 Maj 1683.

Derefter bleff udj rette først tuende kieller, dend ene vejer velvejet 2 ½ pund, och dend ander vejer ½ wog och otte mercher, huilche nu saaledes for retten bleff weyet och kiende Pouel Handeland sig ved begge kiellerne. Sagde de war indberegnet iblandt de femb kieller, som komb til skiftet, mensz ingen aff dend størelse, som dissze tuende war paa fantisz i schifftebreffuetz copie anteignet eller indført.

Det original schifftebreff bleff eschet vdj rette. Dertil Pouel Handeland suaret det war paa Handeland, med widere. [16a]

Noch protesterit Pouel Handeland med formeen[ing] hand iche kunde suare til denne stefnemaal epterdj hand iche kunde faae copie aff dend vdtagen rigens stefning, huorfore hand iche wiste huad hand schulle suare, forind hannem copie deraff bliffuer med deelt, saa schal hand giue hansz schriffelig suar derimod, huorleng hand begierer opsettelsze i sagen.

Huorefter stefningens anleding bleff epter skrefne til kaldet att winde derisz sandhed. Først, Synneve Rasmuszdatter, som holder husz for Pouel Handeland, som wandt med fuld æed, det hun iche viste om nogen penge paa skiftet epter Pouel Handelandz *sallig* hustrue paa Handeland att were fordult.

Larsz Larszen Tiernagel frembkomb och wandt att hand saae hosz Povel Handeland, der hand reiste til Vdsier att frj, it støllebelte, och it lenchebelte, it støche guld som en Jacobus, en guld ring med 2 band, it *par* rød strømper, och it pahr skind handscher. Widere saae hand intet. Dette war i Martj maanet forleden aar 82. Derpaa afflagde hand hansz æed. Dette windiszbiurd negter Povel intet, bekiende derhosz att hand hauer kiøbt det støche guld och dend guld ring epter skiftet.

Derefter frembkomb Joen Svendzen saugmester, som wandt med æed, det hand iche kunde mindes huad tømmer och bord som fantisz ved Lij saug, der skiftet stoed epter Pouel Handelandz *sallig* hustru, enten der war læet eller megit.

Dernest frembkomb Abraham Berhoug, raadmand paa *forschreffne* Berhoug, och wandt at hand føde for Pouel Hande[land] dend winter før skiftet stoed, femb vngnød, huor i blant war 2 quiger och 3 kalffuer, mensz huerchen hester eller øger. Angaaende en kiste, derom wandt hand saaledes att nu seeniste høst, da stoed der en sort kiste hosz hamb j |-maanetztiid-| i nogle dage' mens huad der war udj wiste hand intet. Derpaa hand afflagde hansz æed. Pouel negtet intet kisten, joe war der, och nu staar dend paa Handeland. [16b]

Steen Andersøn och Aagette møtte att winde anlangende en kiel, huor til Steen suaret intet att vide derom och ej hauer sæet nogen kiel paa stauboet. Mensz wandt wed æed Aagette, att Anne Mogenszdatter hafde sagt for hende att der stoed en toe quartersz kiel paa stauboet, mens viste intet entten dett war ført til schiffte eller iche.

Haagen Stoerhug wandt det hand kunde iche benegte, Pouel Andersøn Haandeland, joe laante 8 rdr hosz hamb, nylig for skiffet, huilche 8 rdr hand fich igien, 2 eller tre vgger epter skiffet.

Peder Pedersøn satte udj rette och eschede domb epter forige i rettesettelse.

Afsagt epterdj Pouel Handeland beraaber sig paa iche att haue faait copie aff steeningen[!] huorfore hand iche kand suare forind det scheer. Thilmed war det beseiglet schifftebreff iche vdj rette, som schee burde. Huorfore wj denne sag vdj betenchning hauer optaget indtil den 11[?] Junj førstkommende, att møde paa Handeland, och til samme tid att schaffe vdj rette dett for seiglede skifftebreff in originalj.

Pouel Andersøn Handeland indlagde en rigens stefning offuer Hansz Excelentz Her baron Roszenkrandzisz fuldmegtige Christen Christensøn, huorledisz hand højligen skal were foraarsagett hannem ved retten att søge, anlangende at hand med bunde lensmanden Jørgen Eye och Mogensz Sioe, nu sidst forleden foraar, skal vere kommen vdj hansz hussze, och fordret Kongl. Maytz. vdlegh løsøhre, som da Pouel skal haue affhendt. Samme løsøhre til hansz husis fornødenhed aff nød och trang skal hand sig derfor thilbøden att giffue Kongen odelszgoedz derfor, huormed hand iche sig ville lade nøye, mensz hauer taget en øxe och hugget hansz kiste i støcker, och der vdaff borttagen hansz penge och sølff maller, som laae derudj. For det [17a] andet beklager hand oc[h ..... Chr]isten Christens[zen] skal vere kommen udj [.....] for juel sidst forleden, o[ch .....] en kiedel som, hansz huses forstandersche [.....] sat vnder it drop, paa capitainens residentze lofft, och det v-den foregaaende domb, med widere desz indhold. Samme stefning daterit Bergen den 30 Janvarj 1683.

Til stefningen att suare |-indlagde-| 'loed' Christen Christensøn indlegge, wed *Seigneur* Frjmandz tienner Niels Olszen, hansz skriffblig indlegh, i dend meening hand nu iche kand parere til Halsznøe Closters tinge, formedelst forretning med waartingene paa Hansz Excelentz Her baron Loduig Rosenkrandzis frjherschab, thilmed staa hand ey nu vnder dend rett. Huorfore hand begierer om Pouel Handeland hauer hamb noget att thiltalle, kand hand søge hamb til Roszendalsz bircheting, loffuer hand att suare hamb huisz rett er. Samme daterit Roszendal den 8 May 1683.

Denne sagh beroer indtil Pouel stefner *Seigneur* Christen Christensøn til hansz werneting, huor vel gaaisz huisz rett er.

Erlig och welfornehme mand *Seigneur* Daniel Wolpmand, borger och indwoner vdj Bergen, loed wed hansz fuldmegtig, erlig och welagt karl Peder Pedersøn Sønderborg, vdj rette kalde Povel Andersøn Handeland, anlangende en summa penge hand hannem skal were skyldig blefuen, paa en skibszpart vdj det skib Christianus Quintes kaldet, nemblig 1/64 part som bemelt Daniel Wolpman hidtildagsz hauer hafft wnder hænder. Huorom Peder Pedersøn indlagde hansz skriffblig fuldmagt, att vdføre denne sagh paa *Seigneur* Wolpmandz wegne, aff dato Bergen den 3 May 1683.

Dernest indlagde Peder Pedersøn it fire mandz werch och affreigning imellemb *Seigneur* Wolpmand och [17b] Pouel Handeland, epter Hansz Ko. Ma. byefougit Hansz Smidz befalling, skeed udj Bergen den 31 Martij nest forleden, huor da Pouel Handeland bliffuer skyldig till *Seigneur* Wolpmand, penge 162 rdr 5 march 4 schilling. Huorimod Pouel Handeland tilhører den 1/64 part vdj skibet Christianus Quintus. Samme verch daterit som for siger.

For det 3die bleff udj rette lagt Pouel Handelandz skriffblig revers til welbemelte *Seigneur* Wolpmand vd giffuet, i meening efftersom hand en summa penge til welbemeldte Daniel Wolpman er skyldig bleffuen, huor iblandt andet udj arffue skiffet epter hans *sallig* konne ehr welbemelte Wolpmand vdlagt en part udj det skib Christianus Quintus, da loffuer hand for

samme vdleg, att holde hamb skadisløs efftersom Pouel Handeland vdlegget sielff vil indløssze. Huorfore hand giuer Wolpmand fuldmagt, med skibszparten att giøre och handle paa hansz vegne, som hand sielff thilstæde war. Samme revers daterit Bergen den 6 Julj 1682. Til denne revers suaret Pouel Handeland hand iche viste aff den att sige, ej heller kientt de mend som hafde vnderskreffuet med hamb, och om det war handz haand der stoed vnder, da war det scheid udj druchenschab.

Peder Pedersøn paa i rette lagde documenter eschede domb, om hand iche burde betalle de resterende 162 rdr 5 *march* 4 *schilling*, och skibszparten til en wisz daug att auctioneris.

Da epter tiltalle, giensuar och denne sags eigentlig beschaffenhed, da som for osz udj rettelegges, de fire mendz werch, nemblig Frantz Rosz, Daud Finlax, Jacob Andersøn och Knud |-søns-| <Jochumbsøns> reigning, huilche er scheid udj parternisz neruerelsze [18a] huor da befindes att er bleffuen endelig [.....] naar dend 1/64 part udj det skib Christianus Quintus hannem skulle till komme, nemblig Pou[e]l Handeland, att bliffue Wolpmand skyldig, penge 162 rdr 5 *march* 4 *schilling*. Derimod Pouel Handeland dend gang iche befindes att haue protesterit, huorfore wij iche rettere herudj ved att fore finde, end joe den skibszpart, nemblig 1/64 part udj det skib Christianus Quintus, bør til en wisz thid auctioneris, och det fiorten dagsz daug, epter denne domb Pouel Andersøn bliffuer an kyndiget, och da til dend høyst biudende att forhandles, och huisz w-formodentlig samme skibszpart iche til dend sum som *Seigneur* Wolpmand fordrer kand opløbe, som er it hundrede tresindztiuge och toe rdr, femb slettemarch och fire skielling, da huad som resterer hauer Pouel Handeland til *Seigneur* Wolpmand att betalle, halff maanitz daug dereffter vnder namb och wurdering vdj hansz goedz och formue huor det findes, sampt retmesszing omkostning at betalle. Kunde det ochsaa hænde skibszparten høyre kunde vdbringes end fordringen er, da *Seigneur* Wolpmand Povel Handeland det offuerskiudende strax att betalle.

Rasmusz Lande war nu atter stefnt anlangende dend bomme med de penge udj, som aff hansz wærbroder Aslach Laurson, war saet udj hansz husz, huorom hand til seeneste høsteting war tilkiendt sig sielff tredie att laug werge, eller de resterende 6 rdr 2 *march* betalle. Huilche hand nu iche for retten giøre kunde.

Huorfore førige domb wed sin meening forbliffuer, och bør Rasmusz Lande betalle hansz wærbroder inden 14 dage de paastefntte 6 rdr 2 *march*, vnder namb och wurdering, sampt anvent omkostning `at` betalle. [18b]

Christoffer Laurson Ebne presenterit udj rette paa prousten dend hederlig och wellerde mand Her Elias Andersøns wegne, som hafde vdj rette stefnt Pouel Handeland formedelst en fordring hand hannem for Berghoug skyldig war, først som bleff vdlagt paa skiffet epter sallig Anne Samsons datter for tiende och smaarettighed aff Berhoug, penge 3 rdr 2 *march* 10 *schilling*, huorda bleff vdlagt 1 koe, paa leje for 3 rdr, toe *gammel* graa sprangede quitler tt 3 for 3 *march*. 2 nafrer for 10 *schilling*. Noch 2 aarsz leje aff koen ½ rdr. Noch prestelig rettighed aff Berhoug, for 2 aar, aarlig 27 *schilling*, er 3 *march* 6 *schilling*. Noch korn tienden for 82, penge 9 *march*. Giør tilsammen penge 6 rdr.

Huor imod Pouel Handeland protesterit, och formeentte hand hafde reigning med prosten, baade paa salt och kierchetømmer. For det andet meentte hand Abraham Berhoug sielff burde betalle tiende, smaatiende och andet aff Berhoug, som hand bruger som en raadmand.

Dermed |-med-| Christoffer Laurson paa welbemelte dend goede mand proustens vegne, iche war tilfredz mensz war domb begierende.

Affsagt, ded Pouel Handeland bør betalle til Her Elias Andersøn de resterende femb rdr 3 *march*, inden fiorten dage, och lejen aff dend vdlagde koe, saauit siden skiffet er falden, och det vnder namb och wurdering inden fiorten dage, och Pouel siden søge hansz regres hosz hansz raadmand Abraham Berhoug, saauit hand skyldig er. Och derfor-uden søge sit hosz

proubsten huad hand der *hauer* att søge ved lovlig adfehr.

Til lougrettesmand bleff vdkaarett Wier Aartunn. [19a]

Anno 1683 den 11 Junj waare wij epterschreffne Benedix Diurhus, sornschrifuer udj Sundhorlehn, Toer Hegland, Laursz Wiche, Laursz Seff[uer]eid, Tosten Tungisuig, Erich Nessz och Arne Waldre, samptlig ædsorne laugrettismænd udj Skaaneuig skibred, forsammelede paa Sunde udj *forschreffne* schibred epter loulig stefnemaall, retten att betiende. Neruerinde paa Kongl. Maytz. fougitz wegne bonde lensmand Nielsz Millie, med goet folch meere dend tid tilstæde war.

Huor da lejlendingerne paa *forschreffne* Sunde indlagde en høy anseelig rigens stefning ofuer deris eygere udj deris paaboende gaard Sunde, nemblig Kongl. Maytz. fougit Johan Torson, och Jensz Andersøn Fatland, i meening lejlendingerne Laursz Haluorsøn och Olluf Gautsøn formeener, att derisz paaboende jord iche alleeneste schal vere forhøiet taxeit, sæt och paalagt, mens end ochsaa wed agger och eng, wed fieldschred schall were schade tilføyet, huilche schal |-schall aarsz-| vere aarsage att de iche kand giue dend landschyld och rettighed som tilforne, och derfore begierer fielding effter lougen *etcetera*. Vdj samme stefning warsel gies idtzige forwalter offuer Sundhorsz fougderie, welforstandig mand Lauritz Madzen, Kongl. Maytz. skatter och rettigheder att tage udj agt. Samme stefning daterit Bergen den 12 May 1683.

Paa *Seigneur* Laursz Madtzens, udj 'Hans' Kongl. Ma. fougitz sted commiterede wegne, møtte Kongl. May. bonde lensmand, erlig och welagt mand Nielsz Millie. Erlig och welforstandig mand Jens Anderszen møtte paa egen och interesseredes wegne, att suare saasom eygere til Sunde, baade hiemb jorden och Indre Sunde. Paa fogden Johan Torsons wegne, som schal eye Bisshopsteigen, møtte ingen. [19b]

Effter forindførte høyanseelig Hansz Høye Excellentz udstede stefningensz indhold, hafr wij først begiffvet os til dend paaklagende fieldschred, som udbryder det enne aar effter det andet, och vdgrandschet, siunet och erfahret, det meeste og beste osz muligt war. Huilche befindisz at haffve udbrot, inden oc østen paa bøen, een del inden for bøegaarden baade ofr agger oc eng, een deel v-den for, paa deris beste fæhauge, oc største schade som er giort, er scheedt, nu nest forleden høst, toe aar forleden, huor der findisz baade vhr oc steen, som tilforne war baade agger och eng. V-den gierdz findisz een ringe fæhauge, oc ingen lotter oc lunder til gaarden uden allene brendeved.

Hiemjorden i sig self findisz heel steenig och v-jefnd. De tuende lejlendinger paa gaarden findisz til deelsz vdarmet, saa de nu iche formaar Hansz Ko. Ma. skatter, landschyld oc anden rettigheder udj rette tider at udgiffve, som de dertil af Hansz Kongl. May. er forordnet, nochsom schal testificere.

Da effterdj Landzlej Balchensz første capitel tillader, at de gaarder som er for ringe sat, igien at paasettisz, saa og befindisz det alt ofr thj aar forløben, siden commissarj Larsz Sand besigtiget jorderne her udj Sundhorlehn. Effter huilchen lejlighed, sampt flittig grandschning, v-den oc inden gierds, diszligeste de store fieldschreder tid effter anden udbryder, sampt effter de ringe lotter oc lunder tilgaarden findisz, da kand vij indtet eragte denne *forschreffne* gaard Sunde, med øde jorden Indere Sunde, som tilforne har giffvet udj *gammel* landschyld smør tou løber it buchskind, mensz effter commissarj Larsz Sandz taxt 2 løber och et half pund smør, hereffter at kand formaae at udgiffve meere udj landschyld, alt udj smør bereignet, end halffanden løber smør. Om opsiderne ellersz hereffter skulle formaae høyestbemeldte Hansz Ko. Ma. allernaadigste paabudne schater, landschyld oc anden rettighed at betalle, oc det enda udj aller høyeste maader, efftersom wij understaar osz iche meere der af at tagen end tou pund smør ringer end commissarj Larsz Sandz taxt, som begge opsiderne, een huer effter sit brug skal komme til afkortning. [20a]

Huad Bischofsteigen angaar, da som ey[*eren*] Johan Torson iche møtte, da forbliffver dend ved dend *gammel* landschyld, som alle tilstedeverinde almue beretter at war fjre skilling dansche tilkommen[?], och det indtil eyeren dend self ved sornschrifveren och mend lader anderledisz taxcere. Skatten faar giffvisz der af effter commissarj Larsz Sandz taxt til videre.

Anno 1683 den 3 Julij waare wij epterschreffne Benedix Diurhus, sornskriuer vdj Sundhorlehn, Olluff Suindland, Mogensz Sioe, Lauritz *ibidem*, Clausz Settre, Hellie Ølfuestuet, Laursz Indere Bougen, Nielsz Eye, Johannesz Fieland, Rasmus Lande, Haluor Tielmeland, Olle Settere och Andersz Holmedal, samptlig ædsorne laugrettismænd paa Halsznøe Closter goedz udj Skaaneuig skibred, forsammelede paa Handeland, udj *bemelte* Pouel Handelandz begiering, imellemb *Seigneur* Johan Frjmand paa Kongl. Ma. wegne, paa dend eene, och Pouel Handeland paa dend anden `side`, angaaende endeel fordølt wahre paa skiffet epter hanz *sallig* quinde, som haffde giort høyst*bemelte* Hansz K. M. til hendes arffuing, skulle were vnder stocken med widere desz beschaffenhed, som dend derom vdj rett lagde rigensz stefning och *Seigneur* Frjmandz indlegh vdførligen forclarer.

Neruerinde *Seigneur* Johan Frjmandz tienner och fuldmegtig Nielsz Olszøn, Halsznøe Closter lensmand Jørgen Eye, med meere got folch thilstæde war.

Welbemeldte Nielsz Olszøn paa Hansz Kongl. Maytz. och hanz principals wegne udj rette præserterit och eschede domb epter førige i rettesettelsze och skrifftelig indgiuende indlegh.

Pouel Andersøn Handeland møtte nu sielff udj rette och indlagde hanz skriffelig indlegh, huilche det eene ord epter det andet som følger. [20b] Rettensz bethiener, een god daag forønschesz. Efftersom ieg underteignede, nu til sidsthollende vaarting paa Vdagger var indstefnt, aff velfornehme mand *Seigneur* Johan Frjman, vidnisbyrd at hørre, angaaende hand formehner ieg schulle giort arffvesvig, och sagen da effter forhør i trej v-ger blef optagen og da at schulle holdisz ting `igien` hosz mig paa Handeland, saa formehner jeg at verre scheid forkort udj arffve schiffet, og jeg ey noget forglembt at angiffve, v-den det som Christopher Lauridszen er schyldig for min jegt hanz folch lod slaa i støcher ved Neshafn der dj kom fra Bergen, nembliq 16 rdr och een kiedel jeg laandte hannem 5 rdr. Velbemeldte *Seigneur* Johan Frjmand viste oc ved bedre, huad min oc min *sallig* quindisz boe formaatte, end ieg, effter dend registrering hand udj lenszmandensz oc mendsz nerverrelsze tog paa Handeland, effter min *sallig* quindisz egen angiffvelsze, huilchen registrering jeg paa arffve schiffet var begierendisz, mig til effter retning, men er mig hid til forholdet. Hafde der veret noget fordult, hafde hand vel spurdt der effter, och om saa kundet verret, nogit mig v-videndisz, forglemt, da kunde det verret mine folchisz schyld, som saadant schulle fremvijsze, thj jeg Gud bedret, hafde da it bedrøfuet hierte, oc langt større bekymring for min *sallig* quindisz dødelig afgang, end ieg hafde at giffve mig tanche effter endten kiedeler eller anden formuffve. Huilchet alt sammen hører Hansz Kongl. Maytz. til effter min død, och ingen anden. Formener derfor at *Seigneur* Johan Frjman bør mig loughlig offverbevijdsze effter hanz stefningsz indhold, saadant som forbemeldt og begierer endnu gierne som ellersz tilforn, at maa nyde fred och rolighed, effterdj at baade ieg och min *sallig* qvinde, paa dend maade gaf worrisz gods vnder høyst bemeldte Hans Kongl. Maytz. saa at min ringe boeslod iche weed nogen paa førte trette eller rettergang, endten ved omkostning, breffve och dompenge, eller i andre maader der ofver schulle suechis eller for ringis Hans Kongl. May. til schade, efftersom det hører hannem til som forbemeldt. Handeland 1683 den 3 Julj. Povel Anderszen min haand. [21a]

Partterne bleff thilspurt om de hafde noge[*t*] widere att vdj rette legge denne sag angaaende, huortil de suarede nej. Mensz *Seigneur* Johan Frjmandz tienner och fuldmegtig eschede domb epter førige i rettesettelsze. Aff Pouel Handeland bleff tit och offte eschet vdj rette det rette original schifftebreff, huilchet vij doch iche kunde bekomme. Bleff derfor-v-den Pouel thilspurt om hand nu iche ved samme w-mag ville lade giøre vdlegh til saa mange epter schifftebreffuet kunde haue att fordre. Dertil hand sig ey heller vilde bequemme, mensz endnu

bleff eschede domb.

Da effter tiltalle, giensvar sampt egen bekiendelse, breffver och documenters i rette leggselze, och denne sagsz egentlig beschaffenhed, saasom *Seigneur* Johan Frjman, paa Hansz Ko. Ma. veigne udj rette setter och formeener Povel Handeland bør legge tilbage alt huisz Hansz Kongl. May. saaledisz besuickeligen fra vendt. Item Mayestetens jord Handeland at entwige, efftersom haver gjort sig selffver w-døegtig, effterdagsz at besidde och bruge samme Kongl. May. gods, och derfor uden, for samme sin forseelsze imod Hansz Maytz. som een kongen besuigende arffve falskner, at tildømmisz och straffes som *Seigneur* Johan Frjmands indleg af Halsznø Closter 11 May 83 videre forklarer. Derimod protesterer Povel Handeland udj hansz skriftlig indleg, i meening saasom hand til sidstholdende waarting paa Vdagger waar indstefnt, af *Seigneur* Johan Frjman vidneszbiurd at anhøre, angaaende, hand formeener Povel skulle hafve gjort arfve svig. Huor da sagen til i daug den 3 Julj blef optagen, igien at møde paa Handeland, saa formeener Povel Handeland, at werre scheid for kort, udj arve skiffet, och ey noget forglembt at angiffve, v-den det som Christopher Lauridszen er schyldig for een jagt hansz folch lod slaa i støcher ved [21b] Ne[*szhafn* .....] fra Bergen (nemblig) 16 [rdr .... och] een kiedel hand hannem hafver l[*aandt*] for fem rdr. Siger videre *welbemeldte* *Seigneur* Frjman viste oc veed bedre, huad hansz och hansz sallig quindisz boe formaatte, end hand self, effter dend registrering hand udj lenszmanden oc mendsz nerverrelsze tog paa Handeland, effter hansz *sallig* quindisz egen angiffvelsze, huilchen registrering hand paa arveschiffet sige war begierendisz, ham til effterretning, men *hannem* hidtil forholdet. Hafde der verret noget fordult hafde hand vel spurdt dereffter, och om saa kunde werret, noget v-videndisz forglembt, da kunde det verret hansz folchisz skyld, som saadant schulle fremvijsze, thj hand da Gud bedret, hafde it bedrøffvet hierte, oc langt større bekymring for hansz *sallig* quindisz dødelig afgang, end hand hafde at giffve sig tanche effter endten kiedeler, eller anden formue, huilchet hand siger altsammen hører Hansz Kongl. May. til effter hansz død, och ingen anden. Formeener derforre *Seigneur* Frjmand bør hannem loughlig ofver bevijsze effter hansz stefnings indhold, saadant som forbemeltt och begierer endnu gierne, som ellersz tilforne, at maa nyde fred och rolighed, effterdj at baade hand oc hansz *sallig* quinde, paa dend maade gaff derisz gods vnder høyestbemeldte Hansz Kongl. Maytz. saa at hansz ringe boeszlod, iche ved nogen paaført trette eller rettergang, endten ved omkostning, breffve eller dompenge, eller i andre maader derofr skulle svechisz eller forringisz, Hansz Kongl. May. tilskade, efftersom det hører hannem til som forbemelt. Samme indleg daterit Handeland den 3 Julj 1683. Vdj samme Povel Handelandsz protest kand hand indtet negte ald hansz formue at verre kommen til schiffte, mensz siger om noget v-videndisz at werre [22a] glembt, at verre hansz folches skyld, som s[....] skulle frem vijsze, til [....]d siger hand, hand af [....] bekymring, for hansz *sallig* quindisz dødelig afgang end hand hafde at gifve sig tancher effter endten kiedeler, eller anden formue. Hand bekiender end och self at werre forglembt hoesz Christopher Laurszøn 16 rdr for en jagt, och fem rdr for een kiel, som Christopher schulle verre schyldig til boen (huilchet *bemeldte* Christopher fragaar). Tilmed er tuende kieller, nogle gange udj retten ført, dend eene paa halffredie pundsz tyng, och dend anden een ½ vog, huilche iche findisz udj schiffet indført eller angifven, af huilche dend eene fandtisz op udj marchen nedergraffvet, och dend anden op paa een lem, ofven ofver capitains stue, paa Handeland fundet. Effter huilchen leiglighed kand sees Povel Handeland iche haffver handlet saa oprigtigen med dend arf hansz *sallig* quinde Anne Samsons datter, Hans Kongl. Maytz. aller underdanigst vndt och giffvet haffver, som det sig burde.

Huorfore wij iche rettere herudj veed at forrefinde, end joe Povel Handeland til førstholdende høsteting sig effter Arfve Balchensz 3die och attende capituler selff tredie bør laugverge, at alting er kommen til schiffte, som hand er beskyldet for (vndtagen det hand selff har bekiendt oc vedstaar) och at indtet i ringeste maader er fordult. Huad Povel Handeland for saadan hansz giorde forseelsze, imod høyest bemeldte Hansz Kongl. Maytz. som hansz *sallig*

quindisz arving paa tuende broderlaader, och een søster lodz veigne, bør lide, det vnderstaar wij osz iche som vnderdommere at kiende udj (sæhr effterdj hand sig beraaber paa det gaffvebref hand har vnderdanigst foræret Hansz Kongl. May. som hand nu udj hansz indleg absolut siger ald hansz formue effter hansz død alt sammen at høre højestbemeldtte Hansz Kongl. Maytz. til oc ingen anden). Der do[*ch*] udj det førrige gaffvebref formeldisz, om hand [22b] dør v-den lifsarvinger *etcetera*, som hand siger at werre schee[*d*] til dend ende, hand maatte nyde fred och roe, oc som indtet fornehmis at højest bemeldte Hansz Kongl. Maytz. aller underdanigst, samme gafvebref er kundgiort, at der af Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste villie kunde sees, huorledisz det udj naade bliftr optagen. Huorfore wij det til worrisz gunstige ofverdommer velbiurdig Her laugmand Hans Lillienschiold, aller ydmygeligst vil haffve indviist, och kiellerne til velbiurdig Her laugmands paakiendelse, at bliffve udj forvaring *etcetera* detz.

Anno 1683 den 17 Septembris waare wij epterskreffne Benedix Diurhus, somschrifuer vdj Sundhorlehn, och til Halsznøe Closter sammestedz, Lauritz Toffteland, Olle Norfunden, Nielsz Toffteland, Ingebregt Tidzleuold, Josszep Remmereid, Olle *ibidem*, Johannesz Toffteland, Laursz Ryland, Rasmus Aarbøe, Knud Ryeland, Størch Iffuersøen, samptlig ædsorne laugrettismænd udj Waagsz skibred, forsammelede paa Fitøren udj bemeldte Waagsz skibred, retten att betienne. Nerverinde Kongl. Maytz. forordnede fuldmegtig fougit, erlig och welfornehme *Seigneur* Laurs Madtzen.

Huorda welbemelte Laurs Madtzen vdj rette præserterit och indlagde een rigens steffning offuer Endre Taraldsøn Leruogh, formedelst hand hannem, for nogen kort thid siden, i hansz huusz saauelsom v-den huuszet, med mange w-nøttige skiendzord, paa hansz æhre, naffn och røgte, offentlig vdj mange mennischers paahør offuerskiendt, som hand widere agter att beuissze. I samme høyanseelig stefning warszel giues epterschreffne windiszbiurd Dirich Lyrson snedicher, Jochumb Hymmers dreng Niels, och Johannesz Tuetz daater Elie, [23a] som schal haue hørt paa bemelte Endre Ler[*uogsz*] w-forschammet mund och skiendzord. Samme st[*efning*] daterit den 20 Augustij 1683. Huilche højanseelig stefning findes for vedkommende lovligen att were forkyndigett.

For det 2det indlagde udj rette welbemeldte Laursz Madtzen, hansz skriffblig indlegh, huorvdj hand protesterer, epterdj Endre Taralsen Leruogh hannem offendtlig paa hansz æhre for en tiuff hauer skieldet, om hand iche bør lide epter *Mandhelge Balchen* 21 capitel, fiolmælle. For det andet[!] om hand iche bør suare hannem til ald anventte omkostning, sampt at staae epter domb, huad bemelte Endre Taralsøn bør lide for dend store spot, hand hannem hauer tillagt, huad straff hand derfor bør vndgielde. Samme indleg daterit 17 *Septembris* 83.

Bemelte Endre Leruog bleff thilspurt om hand negtet denne beschyldning. Dertil hand suaret det iche kunde mindes. Bleff widere tilspurt om hand viste noget tiuffuerj med Laursz Madtzen. Dertil hand suaret at hand slet intet i nogen maader derom viste.

Derefter bleff frembkaldet windiszbiurdene epter steffningens indhold. Først Dirich Lyrson snedicher, som wandt wed fuld æd, epter ædens ord for hannem saauelsom de andere windiszbiurd liudeligen først bleff forelest, det Laursz Madzen søndagen 12 Augustj nest forleden, tog Endre Taralsøn i armen, och villet leet hannem vd, huorda Dirich tog hannem vnder armen, och leede hamb igiennem portten. Som hand komb neder til baaden, skuede en liden dreng baaden i fra, raabte saae Endre Leruog och sagde til Laursz Madzen [23b] du est baade en tiuff och skielm, huilche hand nogle gange øffuet, och roede imid[*lertid* .....]juden om nogle dandsche schuder der laa.

Derefter frembkom Nielsz Nielsøn, tiennendes Jochum Heymmer, som ochsaa want med fuld æd, det hand hørde Endre Taralsøn Leeuog skieldte Laursz Madzen, samme søndag 12 Augustj, som Endre war kommen vdpaa sundet, baade for en tiuff och en skielm. Roede først nord om skuderne, der laae j sundet, och siden sør epter igjen.

For det 3die bleff frembkaldet Eliæ Johansdatter, som iligemaader wanadt wed fuld æed, att hun hørde samme tiid, att Endre Taralsøn Leeuog skieldte Laursz Madzen for een tiuff imidlertiid hand roede paa sundet, mensz *bemelte* Endre waar meget druchen.

Laursz Madtzen thilspurde *forschreffne* Endre Taralsøn om hand haffde noget imod dissze wed æedtagne windiszbiurd att sige i nogen maader. Huortill hand suarede intet derimod noget viste att sige.

Da epter lang samtalle och imellembhandling och formedelst laugrettet, samt Endre Leeuogsz faders, Tarald Leeuogsz, och fleere goet folches forbøn skyld, epterloed welbemeldte Laursz Madtzen hansz præntention, Kongl. Ma. sigt vndtagen (endoch hand hauede goed føye til att stræbe hannem effter hans æhre) och det med dj wilchor, naar Endre Taralsøn hannem offendtlig for retten erklerer.

Huorda *bemeldte* Endre Taralsøn for retten frembstoed, och offendtlig welbemeldte Laursz Madzen erklerede, och det med saadanne [24a] ord, att hand nu befinder effterdj wed æed tagene winder, deris forclaring, det hansz store w-forstandighed, *hauer* (deszuehr) verit det hand v-den ald aarsage *hauer* schielt welbemelte Lauritz Madtzen, paa hansz æhre, gode nafn och røgte, huortil hand i ingen maader *hauer* hafft huilchen rette eller skiel, och ved sielff samme straff att skulle verit vndergiffen. Sagde wiidere det hand intet i nogen maader viste att eptersige welbemelte Lauritz Madzen noget w-erligt i nogen maader, andet end det en erlig mand welæigner, sømmer och anstaar, och bad derfore welbemelte Lauritz Madtzen om forladelsze, samt heelle laugrettet, att ingen sig offuer hansz w-besindige talle, som hand v-den aarsag imod offtwelbemelte Lauritz Madtzen har øffuet, wille forarge, mensz hannem som |-hansz-| `deris` jefn christne eptergifue.

Huad Kongl. Maytz. sigt angaar, beroer til widere paatalle.

Anno 1683 den 2 Octobris blef holt høste, ledings og sageting paa Nedre Seffueræid udj Skaaneuig skibred, med Halsznøe Closters almue. Neruerinde erlig, høyachtbahr och fornehme mand *Seigneur* Johan Frjmand, bonde lensmanden Jørgen Eye, med en stoer deel Halsznøe Closters almue samme tiid thilstæde war. Huorda retten bleff betiendt med epterskreffne laugrettismænd, nembliq Johannesz Lande, Haluor Huideuold, Rasmus Lande, Nielsz Eye, Knud Eigenes, Olluf Sanduold.

Seigneur Johan Frjmand wed bonde lensmanden Jørgen Eye och mænd, ladet vdj rette stefne Povel Andersøn Handeland, angaaende seeneste afsigt som aff sornschrifueren och mænd paa Handeland nest forleden den 3 Julij bleff affsagt, sig [24b] for den beskylding om det arffuesuig att laugwerge.

Povel Handeland møtte intet, mensz loed ved Peder Laursøn huszmand udj rette legge hansz skriffelig suar, naar hand niuder en videmerit copie aff dommen skall hand vide sig dereffter att rette.

Seigneur Johan Frjmand protesterit och formeentte Pouel Handeland burde were skyldig i sagen, epterdj hand iche udj egen personn ville møde, bemeldte domsz affsigt att fyllest giøre. Huilche post remiteris ind for *welbiurdig* Her laugmand, thillige med det førige epter seeneste affschuur, och *hauer bemelte* Pouel Handeland det til førstkommende julle laugting att indbringe.

Noch Povel Handeland stefnt aff *Seigneur* Johan Frjmand formedelst en stoch hand sig aff hansz tømmer skal haue bemegtiget, och sig wedkaldet hansz att were.

Och endnu epter hansz skiffelig[!] indleg, aff Handeland 30 *Septembris* nestforleden wedkiender om huilche stoch war stefnt thil windisz biurd, først saugmesteren Olle Sanduold, och Hansz Opsanger.

Huorda fremb komb *bemelte* saugmester, som want om een stoch som Pouel Handeland sig

tilkaldet, och Østen Sanuold och Pouel Handeland war i trette och slagsmaal om, att der war hugget it støche aff siden mitt paa dend stoch, som war tegen noch och det war *Seigneur* Johan Frjmandz stoch, huorpaa hand med op ragte fingre gjorde hansz fulde æed.

Hansz Opsanger hiemmelet med fuld æed, samme ord, som Olle saugmester wundet hafuer.

Olle Omundsøn, Povel Handelandz egen dreng, wandt samme ord, de dend ommelte stoch som støchet war huggit aff siden paa, hørde *Seigneur* Johan Frjmand til. [25a]

Denne sag beroer til widere [.....]

Seigneur Johan Frjmand fredliuste alle hansz[?] och Halsznøe Closters skouge, at ingen sch[al] fordriste sig imod lougen att hugge eller hugge lade, wnder dobbelte bøder och land *namb* epter lougens maade.

Anno 1683 den 5 och 6 Octobris blef holt høste, ledingsz och sageting paa Husztuet udj Fielberg skibred med bemelte Fielberg och Etne schibreders almue paa Halsznøe Closter goedz. Neruerinde ombudzmanden høyachtbahre och megit fornehme mand *Seigneur* Johan Frjmand, lensmanden Ingebregt Sualand, med en stoer deel aff almue meere thilstæde war. Huorda retten blef betiendt med epterskreffne laugrettismænd, nemblig Knud Vdstuen, Erich Sualand, Zigge Wettestøe, Eliasz Sualand, Willumb Hofland, Joen Røen, Michel Hetland, Tørisz Giere, Anbiørn Vlfuenes, Olle Eichasaz, Nielsz Flotten och Endre Hofland.

Ombudzmanden *Seigneur* Frjmand fred liuste paa K. M. wegne alle Hansz Maytz. och Halsznøe Closters skouge, at ingen skulle for driste demb til derudj att hugge eller til v-pligt imod Norges laug hugge lade, vnder straf som wed bør.

Ifuer tierebrender wed Aaruig saug hafde ladet stefne Jørgen Colbensøn och Andersz Skartland thil windiszbiurd att frjgiøre sig for det thilleg Tollach huszmand wed Aaruig, hannem seeneste waring paa Ryen hafde stefnt for, angaaende en holderhage Christen Tiendeland miste. Och war neruerinde *forschreffne* Christen Tiendeland som epter thilspørgelsze lofuet w-stefnt windiszbiurdene att anhøre. Och war Tollach huszmand sielff neruerinde thilstæde.

Huorda Jørgen Colbensøn Fadtzel frembstoed och wandt, wed fuld æed, at hand hørde aff Christen Tiendelandz mund udj Jørgensz egit husz ved saugen nu seenest sommer, epter waartinget, at der ingen anden kand haue taget hansz holderhage v-den Tollach husmand.

[25b]

Andersz Skartland wandt wed fuld æed i samme meening att hand hørde samme tiid aff Christen Tiendeland, der monne ingen anden hafue taget hans holderhage v-den *forschreffne* Tollach huszmand.

Wed huilche |-hvilche-| windiszbiurd Ifuer tierebrender for denne sag er frj giort.

T[ro]n Nere Wiig aff Fiere skibred ladet stefne Tøres Alne til windiszbiurd imod Joen Danielsøn, tiennendes Hansz Aaruig, och bemelte Joen til wedermælle. Bemelte Tørisz Alne møtte intet, ej heller nogen paa hansz wegne.

Huorfore ombudzmanden satte udj rette och formeentte hand burde bøde stefnefald. Saasom iche war otte dagsz stefning, derfor for dend thiltalle frj.

Noch Tron Nere Wiig stefnt *forschreffne* Joen Danielsøn Aaruig formedelst hand schal haue vndsagt hannem til probsz herom, war stefnt Joen Alne som wandt at hand hørde paa Skartland, nu tilkommende tredendedaug juel, toe aar siden det hand hørde, som de komb i talle om de penge Tron Wiig hafde tillagt Joen Danielsøn for, da sagde Joen Danielsøn hand schulle sætte Tron Wiig epter, och giøre en w-lyche paa hamb, om det war iche førind om thj

aar.

Christen Tiendeland ochsaa til windiszbiurd herom fremstoed, mensz som hand bekiende att were sødschindebarn til Tron Wiig konne, huorfore hanz windiszbiurd iche bleff for goet antaget.

Anno 1683 den 8 Octobris bleff holt høste, ledingsz och sageting paa Sollimb udj Fiere skibred med Halsznø Closters almue sammestedz. Neruerinde ombudzmanden høyagtbaahr och megit fornehme mand *Seigneur* Johan Frjmand, bonde lensmanden Aarsteen Øchland, med endeel almue meere thilstæde war. [26a] Huorda retten blef betiendt med epterskreffne laugrettismænd, nemblig Goutte Egeland, Haldor Tuete, Ifuer Egeland, Knud Røe, Johannesz Vlvemb och Røeg Kroszgot.

Hanz Ko. Maytz. och Halsznø Closters skouge bleff her ochsaa liudeligen fredliust, saasom ved de andere skibreder er anteignet.

Anno 1683 den 11 Octobris blef holt høste, ledningsz och sageting paa Aatterøen udj Føyens skibred med bemeltte Føyensz och Waagsz schibreders almue paa Halsznø Closter goedtz. Neruerinde ombudzmanden høyagtbaahr *Seigneur* Johan Frjmand, Halsznø Closters bonde lensmand Christen Ibsøn, med endeel almue meere thilstæde war. Huorda retten blef betiendt med epterskreffne laugrettismænd, Laursz Lørhammer, Christen Eye, Terchel Westuig, Endre Grindemb, Samson Wold och Rasmus Hofland.

Seigneur Johan Frjmand fredliuste Hanz Kongl. Ma. och Halsznø Closters skouge, at ingen demb till w-pligt skulle forhugge eller forhugge lade, vnder dobbelte bøder epter lougen.

Noch fredliuste *Seigneur* Johan Frjmand i sæhr epter lejendingen Bertel Aatterøens begier dend skougteig som vnder bemelte Aatterøen er beliggende, och paa Hanz K. M. wegne att ingen imod lougen sig skall fordriste derudj att hugge eller huge lade, vnder dobbelte landnam och bøder epter lougen.

Seigneur Johan Frjmand ladet stefne Albert Loeden formedelst fløtningsz forsømmelsze med amptmanden. høyædelbaarne Lauritz Lindenou, seeneste ifra Fladderagger, och frembuissze hanz bøxelzeddel, om dend kand hannem for saadant forskaanes.

Albert møtte, mensz hafde iche bøxelzeddelen med [26b]. Hui[*lche*] Albert Loeden paalegges til neste ting bøxe[*lzeddel*]en att skaffe udj rette.

Seigneur Johan Frjmand ladet stefne Christoffer Kalleuog for hand hauer biedt hanz grande Laursz Suendszen *ibidem* i sin finger.

Begge parterne møtte, och kunde Christoffer iche fragaae denne beskylding. Bad derfor hanz grande om forladelsze, huilche hand hannem ochsaa for goetfolchis forbøn skyld epterlod, saa de ragte huer andere hænderne for retten och bleff wanner och welførligte, doch med de wilchor bemeltte Christoffer sig hereffter skicheligen och intete w-sømmeligt imod bemeltte Laurs begaar, huilchet hand ochsaa for retten beloffuit.

Da epter lang samtalle och formedelst Christoffer Kalleuog er en fattig mand, afsognet ombudzmanden med hannem for hanz forseelsze paa Ko. Ma. och enche droningens wegne for penge 3 ½ rdr.

Andersz Noruig och Johannesz Hougland stefnt for offuerlast paa borgeren Jacob Brinchmand och ingen møtte.

Ombudzmanden satte udj rette och pretenderit paa stefnefald, epterdj wejerliget nu war saa de

kunde vel haue kommet. Samson Wold och Johannesz Wespesta hiemmelt wed æd de war loughlig stefnt. Derfor thil kiendt i stefnefald, huer 1 *march* sølff.

Joen Kløffning iligemaader stefnt for trende sager, och ej møtte. Samme mend hiemmelet hand war loughlig steffnt. Derfor ochsaa thilkiendt i steffnefald 1 *march* sølff.

Anno 1683 den 12 Octobris blef holt høste, ledingsz och sageting paa Skorpen udj Opdal schibred med almuen sammestedz paa Halsznøe Closter goedtz. Neruerinde ombudzmanden [27a] højagtbahr och megit [*for*]nehme mand *Seigneur* Jo[han] Frjmand, bonde lensmanden Jacob Løchhammer med endeel almue meere da ting søgte. Huorda retten blef betiendt med epterschreffne laugrettiszmænd Baar Løefald, Michel Tuet, Johannes Sunde, Olle Jacobsøn Hetlelj, Andersz Flache, och Olle Nielsen Langeland.

Ombudzmanden *Seigneur* Johan Frjmand fredliuste paa Hansz Ko. Ma. wegne, alle Hansz Maytz. och Halsznøe Closters skouge, och ingen sig schulle fordriste dennem til w-pligt at forhugge, vnder dobbelt bøder och landnamb epter lougen.

Noch fredliuste *Seigneur* Johan Frjmand i særdehliszhed Skorpens thilliggende skouge med Skorpesætter, att ingen dennem skulle til fordriste derudj noget til w-pligt att hugge eller hugge lade, och det vnder dobbelte landnamb och bøder epter Norgis loug.

Knud Johansøn Skaalle aff Quindherit skibred ladet stefne Rangnilde Jacobszdatter for siuff rdr i laante penge, til hendes *sallig* mand *sallig* Salomon Nielsøn.

Hendes idtzige mand Mogens Andersøn møtte udj rette, och sig erbød helten att wille betalle, epterdj der ingen egentlig beuisz war paa.

Affsagt epterdj Rangnilde Jacobszdatter sielff paa schiffet epter hendes sallige `mand` sallige affgangne Salomon Nielsen, hauer angiffuen de omtuistede siuff rdr, til *forschreffne* Knud Johansøn att were skyldig, som ochsaa paa skiffet er vdtagen. Huorfore hendes idtzige mand Mogens Andersøn, hauer de prætenderende siuff rdr, epter schifftebreffuitz formelding, med anvente omkostning inden ½ maanitz daug att betalle, eller ochsaa lide namb och wurdering epter lougen, Kiøbe *Balchen* 3 capitel. [27b]

Anno 1683 den 29 och 30 Octobris bleff holt høste, skatte, ledings, sage och affreigningsting paa Nor Holmefjord vdj Ous skibred med dedz schibredz almue. Nerverinde Kongl. Maytz. beschickede fougit Lauritz Madzen, bonde lensmanden Samuel Jensøn Lossz, med en stoer deel almue samme thid ting søgt. Huor da retten bleff betiendt med epterschreffne laugrettiszmænd, nemblig Anfind Steenszland, Hansz Aadland, Erich Wafit, Andersz Kleppe, Haluor Holmfjord, Andersz Giere, Størch Hegland, Laursz Øffredall, Laursz Sælle, Olle Lebszøen, Johannesz Hatuig och Olle *Nere* Quernes.

Huorda først Kongl. Maytz. commiterede fougit *Seigneur* Laursz Madtzen strax effter ting fredliuszning war scheid, fredliuste alle Hansz Ko. M., kierchens och præsteboellens skouge, och i særdehliszhed fredliuste Molde och Klyffue skouge epter eygeren noen[?] Jensøns begiering, ingen derudj att hugge eller hugge lade, vnder dobbelt bøder och namb namb[!] effter Norgis loug.

Dernest bleff liudeligen kundgiort først Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste forordning angaaende wegt och maal offuer begge rigerne *Danmarch* och Norge, hereffter bruges skall, som kaldis dend rette dansche wegt och maall, huilche wed det siste tingsz slutning schal bliffue herudj tingbogen, ord liudlig indført om udj tingbogen kand were rumb. Samme

forordning daterit *Hafniæ den 1 Maj 1683.*

For det andet bleff liudeligen læst Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste breff anlangende forclaring i dend om klædedragt sidst vdgangne forordning, huilche och vdj slutningen skal bliffue indført. Samme forordning daterit *Hafniæ den 23 Junj 1683. [28a]*

For det 3die blef liudeligen læst och kundgiort Hansz Ko. Maytz. allernaadigste berg ordinantz, huilche och ved det sidste ting schal bliffue ord[...]lig indført. Samme forordning daterit *Hafniæ den 23 Junj 1683.*

For det fierde bleff liudeligen læst och forkyndiget Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste breff och beuilling, med deelt Hansz Ko. Ma. welbetroede commiss commissarius Hansz de Fine, vdj Bergen, att maa niude kierchernis tiende udj Bergenusz stiftt til forpachtning vdj thj aarsz tid, forfalden til `nest` aarsz dagen 1694, och det att nyde epter capitels taxt, saasom det aff stiftsbefallingszmanden och superintendenten bliffuer anslaget, och dennem for nyelig caution still, och affgiffen, til kierche wergerne leffuerer. Samme Hansz Maytz. benaadingszbreff daterit Hansz May. slot Kiøbenhafn den 25 *Septembris 1683.*

For det fembte bleff liudeligen læst och forkyndiget ædele och welbiurdige Her landt commissarius Hansz Christoffersøn Hiortes missive och befalling, i meening att for nogen tid siden, er til fogden Johan Torson kundgiort dend Kongl. renttecammer anordning de dato 1682 den 23 *Decembris*, angaaende odelsz skatten aff de det vdlagde Apostels, Munchelj, Alhelgens, Giedtzsche, Semb och Sanduigsz, samt Liusze Closters goedz med widere, att Hansz Welbiurdighed sender extract, til Larsz Madzen, vnder Torsons haand, paa de gaarder huilche udj Sundhorlen findes. Huilche imod skiøderne att conferere om det sig saaledes rigtig befindes, huilche alle thilholdisz att betalle odelszschatt fra første thid de sig samme godz til forhandlet hauer, baade aff lejlendingerne och selffeigere bønder. Om w-formodentlig iche betallisz, da fogden att holde sig til landschylden, eller och godtzet, huor hand ved [28b] [.....] faae. Samme breff [daterit .....haf]n den 28 *Septembris 1683.*

For d[et siette] bleff liudeligen lest och kund[giort] welbemelte welbiurdig Her landt commissarij Hiortesz schriffuelsze och erindring, om schatternis aff clarering, saauit allrede ind kommen er, det strax til Bergen att indsende, och huisz nogen restandzerne iche med gode wil betalle, da excution derpaa att vdgaae. Daterit commissariatet den 24 Julj 1683.

For det siuffuende bleff til tinge kundgiort welædle Her borgemester Laursz Sørensen udj højædle Her canceljraad och amptmandz absentz, befuldmegtiged, hansz skrifuelsze til *Seigneur* Lauritz Madzen, epter Hansz Excelentz Her vice stadtholder Just Høgsz ordre, anlangende om forclaring paa saugerne vdj Sundhorlehn, daterit Bergen den 25 Junj 1683.

For det ottende bleff liudeligen kundfgiort och oplæst *Seigneur* Laursz Matzens supplication til høyædelbaarne Her amptmand angaaende frj fløtning, huor vitt den epter seeneste anordning om skydzfehr, skal forstaaeis, aff dato Bergen den 23 *Octobris 1683*, med højædelbaarne Her canceljraad och amptmandz resolution paa, att dend forbud paa fløtningen, huorvnder iche er meentt och forstanden, Kongl. Ma. fougit eller hansz commiterede, samt sornschrifueren vdj Kongl. Ma. tienneste, och derisz bestillings loulige forretninger. Item præsterne til och fra derisz kiercher, att de joe som sæduanligt skal niude frj fordringschab. Aff dato Bergenusz som obenbemelt.

Eling Olufsen Hafschaar loed læssze it kiøbebreff aff Laursz Laursen Wanduig vdj Stranduig

skibred vdgiffuet, liggende[.] paa it spand smør och it giedschind, med bøxel, [29a] liggende vdj hanz paa[boende jord Haf]fscha[ar] som hand sielff bruge[r och besi]dder [.....] hand har giuet t[.....] thiuge och fjre rdr med skiøtningnsz øhre och [.....] Samme skiøde daterit Eicheland vdj Stranduig skibred den 24 Aprilis 1683.

Engel Hansøn Giøn aff Stranduig skibred loed læssze een contract imellemb hannemb paa den eene, och Oluf Siuersøn, thilforn tilholdende paa Lunderuig, paa dend anden side oprettet, nemblig att Olle Lunderuig, først affstaar til Engel Giøn hanz brugende jord vdj Lunderuig halffredie pund smør, der foru-den solt udj *forschreffne* Lunderuig hanz odelsz anpart, skylder udj aarlig landschyld med bøxel, smør it pund, med dertil hørende aasæde och odelszrett, och det imod fembten rdr, for-u-den de førige aff sallig Henrich Lossz oppebaarne forpantningszpenge, och der for v-den hafuer Engel Giøn schaffet Olle Siuersønn en bøxelfrj gaardepart vdj Søre Holmfjord beliggende, som skylder aarlig halffandet spand smør och halffanden fierding hud, och det imod aarlig landschyld, med anden rettighed til Hansz Ko. Ma. deraff kand gaae, med huilche contract de paa begge `sider` wel war fornøyet, och til fredz. Samme breff daterit Lunderuig den 12 Janvarij 1680.

Kongl. Maytz. bonde lensmand Samuel Jensøn Lossz ladet stefne Christoffer Pedersøn, thilholdende paa Haffschaar, stefnet for lejermaal udj de forbudne leed, med Anne Andersdatter Koldal, som skal were vdj andet led til hin anden.

Huor om Kongl. Maytz. fougit *Seigneur* Laursz Madtzen satte udj rette och formeentte de burde lide domb effter recessen och vdgangne forordninger som om lejermaall j de forbudene leed vdganget er. [29b]

Fors[*chreffne* .....] møtte vdj egen persohnner sielff [.....] som denne derisz beschylding iche ku[*nde benegte*] eller fragaae, joe lejermaall med hinanden haue begaait, och auflet it pigebarn thilsammen, som alt udj Herren er hensofuet, och sielff iche benegter joe att vere udj andet leed til hin anden beslegtiget. Doch saaleedes att Christoffers fader Peder Størchsøn [-datter-] och Annes moder Maritte Størchs datter, hafde en fader sammen och huer deris moder. *Forschreffne* personer, hand som er en lemster mennische paa dend wenstere haand, och quindfolchet, hafde ingen vndschylding i nogen maader, mensz baad om naade, och iche retten.

Huortil Kongl. Maytz. fougit suarit dennem iche att kunde benaade, mensz war domb begierende.

Da epter tiltalle, giensuar, egen bekiendelsze och denne sagsz egentlig beschaffenhed, da som Christoffer Pedersøn och Anne Andersdatter Koldal, sielff hauer frjvilligen vedstaait och bekiendt, att haue auflet it pigebarn sammen, som er ved døden affgaane epter att det hafde verit indlemmet vdj Christ, ved ded hellige daabs sacramento, och ej heller har kundet benegte, joe att vere vdj andet och andet ligeleed beslegtigett, doch saaledes att Christoffers fader och Anne Andersdatters moder, hafde ichun en fader thilsammen, och `huer` deris moder. Huorfore wij samme derisz groffue forseelsze vdj blodschamb med hin anden hauer begaait, hauer offuervejet, och iche rettere herudinden har vist att forefinde, end joe Christoffer Pedersøn Hafschaar och Anne Andersdatter Koldal, joe for samme derisz groffue forseelsze, bør effter sallig och højlofflig ihue kommelsze, koning [30a] Friderichsz dend 3dies [all]ernaadigst vdgiffne forordning, om lejermaal vdj de forbudene leed, daterit Kiøbenhafn slot den 24 Februarj 1654, først at afftinge med Kongl. Ma. fougit paa Hansz Ko. Ma. wegne, epter derisz yderste formue, som siunes at vere gandsche ringe, thj hand er en fattig lemster person, och hun en fattig enchedatter. Och hand Christoffer Pedersøn att begiffue sig til Insetz kaaberwerck udj Trundhiembs ampt, och hun Anne Andersdatter att begiffue sig til Vdsier fischelejer vdj Stafvanger ampt, och een huer paa sit steed att arbeide och forbliffue, paa tou aarsz thid. Och som de alt her hauer kierchens disciplin vdstanden,

forbliffuer det derved, mensz præstens attest hauer de med sig derom paa sine steder att føre, och naar de effter de tuende aarsz forløb, fører baade geistlig och werdzlig øffrighedz widniszbiurd derifra med sig, att de effter forordningen dommen hafuer epterkommett och imidlertid dennem skichelig forholdet, maa de siden epter samme forordnings medfør bygge och boe huor dennem lyster. Doch saa at de it christeligt och gudeligt leffnet fører, saafrembt de iche vil att en haardere straff end denne dennem skall offuergaae.

Olle Sundøen och Peder Røtingen war stefnt angaaende it lamb dennem war tuist, omkommen. Huilche lamb huer aff demb formeener sit att vere, och lammet war huit, och merchet paa dend maade ligesom Olle Sundøen mercher hansz anden queg och smaller, och war merchet paa det wenstere øre med en kløfft udj och it skaar under. Huilche merche Peder Røtingens quinde, iche kunde benechte [30b] joe paa samme lamb war, som nu er til kommen, och war lige saadant merche paa det lamb, som hende aff hendes suoger Roel Giereuig bleff foræritt.

Da epterdj Olle Sundøen och Peder Røtingen haffuer felletz hage sammen, och Olle Sundøen har tilkaldet sig det omtuistede lamb epter hansz egit merche, och tilmed siunes v-billigt att Olle Sundøen hansz merche schulle forandre formedelst it lamb schyld, mensz Peder Røtingen burde haue satt hansz [.] merche paa det fremmet lamb. Thj bør samme lamb, som nu er en thilkommen siuff, att følge Olle Sundøen, och saa sagen hermed att vere opheffuett dem imellemb.

Hansz Olsøn Rolszuog stefnt for motuillighed och fordringschabz forsømmelsze med noget queg, att føre til fougdegaarden Engesund, som war wurderit vdj Kongl. Ma. rettigheder.

Forschreffne Hans møtte, hafde ingen anden vndschylding, v-den præsten toeg hamb samme thid att flaade tømmer.

Huilche iche kand eragtes for loulig vndschylding, derfor tilkiendt att bøde for fløtningsz forsømmelsze epter Norgis loug toe *march* sølff.

Anno 1683 den 2 och 3 Novembris bleff holt høste, ledings, skatte och sageting paa Hiertagger vdj Stranduig skibred med dedz skibredz almue. Neruerinde Kongl. Maytz. fougit, erlig och welfornehme mand *Seigneur* Lauritz Madzen, bonde lensmand Andersz Haaug, med goet folch meere samme thid ting søgte. Huorda retten bleff betiendt med epterskreffne laugretzmænd [31a] Jetle Skougszeid, Jan Boelstae, Anders Foer, Laursz Aare, Siuer [...]sand, Steen Ho[uge,] Samson Brathusz, Olle [M]iønes, Laursz Qualle, Johannesz Reffne, Hansz Olszen Windenes, och Anders Tofft.

Huor da Kongl. Maytz. welforordnet fougit, epter tingfred war saatt, først fredliuste alle Hansz Kongl. Ma., kierchens och præsteboellens skouge, at ingen sig skulle fordriste eller fordriste lade, derudj hugge, vnder dobbelt bøder och landnamb, epter Norgis loug.

Alle de forhen wed Ousz skibrede anteignede Hans Kongl. Maytz. allernaadigste forordninger och befallinger, bleff her iligemaader liudeligen kundgiort. Huilche findes follio 27 och 28 extraherit, som fines vdj tallit otte støcher.

Erlig och welfornumbstig dannemand Steen Joensøn, tilholdende paa Houge udj Stranduig skibred, loed læssze it kiøbebreff, aff Johannesz Brynildsøn, boende paa Nortuet, vdgiffuet, liudende paa en hudtz leje med bøxel, liggende udj *forschreffne* Steen Joensøns paaboende jord Houge udj *bemelte* Stranduig skibrede og soken. Huilche *forschreffne* en hudtz leje *bemelte* Johannes Brynildsøn, paa hansz hustrue Gura Oluffsdatters vegne hauer solt, och med hendes villie och sambtøche affstaait. Och det imod reedepenge føyrgtiuffue och toe rdr

med skiøtningsz øhre och alt. Huilche skiøde findes med Johannesz Brynildsøns egen haand vnderteignet, med hansz boemercke derhosz sæett, och til witterlighed forseiglet, lensmanden Andersz Haauig, Olle Lygre, Steffen Wiig och Lauritz Qualle, ædsorne laugretzmænd vdj *forschreffne* Stranduig skibred. Samme kiøbebreff daterit Houge den 24 Junj 1683. [31b]

Erlig [och] welfornumbstig danne mand Jan Torch[*elsøn Boels*]tae herudj Stranduig skibred och sogen, [*loed læssze i*]t kiøbebreff aff hans sødschinde, nemblig Haldor Torchelsøn Vgelhuus med hansz hustrue Zijre Engelszdatter, Johannesz Nielsøn Reffne paa hansz hustro Dorte Torchelszdatters wegne, och jeg Olluff Mortensøn paa min hustrue Anne Torchelszdatters wegne, derisz til hannem vdgifne kiøbebreff. Huoraff Haldor Torchelssøn affstaar nittan[!] mercher smør for thredufue rixdlr, och een halff rdr i skiøtningsz øhre, Johannesz Reffne, paa hansz hustrues vegne, affstaar 9 ½ mercher smør for femten rdr, Olle Mortensøn Skougszeid ligesaa 9 ½ mercher smør, for femten rdr, liggende udj Nedere Boelstae vdj Haalandzdalsz kirckesogen som hand sielff bruger, besidder och er odelsbaaren til. Samme breff daterit Nedere Boelstae den 27 Martj 1683.

Clemit Olufsøn Hiortagger loed læssze it kiøbebreff aff hansz wærfader, *sallig* Eliasz Andersøn Lille Ballesemb, vdgiffuett, liudende paa fire mercher smør och femb ottende parter aff en *march* smør, liggende vdj hansz paaboende jord Hiertagger, och det imod redepenge otte rdr med skiøtningszøhre och alt. Samme breff daterit Lille Ballesemb den 12 Februarj 1683.

Erlig och welfornehme mend Jan Torchelsøn Nedere Boelstae, paa dend eene, och Olle Mortensøn Skougszeid paa dend anden side, loed læssze it mageskifftebreff dennem imellemb oprettet, och det udj epterfølgende maader, at Olle Mortensøn Skougszeid affstaar til hansz suoger, Jan Torchelsøn Boelstae, først en løb smør udj Holthusz udj Haalandzdalsz kirckesogen, med førstebøxel til halffanden løb smør, saa och halffanden spand [32a] smør udj Brou udj Strandebarm schibred och sogen. Derimod affstaar Jan Nedere Boelstae igien til *forschreffne* Olle Mortensøn Skougszeid en halff løb och femb mercher smør, liggende vdj *forschreffne* Skougszeid, huormed følger dend første bøxel til dend halffue part vdj *bemelte* Skougszeid, med derhosz atten rdr udj penge, och det med saadan wilchor Jan Boelstae, hansz hustrue Anne Hansdatter, begge derisz børn och arffinger, att niude dend fembtedeel aff dend nordeste halffuepart vdj Skougszeidz fureskoug, saaledes att huilchen som først begierer sin anpart aff samme skoug att vdschiffes, det at staae hannem frit fore och iche att weigres. Samme mageskifftebreff daterit høstetinget paa Hiertagger vdj Stranduig skibred den anden Novembris 1683.

Lensmanden Andersz Haauig stefnt *gammel* Laursz Olsøn Aare, vng Laursz Olsøn *ibidem* och Nielsz aare, fordj de iche møtte att føre fougden Laursz Madtzen i fra tinget, som stoed paa Store Ballesemb i sommer.

Store[!] Laursz Olsøn Aare møtte paa egen och Niels Aares wegne, mensz ingen paa vng Laursz Aars wegne. Laursz Aare kunde iche benegte de joe war samme tid sagt til, mensz beklaget sig hand hafde rüchwerch, derfor kunde iche komme.

Fogden satte udj rette om de iche burde bøde epter lougen, och derfor-u-den betalle fløtningen.

Affsagt effterdj *gammel* Laursz Aare iche benegter joe att were thilligemed de andere [32b] mens beklager sig att haffde rüchwerch, huilche iche kand eragtes for loulig vndschylding. Thj er *gammel* Laursz Aare och Nielsz *ibidem* huer tilkiendt att bøde for fløtningz forsømmelsze udj Kongl. May. ærinde med fogden tre *march* sølff epter Norgis loug. Och vng Larsz Aare, som iche møtte, att bøde i steffnefald 1 *march* sølff, och sagen att staae hamb

aaben for.

Siuer Frandtzen Neder Hage ladet stefne Engel Store Ballesemb for noget høe hannem schal vere fratagen, paa hansz lejmaal, som hand v-den anche har brugt hansz buone[?]; bekiende widere at samme høe bleff bort taget epter solen war gaait aff fieldet.

Olle Tuet tillige med hansz søhn møtte vdj rette, och negtet intet att hand war med dend tid høet bleff hiem ført, som iche war fire skilling wærd, och meentte att dend pladz, samme war slaget paa hørde Store Ballesem til.

Kongl. Maytz. fougit satte udj rette och formeentte de burde bøde for v-louglig tagh.

Thj er nu for retten affsagt, att Olle Tuet och Engel Store Ballesemb skal vere paalagt att steffne paa aasteden att w-uillige mend kand kiende, huem samme omtuistede pladz med rette tilkommer, och da epter forefindende lejlighed skal Kongl. Maytz. sigt bliffue i agt taget, och da at førisz beuisz enten højet er taget, wed natt eller daug. [33a]

Engel Giøn [*ladet stefne And*]ers Eye [*for en*] quie hand [.....] Giøn, [.....] hansz att w[..... *Engel*] Giøn formee[*ntte*] det war hansz, epter hansz folches beretning, huilchet Anders Eye doch w-agtet endelig toeg quigen med sig.

Andersz Eye møtte och sagde dersom prouff och windiszbiurd kunde wed æd bekreffte at quien hørde Engel Giøn til, skall dend gierne wære hannem følgagtig, eller dedz werdj.

Til windiszbiurd herom war stefnt Zjre Torbenszdatter Giøn, som wandt at dend brun flecket quie, som Anders Eye leede i fra Giønn, nu toe aar siden, hørde Engel Giøn til. Huilchet hun ved æd vil stadfeste och strax afflagde hun hendes æd herom.

Noch fremb eschet Aagete Laurszdatter Egeland, dend tid tiennendes paa Giøn, som wandt wed fuld æd, at dend brun flecket quie som Andersz Eye leede i fra Giøn, for toe aar siden, hørde Engel Giøn til.

Epter huilche windiszbiurd Engel Giøn eschede domb, om hand iche burde betalle quien, och derfor-v-den kost och tæring.

Thj er nu for retten affsagt att Andersz Eye bør lade Engel Giøn dend omtuistede quie were følgagtig, eller nøjagtig betalling derfor effer dannemendz wurdering, och derfor u-den betalle til Engel Giøn billig kaast och tæring.

Lensmanden ladet stefne Tosten Leitesnes huszmand, epter welædle *Her capitain* Fileboejs begiering, angaaende en stach som hand hauer solt til Axel Sandall, och *bemelte* Axell til wedermælle. [33b]

Bemeldte Tosten møtte och kunde slet intet fra gaae, j[*oe*] stochen til Axel Sandal at haue saatt i pandt, for een rdr 3 *march*. Stachen er aff røe sars|-et-| med guldgalumer paa, och bekiende derhosz at hand hafde faait samme stack hosz en soldat, naffnlig Hansz Ingebregtsøn Børndall, huilche soldat berettisz att vere rømbt.

Axel Sandal møtte, och intet benegtet, joe stachen att were hosz hannem, aff bemelte Tosten satt udj pantt.

Affsagt at Axel Sandal schal leffuere samme paasteffntte stach til lensmanden Andersz Haaug, strax hand hiem kommer, och bemelte Tosten att bliffue thilstæde til sagesz vddrag, och bedere opliusning.

Hansz Mundemb aff Strandebarm schibred ladet stefne, paa Peder Traaes wegne, Anders Eye, for fiorten rdr, som paa 14 *mercher* smør vdj Eye bleff nedersatt Anders paaschedaug, som da aff Anders Eye igien bleff tilbage sendt, och siden igien 3die paaschedaug leffueritt. Dernest indlaugde Hansz Mundemb paa Peder Traaes wegne, hansz skiffellig[!] indleg, i dend meening hand begierer och formeener de fiorten *mercher* goedz hannem bør imod nedsatte 14 rdr att thilkiendes, eller ochsaa pengene med rentte deraff siden de bleff leffueritt. Derom hand war

domb begierende. Samme indleg daterit Traa for tuende aar siden *den 24 Novembris* 1681.

Dernest vdj rette lagde Hansz Mundem en suplication til *sallig welbiurdig Her* amptforualter Lillenskiold, om samme [34a] handel, daterit [.....] med Hansz *Welbiurdighedz* re[solut]ion paa, [*i dend*] meening, dersom [A]ndersz Eye iche me[.....] goede (som hannemb dog [...]ster) fornøjer supplicanten hansz penger igien, eller och det kiøbbeff igien forschaffer, da bør det for sornschrifueren indkomme och hand med mend forsuarligen att kiende, saa hand niuder hansz rett. Aff dato 29 Junj 80.

Herimod att suare møtte Anders Eye, och formeentte dersom Peder Traa hafde hamb noget att søge angaaende *forschreffne* fiorten *mercher* godz, da burde det att skee paa aasteden, och meentte derfor v-den intet at suare til de omtuistede fiorten rdr, epterdj dj war leffuerit och nedersatt paa tuende hellige dage, effter hinanden, och til med hafuer fogden Johan Torson samme penge annammet, i den meening de burde were forbrutt.

Da epter forberørte lejlighed och effterdj *welbiurdig sallig* Hansz Lillenskioldz resolution henvisszer denne sag, til sornschrifueren och w-uillige mendz kiendelse, och Peder Traa baade udj hansz indgiffuende supplication saauelsom hansz indlegh iche benegter joe anden och 3die paaschedaug, att hae nedersaatt paa Eye de omtuistede fiorten rdr, och Anders Eye ej heller benegter samme omtuistede fiorten rdr, joe aff fougden Johan Torson att were annemmet och for quiterit. Thj er nu for retten affsagt, Peder Traa, som har miszbrugt [34b] anden och 3die paaschedaug til saadant brug, so[...] iche sømmer, bør at bøde tuende hellig brøder som er tuende gange 3 loed sølff, och Andersz Eye att betalle 'Peder' Traa de resterende eluffue rdr, och siden søge hansz regres hosz fogden Johan Torson, som pengene hauer annammet. Huad sig den præntion paa goedzetz løsning angaar, da naar derom paa sine steder søges, gaaisz derom huisz ret er.

Hansz Mundemb begieret vdj protoculen maatte indföris, det Andersz Eye sagde for retten att de hauer giort ram paa hamb, som nedersaatte dissze penge, i det de forhindret hamb och hansz kiereste i fra alterens sacramento. Och sagde Andersz Eye widere, at hand gich imod dem med en støffer, som war Laursz Døsuig och Andersz Buck.

Erlig och welfornumbstig dannemand Andersz Møchlestoe aff Opdal schibred presenterit vdj rette paa hansz moder Dorete Hiertaggersz wegne, som ved lensmanden och mend hafde ladet vdj rette steffne Hansz Kleppe, paa hansz hustru och wærsøsters wegne, for een arff epter *sallig* Olle Samuelson, som skal were fangen vdj Suerig seeneste feide, och der død. Huilche hand med winder meener att beuissze hand at were død förind hansz *sallig* fader Samuel Hiertagger, huorfor hand formeener *sallig* Olle Samuelsens arffue loed och hiemmegifft, hannem er tillagt dend halffue part deraff [35a] att komme [.....] til, me[...] wid[...] huorom hand i [*rette la*]gde hansz skriffblig indlegh, daterit Hiertagger 3 *Novembris* 83.

Dernest vdj rette lagde Andersz Møchlestoe *welædle Her* leutenant Johannes Tages skriffblig widne, som forclarer att Olle Samuelson Kleppe aff Stranduig skibred, bleff fangen aff en suendsche capitain wed nafn Joen Hunnerup, och bleff ført til Suerig. Bleff siden siug, och døde fire mille fra Stochholm, och bleff begraffen vdj Dallen anno 1677 *den 20 Augustj*. Huilche hand wil wære gestendig baade for geidzlig och werdzlig øffrighed. Samme probsbreff daterit Stranduig *den 18 Maj* 1680.

Dernest bleff fremeschet Nielsz Nielsøn Hilde aff |-Stranduig-| Waagsz |-skibred-| som wandt, at samme tid leutenant Johannesz Tage bleff fangen, da bleff hand ochsaa fangen och udj Suerig indført, een sted i fra en anden, och da fandt hand en soldat, hiemme vdj Etne, nafnlig Christen Ramme, huilche hand spurde epter Olle Samuelson Kleppe, som war dend eeneste de saugnet i fra deris compagnie. Da suaret Christen Ramme, at Olle Samuelson døde samme høst som hand bleff fangen om sommeren. Huorpaa hand afflagde hansz fulde æed.

Epter huilche windiszbiurd Andersz Møchlestue eschede domb.

Olle Tuet, paa Hansz Kleppes och de interesserdis wegne, begierede delation [35b] indt[il

.....]ing at de kand føre derisz [*windi*]szburd herom.

Affsagt at Olle Tuet och Hansz Kleppe paa de interesseredis wegne giffues respit til neste sageting herudj skibredet bliffuer holt. Och dersom da iche skaffes bedre beuissz endnu ført er, som dissze kand dempe, da samme omtuistede arff och hiemmegiffit, epter skifftebreffuetz formelding paa Olle Samuelson vdlagt er, att sættes udj wisz forwaring hosz vederhefflige folch, saauit dend halffue part anlanger, intil nøjagtigere forclaring forschaffes.

Anno 1683 den 6 och 7 Novembris bleff holt høste, ledingsz, skatte, sage och affreignings ting paa Huchenes vdj Strandebarm schibred med dedz skibredz almue. Nerverinde vdj Kongl. Maytz. fougitz sted commiterede, erlig och welfornehme mand *Seigneur* Lauritz Madtzen, bonde lensmanden Anders Ørhafn, med meenige almue samme thid thilstæde war. Huorda retten bleff betiendt med epterskreffne laugrettismænd, nemblig Hans Anderson Mundemb, Torben Øffsthus, Eling Skielnes, Hagtor Achere, Laursz Nere Waage, Torben Aaruig, Peder Litlefossze, Samson Sundal, Andersz Brou, Michel Øye, Zachariasz Øye och stoer Michel Øye.

Huorda først, Kongl. Maytz. fougitz, epter tingfred war saet, fredliuste alle Hansz Ko. Ma., kierchens och præsteboellens skouge, att ingen derudj imod Norges loug, sig skulle fordriste att hugge eller hugge lade, vnder dobbelte bøder och landnamb. [36a]

Derinest blef [*liudeligen*] læst och kundgiort alle Hansz Kongl. M[*aytz*] forordninger, sampt højædelbaarne *Her* amptmand, och ædele och welbiurdige *Her* assistentz raad och landt commissarius Hansz Christoffersøn Hiortes skrifuelser och befallinger, som wed Ousz schibred folio 28 er extraherit.

Anders Pouelson Achere loed læssze it kiøbebreff aff hansz fader, welfornehme mand, Pouel Anderson Hafneraasz vdgifuet, liudende paa tou løber smør, liggende vdj *forschreffne* Achere udj Strandebarm skibred och Warelszøensz *kirckesogen*, som *bemelte* Andersz Pouelson sielff bruger och besidder. Huilche er net dend halffue part, och det imod redepenge, med førstebøxel i bereignet, tou hundrede och tredufue rdr, med skiøtningszøhre och alt, huilche halffue Aacher *bemelte* Andersz Pouelson och hansz hustrue, Gundele Pederszdatter, begge derisz børn och arffuinger, skal niude, bruge och beholde til evindeligh odel och eyendomb. Samme kiøbebreff daterit *den* anden May 1681.

Olluf Laurson Siuffsætter loed læssze it mageschiffte breff imellemb hannem och Gullich Olufson Steensdallen vdj Haranger, oprettet, paa dend maade Gullich Olufson affstaar och offuer drager til hansz stiftsøhn och suoger Olluf Laurson Siufsetter, som hand sielff bruger och besidder, smør 21 *mercher* med bøxel, liggende udj *bemelte* Siuffsetter. Huorimod Olluff Laurson offuerdrager och aff staar til hansz stift fader Gullich Olufson Biorcheland, fylleste och fuld wedderlaug, vdj hansz paaboende jord Biorcheland igien offuerdrager. Ilige maader selger och affstaar Tosten Olufson paa hansz egen, och søster Ingeborg Olufs [36b] daatte[*rs wegne*,] saa och Samson Fossze, paa hansz [*hustr*]ue Britte Olufsdatters vegne, affstaar wed fuld kiøb til derisz suoger och broder och søsters mand *forschreffne* Olluf Laurson Siufsetter, sampt paa derisz søster Kristj Olufs daattersz wegne, hafuer suogren selff arffuiet 3 ½ *mercher* smørsleje, huilchet giør thilsammen tredufue och sex *mercher* smør. Samme mageschiffte och kiøbebreff daterit Ørhafn, huor høstetinget stoed *den* 17 Octobris 1682.

Torgier Olufson loed læssze it kiøbebreff tuende hansz søster vdgiffuet, som Gullich Olufson paa derisz vegne merchet, liggende vdj Siuffsetter, som bemelte Torgier Olufson sielff bruger och besidder, schylder vdj aarlig landschyld med bøxel, smør 5 *mercher*, deraff selger Hlege

Olufsdatter 3 ½ mercher smør, och paa Ingeborg Olszdatters vegne 1 ½ anden[!] *mercher* smør, och sielff hauer hand arffuet 7 *mercher* smør, gjør tilsammen ½ pund smør. Samme breff daterit Øerhaffn den 17 Octobris anno 1682.

Hagtor Aachere loed læssze een skiffte contract huilche udj Sundhorsz arffueboeg tilforn findes indført och er ord liudende som nu her effterfølger.

Wij effterschrefne Anne Pedersdatter tilholdende paa Aachere udj Strandebarm schibbrede paa den enne, Hagtor Johanszen boende paa *forschreffne* Aachere [-boende-], Anders Povelszen, som hafr salig Peder Johansøns enniste datter Gundele Pedersdatter til egte, paa *forschreffne* min hustrues veigne, och Andersz Pederszen Ørhafn, paa min hustrue Elj Johannes datters veigne, gjør witterligt at anno *Christi* 1682, den 15 Julj, waare wij forsamlede paa Aachre udj *forschreffne* schibbrede, at holde rigtig arffveschiffte effter min, Anne Pederszdatters, *sallige* mand, oc vij andre vorisz salige fader och beste fader, salige afgangne Johannes Yttormszen, som boede och døde *ibidem*. Huor da wij war [37a] kommen udj en [.....]ing och schiffte contract med hin anden u[dj e]ffte[r] følgende maader, [.....] vorris odelszgodsz [..]d[.]fo[.....] Aachere, med bøxszel smør tou løber, indkiøbt første kiøb for reede penge tou hundrede tiuge och fem r[dr]. Noch en gaard udj Haranger i Vllensvangs giæld, ved nafn Ougenes, skylder aarlig landschyld med bøxszel smør 1 løb och fijre løver salt, oc reede pene femtj rdr. Huilche boensz middel jeg Anne Pedersdatter for mine børn gansche afstaar, med dend vilchor ieg at nyde dend gaard Offvenes i Haranger min lifs-tid, eller saalenge ieg self behager, dend for mjne børn at afstaa, sampt at hafve frj ophold hoesz mjne børn, huilchen af dem ieg lyster at verre hoesz, med huis løsøre ieg til mig hafr annammet, och det øfrige imellum mine børn at jefnis, huor om wij saaledisz med hin anden er forehnet, at ieg Hagtor Aachere, oc ieg Anders Povelszen Aachere, paa min hustrue Gundele Pederszdattersz veigne, oc en broderlod tager voris parter, udi den odelszjord Aachere, paa huer broderlod een løb smør, oc det for den prijsz det førstindkiøbt er, huorimod søsteren annammer de fembtj rdr reedepenge, och huer broderlod at legge tilbage, af godszet til jefnschiffte til Andersz Øyerhafn paa hansz hustrues veigne, penge halffredie rixdlr, saa huer broderlod er udj godszet, udj Aachere 110 rdr oc søsterslaad reede penge fembtj och fem rdr. Herom saavelsom huisz løsøhre, som blef schifftet os imellum, wij i allemaader waare vel contraherit og foræhnet om, huorpaa vij samptlig, moderen med børnen, oc børnen med moderen, sampt børnen indbyrdisz, ragte huer andre henderne, tachtet oc qviterit hin anden for god oc oprigtig schiffte, oc med handling i alle maader. Saaledisz v-rygeligen at holdisz oc effterlefvis schal, som for schrefvet staar, hafr jeg Anne Pederszdatter ladet min sahlige mandsz zignete vndertrøche, wij andre det med zignet och egen hendersz underschrifvelsze bekræfftiget, sampt til ydermeere stadfestelsze, venligen begierit af effterschreffne laugrettismend, nemblig [37b] Torben [.....] Elling Skielnes, Michel Olszen Øye, Mich[el] Knudszen *ibidem*, oc Joen Huchenes, som ofver verende var der denne forehning scheede, med osz til vitterlighed at forseigle. Disligeste venligen begierisz af velfornehme mand Bendix Dyrhuus, at denne schiffte contract udi Sundhorlensz arvebog, maa blifve indført. Actum anno, die et loco ut supra.

L:S	L:S	Anders Povelsen egen haand	L:S
L:S	L:S		L:S

Steen Omme ladet steffne Steen Biercheland och Halsteen Røe, formedelst de seeneste soldatterne bleff ført til Bergen, hafde hansz baad att føre demb fort med, och da loed baaden legge udj Bergen epter, och førde en anden baad hiemb, som dem intet vedkom.

Bemeldte Steen Biercheland och Halsteen Røe møtte, och intet fragich, joe att fulde baaden til byen, mensz beklaget demb att de bleff aff corporalen Eling Olszøn formeent <mens paalagt> at følge Aaruig baaden tilbage igien. Arne Gauxuig, Nielsz Solberg och Liusze Closter bonde

Olle Liusznesz, fulte Aaruig baaden til Bergen, meentte derfor de burde fult dend hiemb igien.

Steen Omme præterderit och satte udj rette om de indstefntte iche burde betalle dend omkostning som gich paa demb, hamb maatte sende til byen effter baaden, penge 9 *march* som war trende personer, saa och een rixort til dend mand som forvarit baaden vdj Bergen.

Thj er nu for retten affsagt att Steen Omme skall betalles aff Steen Bierchelend och Halsteen Røe, som fulte hanz baad thil Bergen, och den der loed epterlegge. Dend hannem forarsagde omkostning, som er penge 10 ½ *march* [38a] och huer dem [.....]rt, och siden søge derisz igien hos[z Arne] Gouxuig, Niels [Soel]berg och Olle Liusznes, som førde Aaruig baaden til byen, och derfor lidligen[?] burde haue schaffet den hiemb igien.

Andersz Pouelsøn Aachere paa hanz egen och hanz grande Hagtor Aacheres wegne, hafde ladet vdj rette stefne Knud Øye och Torben Øffsthusz, saa som windiszbiurd om skiffet imellemb Aachere paa dend eend, och Huchenes paa dend anden side. Och bleff Joen och Siuer Huchenes indkaldet och tilspurt om de wille anhøre windiszbiurderne epterdj de dertil iche war stefnt och kaldet, huortil de suarede jae, windiszbiurdene att ville anhøre, mensz naar de bliffuer steffnt, schal der vel findes windiszbiurd derimod.

Huorda først bleff frembkaldet Knud Øye, en mand imod 80 aar gammel, som wandt att hand hauer hørt aff hanz fader och andere att skiffet imellemb Aachere paa dend eene, och Huchenes paa dend anden side er paa begge sider til Hangendeborg.

Torben Øffsthus wandt een gang som de drog i fra kierchen, begierede *sallig* Erich och Johannesz Aachere, hand wille reissze med demb att erfahre skiffet imellemb Aachere och Huchenes. Huorda epter nogen samtalle imellemb opsidderne paa begge sidder falt, bleff de omsider forligt, och hørde hand Erich Aachere sagde, enddoch skiffet er udj Hangendeborg, saa maatte de doch bætte it lidet støche ind paa Aachere eyedehler. [38b]

Anno [1683 den] 9 och 10 Novembris bleff holt høste, ledingsz, s[kat]te, aff reigningsz och saging paa Kierland udj Quindherit skibred med dedz skibredz almue. Neruerinde erlig och welfornehme mand Lauritz Madzen, vdj Kongl. Maytz. |-fougitz-| fougitz sted commiterede, Kongl. Maytz. bonde lensmandd Olle Røssze[.] med meenige almue samme stedz til stæede war. Huorda retten bleff betient med epterschreffne laugrettismænd, nemblig Samson Omuig, Lauritz Stueland, Erich Diursøn Møchlebost, Richert Muszeland, Johannesz Nere Fitt, Toer Sanduig, Endre Tuet, Knud Møchlebost, Eliasz Liusztuet.

Huorda Kongl. Ma. fougit epter tingfred war saatt først fredliuste alle Hansz Kongl. Ma., kierchens oc præsteboellens skouge, att ingen sig skal til fordriste derudj att hugge eller hugge lade, och det vnder dobbelte bøder och landnamb epter Norges loug.

Dernest bleff alle Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste forordninger, samtpt andere høye øffrighedz ordre och befallinger, som wed Ousz skibrede findes extraherit, bleff her iligemaader liudeligen læst och kundgiort.

Sallig Siuer Nettelandz søn loed læssze itt kiøbebreff aff Hansz Pedersøn Storebøe vdj Waagsz skibred vdgiffuet, til welbemelte sallig Siuer Tostensøn Netteland, liudende paa en hanz odelszjordepart kaldisz Norasch, som hand arffueligen effter hanz sallige fader er tilfalden, liggende herudj Quindherret skibred och sogen, skylder udj aarlig landschyld smør sex mercher, wahre sex mercher, huorfor er giffuet och betalt thj rdr med skiøtningszøhre och alt. Aff huilche penge er giffuet och betalt til bemelte Hansz Pedersøns broder Christoffer Pedersøn Brou [39a] vdj Strandebarm [s]chibred t[re]j [r]dr for [.....] Iligemaader hafu[er] Er[ich] Olsøn Ege[.....] affstaait til bemelte Siuer Netteland udj be[melte] Nor Asch, smør

1 ½ *march*, wahre 1 ½ *mercher*, och imod redepenge 3 rdr. Samme breff daterit Bringedall den 28 Octobris anno 1678.

Harmand Olufson Røsszeland loed læssze it kjøbebreff aff sambtlig hansz sødschinde vdgiffuet til hannemb, nemblig Andersz Olsøn Norhuglen, Johannesz Olufson *ibidem*, Olle Olufson sammestedsz paa derisz egene, Laursz Pedersøn Norhuglen paa hansz hustrue Anne Olszdatters wegne, Olle Branduig paa hans hustrue Zynneve Olufsdatters wegne, saa och Olle Anderszen Norhuglen paa tuende b-møndige børn nafnlig Johannesz Olufson dend yngre och Allisz Olufs dattersz wegne, samptlige sødschinde, affstaar tou pund atten och en halff march smør, liggende udj Røsszeland herudj Quindherit skibred och Husznes sogen, huoraff *bemelte* Harman Olufson sielff har arffuet een broder loed, huilche *bemelte* goedz hand sielff bruger och besidder, och hauer hand betalt for huer broderloed eluffue rdr, och paa huer søsterloed halff siette rdr. Huilche gjør udj een summa, Harmansz eegen part ibereignet, halffierdesintz tiuge och halff anden rdr. Samme breff daterit Røsszeland den 8 Junj 1683.

Giert Kierland loed læssze it breff til hannem vdgiffuet aff hansz stiftsøhn Pouel Samsonsøn i dend meening, at hand giffuer hansz stiffader Giert Kierland fuld kommen fuldmagt, att indløssze een løb och otte mercher smør med bœxel, liggende udj *bemelte* Kierland, som staar til vnderpandt hos dend hederlig och wellært mand Her Peter Henrichsøn, for ithundrede rdr [39b] huilche ha[nd] fre[!]szeligen skal niude, for it frit o[de]l, sampt bruge och besidde saalenge hand eller hansz børn eller arffuinger, det igien epter Norges loug indløsszer, och da att betalle *forschreffne* hansz stiffader *forschreffne* it hundrede rdr, med da thilhørinde rentte, huiz offuer landschylden (naar Kongl. skatter er betalt) skiuder. Samme breff daterit Kierland den 9 Novembris anno 1683.

Seigneur Johan Frjmand ladet steffne Pouel Samsonsøn Kierland for thj rdr lejermaalsbøder, som hand epter forligelsze hannem war skyldig bleffuen, dend tiid hand tiente paa Handeland. Pouel Samsonsøn møtte sielff vdj rette och kunde iche fragaae, det joe hansz fader broder Christoffer Laursøn Ebne, hafde paa hansz wegne affsognet denne sag med *Seigneur* Frjmand for thj rdr. Mensz *bemelte* Samson[!] beklaget sig att hand siden dend tid maatte betalle samme bøde til welædle Her capitain Cuscheron, huorom hand doch intet kunde frembuissze nogen qvitering. Huorfore bemeldte Pouel Samsonson begierede delation indtil hand kand schaffe kundschab derom.

Johan Frjmandz fuldmegtige Nielsz Larsøn eschede domb.

Thj er nu for retten affsagt att Pouel Samsonsøn, inden førstholdende ting, schall schaffe welædle Her capitain Cuscherons beuiz at hand de omtuistede bøder hauer optaget, eller och dem epter forligelsen til *Seigneur* Johan Frjmand att betalle. [40a]

Lensmanden lad[et steffne] Tomæ[sz Vnne]rimb for motullighed med fordringschab med *Seigneur* Lauritz Madzen tiener Anders Rasmusen nest forleden aar in Aprili udj Kongl. Maytz. ærinde.

Tomæsz Vnnerimb 'møtte' och kunde iche fragaae ded hans dreng joe war paa Røsszeland, och skulle haue fløttet, mensz løb hiemb i fra hofmanden, huilchet war imod hansz willie, och wille haue kiørt hamb strax tilbager igien, mensz da `var` mørcht.

Derfore ichun halffue bøder thilkiendt som er een *march* sølff, epterdj skylden hosz drengen befantisz, huor hand och har att søge hansz regress om skylden hosz drengen findes.

Erlig och welagt karl Andersz Rasmusøn, Kongl. Maytz. forordnet fougit *Seigneur* Laursz Madzens tiener, for retten frembstoed, och det udj fuldmagt paa dend hederlig och høylerde mand, sognepræsten til Korszkircken, magister Detleff, och hansz *sallige* formændz wegne,

som hafuer werit sognepræster til Korszkierchen vdj Bergen, och tilspurde laugrettet, saauelsom meenige tilstædewerinde almue, huad dem er witterligt, huorfore den eene løb smørszleje, vnder præsteboellen til Korszkierchen, allernaadigst beneficerit, i saa langsommelig tiid hauer lagt øde. Huoraff nu fordris Kongl. Maytz. resterende skatter i fra aar 72, och indtil neruerinde 83ste aar, in alles med ledings och smaatolder, penge 45 rdr 9 2/3 schielling. Noch herfor v-den fordris for ødejorden for 79, 80 och 81, aff en halff løb som Mogens brugte, penge fire rdr och thj skielling. [40b]

Huor[til] sam[pt]lig almue saauelsom laugrettet suarede att dennem nochsom er witterligt, att een løbs leje udj ødejorden Møchlebost, som ligger til sognepræsten udj Korszkierchen, huilche udj førige thider har verit brugt aff oppesidderne paa Store Møchlebost, hauer jo lagt øde och iche aff nogen brugt, nu offuer tretten aarszthiid, saa sognepræsten til Korsz kierchen, imidlertid huerchenn haffuer faait landschyld, eller anden rettighed deraff i ringeste maader, mensz udj samme ødejord findes endnu een halff løb smør *forschreffne* Korszkierche præstboel tilhørig, som er betalt landschyld aff. Mensz dend Mogensz som er bleffuen skyldig de fire rdr och thj skielling, fantis intet epter til betalling. Saaledes udj sandhed att vere passerit.

Anno 1683 den 12 och 13 Novembris blef holt høste, ledingsz, skatte och sageting, sampt affreigning, paa Løeuig med almuen aff Skaaneuig skibred. Neruerinde Kongl. Maytz. welforordnet fougit *Seigneur* Lauritz Madzen, bonde lensmanden Nielsz Millie, med meenige almue samme thid thilstæde war. Huorda retten bleff betiendt med epterskreffne laugrettisz mænd, nemblig |-.....-| Laursz Wiche, Laursz Sanduig, Gunder Egemo, Tollach Wicha, Tieran Gielmeruig, Rasmus Molnes, Siuer Rullestæ, Olle Aartun, Jop Ebne, Erich Axland, Johannesz Dallen och Niels Taralszøen.

Huorda Kongl. Maytz. fougit først effter ting fred war sat, fredliuste alle Hansz Kongl. May., kierchens och præsteboellens skouger, att ingen sig skulle fordriste, dem til w-pligt att [41a] hugge eller hug[ge lade wn]der dob[belte bøder] och landnamb ept[er lougen.]

Dernest bleff liudeligen læst och forkyndiget alle Hansz Kongl. May. forordninger och andere befallinger, som forhen wed Ous schibred findes extraherit. Bleff her jligemaader liudeligen kundgiort.

Erlig och gudfrøgtig quinde Maritte Fartens datter Wallen, loed læssze it affkald aff Mattias och Lauritz Jacobsønner, sambrødre vdgifuet, huilche liuder som følger.

Wij effterschreffne Mattias oc Lauridsz Jacobsønner, sambrødre, kiendis og hermed vitterligt giør med dette vort aabne bref, det wij hafver annammet af dend erlig, dyderig oc meget gudfrychtig quinde Maritte Fartensdatter, penge tou hundrede oc otte rdr, som er for den arf efter sahlig Larsz Johanszen Wallen, som er vorris sahlige faders halvebroder til moderen, och tilforne til Britte Larszdatter Haauig, leveret, oc wij efter en udtagen rigens stefning, forfalden paa arffve tompen Vallen den 12 Junj nestforleden, huor wij da epter foreehning, for retten med *forschreffne* Britte Haauigen, och hendisz sønner blef udi venlighed forehnet, at de schulle legge tilbage udj boen af de oppebaarne 400 rdr, dissze tou hundrede och otte rixdr. For huilche 208 rdr wij hermed velbemelte Maritte Fartensdatter fuldkommen qviterer, `oc` af kald giffir, for ald den arf rettighed, os kunde epter Norgis loug, Arfve Balchens 7 capitel tilkomme, saa hun og hendisz arfvinger, af osz och vorris arfvinger, hermed schal verre kravisløsz holden, for ald den deel udj løsøret kand bereignis, oc effter sahlig Laursz Johanszen Vallen, kunde udj arf tilfalde, saa vij med de ved forehning oppebaarne 208 rdr gandsche vel er fornøyet, oc tilfridsz stillet, saa [41b] velbe[melte Marit]te Fartensdatter, oc hendis arfvin[g]er [scha]l verre v-behindret, oc v-tiltalt af os, vorre hustruer, børn oc

arffvinger, saa wij loffver at holde hende, oc alle hendis arffvinger, v-den schade, och schadislössz for føde, och v-føde, udj alle optenkelige maader. Desz til vindiszbyrd hafr wij dette afkald med vore zedvanlige boemercher bekreffiget, sampt venligen ombedet dissze erlige, velfornemme och fornumbstige dannemend, sornschriffveren Bendix Dyrhuus, Jørgenn Eye oc Peder Eritzland, med osz til vitterlighed at forseigle. Actum Vallen den 13 Juny 1682.

Til vitterlighed at dette af mig er schrefvet, *testerer* sornschrifveren

Benedix Dyrhuus   L:S   L:S
Egenhaand

Efttersom Larsz Schage iche self kand schriffve haffver hand af mig, hans siellesørger, v-verdig verret begierende, at ieg iche allene med hannem vilde bevidne, at hand indbemeldte hundrede og fjire rdr, haffver annammet og at hand denne contrachts indhold, for sig og sjne arffvinger, v-rygelig schal holde, mens med og `det` med sit eget boemerche stadfestet.

[*bumerke*]   [*bumerke*]   *Testerer* Petrus Henrici
Mattiasz Jacobsen   H P Q:
Egenhaand

Jacob Børesøn U-bee loed loed[.] læssze it pandtebreff aff Falentin Halsteensøn Høe aff Quindherit skibred, paa `hans` egen och hansz søster Anne Halsteensdaatters wegne, och Nielsz Halsteensøn Skorpen paa hansz egen wegne, aff staar til *bemelte* Jacob Børesøn, til fuldbrugelig pandt, først [42a] vdj tiuge och [.....] em halff l[*øb*.....] liggende vdj Wallen v[*dj S*]kaaneuig sk[*ibred och*] Øensz kierce sogen, huorpaa hand hauer vdlagt for huer broderloed thiuge och fjire rdr, och paa søstrens part tolff rdr. Samme breff daterit Hommeluig den 27 Augustj 1683.

Hertil att suare præserterit udj rette Peder Halsteensøn Skorpen, som er fulde broder til dissze sødschinde, som dette panttebreff vdgifuet hauer, och formeentte hand war nermest at kiøbe, eller udj pandt niude, fremb for nogen anden. Sagde widere att det iche war hans søster Anne Halsteensdaatters willie och sambtøche, at hun noget til Jacob Børesøn har vdsæt, och ej heller nogen penge aff Jacob Børesøn oppebaret, mensz *bemelte* Peder hafr gifuet *forschreffne* Anne 3 ½ *march* paa haanden, saa hun hamb det til kiøbs wil offuerdrage.

Gutormb Eentuet stefnt for fortillig med hansz hustrue Ingeborg Rasmusdatter. *Forschreffne* Gutormb møtte, och kunde iche wed æed affwerge hansz quinde joe komb offuer trej vgger fortillig.

Thj er hand tilkiendt att bøde til Hans Kongl. Maytz. penge nj ort.

Olluf Mit Ebne stefnt iligemaader for fortillig med hansz egtehustrue Britte Abrahamsdatter. Bemelte Olle møtte, och kunde iche negte denne forseelsze, joe att were passerit.

Derfore affsognet Kongl. Maytz. fougit Lauritsz Madtzen, paa Hansz Kongl. Maytz. wegne, for hansz fattigdomb och fordj hand er en krybling, for penge 1 ½ rdr. [42b]

M[*ogens Teigendal*] ladet stefne Torben huszmand t[*ilholdende v*]dj Teigendalszwichen, att frembv[*issze h*]ua[*d*] beuilling hand hauer paa hans e[*yendo*]mb och til deelsz lejejord, at ryde och en deel husszer sammestedz opbygge.

Forschreffne Torben huszmand møtte och bekiende at hand hauer boet paa samme pladz ved 28 aar, och fich først beuilling aff Tolleff Teigendall, och da gaf første aar 1 rdr i grundeje, och siden tuende aar 9 *march*, och siden 10 ½ *march*, indtil de begynte att skatte epter *commissarius* Laursz Sandz gier, och siden dend tid hauer hand giffuett halfførtende *march* dansche aarlig.

Huilche Mogensz Teigendal iche kunde benegte, joe saadan grundeje aarlig er betalt, huoraff hand giffuer aarlig til Øllens *kiercke* toe *slettemarch*, sampt deraff aarlig schatterne

betalle, och sielff eyer hand paa hanz quindes wegne 3 spand smør, huor med resten grundelejen følger. *Forschreffne* Mogens Teigendal indlagte stigtschriferen fuldmegtige Nielsz Rasmuszens forbud zeddel, att saafrembt Torben huszmand gjør hamb nogen ofuerlast, entten `med` indgierding, brendeveedzhugster eller vdj `nogen` mader, da lejlendingen frit fore dend grundeleje at att[!] betalle, som hand saa siden samme huszmandz sæde, att rømme och entwige. Sam[me] zeddel daterit Skaaneuigsz præstegaard den 8 Martj 1671. Huilche aff idtzige stigtschriffuer *Seigneur* Harman Gaarman er confirmerit den 25 Februarj 1682. Parterne eschede domb.

Affsagt epterdj det befindes att huszmanden Torben Pedersøn hauer oprydet [43a] dend pladz Teigendal[swichen .....]v[.....] 28 aarsiden, [.....] bet[alle....] aar[lig] grundeleje der[aff .....] lagt att schatte epter for[.....] nd smør. Da som stigtschriffueren siger, som eyer paa Øllens *kierckes* wegne smør 1 spand, at om *bemelte* Torben Pedersøn, gjør lejlendingen som eyer sielff de tre fierdeparter udj Teigendal, gjør nogen forfang, enten med indgierding, wedhugster eller udj andre maader, da huszmanden at entuige och lejlendingen sielff pladzen at bruge. Huilche wel siunes billigt, att lejlendingen, som eyer de tre fierdeparter vdj Teigendal, med Teigendalszwigen, skulle vere nermest att gjøre hanz egen eye dehler sig saa nøttig, som hand best kunde. Da som Hansz Ko. Ma. interesse dermed ved løber, om samme pladz bleff ødelagt, thj saa lenge som *bemelte* Torben Pedersøn gjør lejlendingen ingen fortræd, imod stigtschriffueren zeddel, niuder hand samme pladz, mensz saa snart hand sig derimod forseer, och findes lejlendingen och eygeren w-lydig, schal hand rømme derifra och lejlendingen betalle skatterne aff samme pladz.

Erlig och welagt karl, Christen Handerup, præsterit vdj rette, paa Daid Finlasszens wegne, som hafde ladet steffne enchen Herborg Leeruig, formedelst hendis `mand` hauer caverit til hannem for Østen Sanduold, for fiorten rdr.

Enchens søhn Johannesz Leeruig møtte, och negtet denne caution, huorom hand hafde ladet stefne til windiszbiurd.

Peder Eriszland som wandt at hand hørde aff sallig Johannesz Leeruigen, at hand hafde sagt goed for fire rdr. [43b] Det sam[me w]andt Erich Yttre Næssz.

Østen Sanduold møtte ochsaa vdj rette, och kunde iche fragaae, joe dend tid war skyldig Daid Finlassz de om talde 14 rdr, huilche er lenge siden betalt, mensz siden dend thid meere optagett, och endnu er skyldig ved fiorten rdr.

Christen Handerup protesterit och formeente caution manden burde betalle, effterdj det paa skiffet effter sallig Johannesz Leeruig schal vere vdlagt.

Thj er nu for retten affsagt effterdj Østen Sanduold sielff bekiender, att vere skyldig til Daid Finlasszen, fiorten rdr, da bør hand ochsaa demb til Daid Finlaszen inden halff maanetz daug, vnder namb och wurdering att betalle. Och dersom da Daid Finladzen iche epter loulig medfart[?] naar hanz betalling och hand fører loulig beuisz paa *sallig* Johannesz Leeruig hauer caverit, falder først da hanz pretention til nu indstefnt enchen Leeruig.

Noch Christen Handerup paa Daid Finlasens vegne, ladet stefne Olle och Laursz Sunde for skyld, Olle for sextan rdr och Laursz for 19 rdr 3 *march 8 skielling*.

Olle møtte och negtet iche meere att vere skyldig end 7 rdr.

Johannesz Dallen suarede paa Laursz Sundes wegne, det hand war hiemme hosz hanz suage kone, mensz negtet intet skylden, wille gjerne betalle.

Huilche sagh beroer indtil loulig affreigning med Daid Finlasen skeer. Siden skall gaaisz huisz rett er. [44a]

Olle Trundhiemb och [war] stefnt paa [Daid Fin]lasens wegne, for 6 rdr 2 *march 4 skielling*. *Forschreffne* Olle møtte och fragich iche denne fordring. Sagde enda hand hafde satt til

forskichring for samme penge til Helge Ølffuestuet, som hansz cautions mand.
Christen Handerup eschede domb.

Affsagt att epterdj Olle Trundhiemb samme fordring wedstaar, thj bør hand betalle de prætenderende 6 rdr 2 *march* 4 *skielling* til Daud Finlasen, inden halff maanetz daug, och det vnder namb och wurdering effter Kiøbe Balchens 3die capitel, och siden søge sitt igien hosz Hellie Ølfuestuet, huad hand om samme fordring hosz hannem hafr att søge.

Anno 1683 den 15 och 16 Novembris blef holt it almindeligt høste, ledingsz, skatte och sageting paa Østrimb vdj Etne skibred med forskreffne skibredz almue. Nerverinde Kongl. Maytz. forordnett fougit, welfornehme mand Lauritz Madtzen, bonde lensmanden Erich Silde, med meenige almue samme thid tilstæde war. Huorda retten [-retten-] blef betiendt med epterskreffne laugrettitzmænd, nemblig Toer Nærnes, Nielsz Frette, Gunder Høeland, Nielsz Øffrenæsz, Siuer Sande, Haluor Lunde, Andersz Østrimb, Østen Ramme, Michel Ramme, Effuind Stølle, Haluor Haaland, och Iffuer Tøresøn Skielda[?].

Epter att Hansz Kongl. Maytz. fougit hafde satt ting, och liudeligen liust tingfred, loed Hansz Maytz. fougit paa høystbemelte Hansz Ko. Maytz. wegne, fredliuste alle Hansz Ko. Ma., [44b] kierchen[s oc]h præsteboellens skouge, at ingen dennem noget til w-pligt skulle forhugge, eller forhugge lade, vnder dobbelte bøder och landnamb epter Norgis loug.

Derepter bleff liudeligen kundgiort alle de for hen ved Ous skibred anteignede Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste forordninger, sampt andere høye øffrighedtz ordre och befallinger.

Toer Nerneessz loed læssze it pantebreff aff Aslach Olufsøn Ramme, vdgiffuett, liudende paa een hansz quindes odelsz jordepart kaldisz Bache, schylder vdj aarlig landschyld med bøxel, smør it spand och 1 waag korn, huilche er een ødejord, och tilforscheffne Toer Torchildsøn och hans hustrue Brynilde Olszdatter, begge derisz børn och arffuinger, och det imod redepenge fembtj och sex rdr, for odelszret, skiøtningsøhre och alt. Samme breff daterit Wie, huor høstetinget stoed den 28 Octobris 1682.

Torben Lauritzen, tilholdende paa [-skib-] Skiold vdj Etne schibred, loed læssze it odelsz och aasæde rettes breff, till hannemb, hansz hustrue, børn och arffinger vdgiffuet, aff Olle Sæbiørnsøn tilholdende paa Alsagger udj Kintzeruig skibred i Haranger, paa hansz egen och hansz søster Zijrj Sæbiørnszdaatters vegne, huorudj de affstaar, ald dend odelsz och aasæde rett, thillige med huisz goedzet iche tilfylleste kunde were betalt, de eyer udj Winnie och Helgeloff ødejord. Huorfore bemelte Torben Skiold hauer demb tilnøye betalt penge tiuge rdr. Samme breff daterit høstetinget paa Østrimb den 15 Novembris 1683. [45a]

Ingmund Røeg ladet [st]efne Olle Nielsøn Grindem, formedelst nogen w-bequembs tilleggh hand hannem tillagt hauer, saasom tiufuerj.

Olle Nielsøn møtte och negtet denne beskylding ded hand iche hauer lagt hannem nogen thiufuerj till.

Eling Røeg fremb komb och wandt hansz hustrues ord, att hun hørde `Olle` Nielszen sagde til Ingmund den som bær en andens goedz hiemb, och dølger det, hand er iche bedre end en tiuff, huilche hand sagde hansz quinde med æed wille were gestendig naar paa eschis.

Jensz Grindem wandt at Ingmund eengang kom baglendz indgaaende aff hansz dør och da gich Olluff Nielsøn epter hannem.

Ingmund negtet intet, joe 6 *mercher* stry war hosz hamb, som hand gierne schal were følgagtig naar affordring scheer.

Olle Nielsøn stoed paa at hand hafuer kiøbfft 12 *mercher* stry udj Bergen, som Ingmund hafde

taget hiemb med hansz egen stry i fra søen.

Knud Erichsøn Ryfølche wandt, som war med samme thid udj byen, det de icke wiste aff widere, end som 6 *mercher* stry att Olle kiøbffe.

Jensz Grindem sagde att det war en søndag hand forfulde Ingmund ind udj hansz stue.

Affsagt att Olle Nielsøn Grindem bør bøde til Kongl. Maytz. helligbrøde 3 *march* sølff, formedelst hand `for` fulde *bemelte* Ingmund ind vj Jensz Grindembsz stue, paa en søndag, och skaffe beuissz til nesteting att hand hauer kiøbt it halfft pund stry udj byen, som *forschreffne* Ingmund har taget fra hamb, eller derforre att lide effter lougen, och Ingmund de 6 *mercher* stry att lade vere følgagtig naar begieres. [45b]

Gammel [*Nielsz o*]ch vng Nielsz Steene steffnt formedelst de hauer nechtet fougden tienner Andersz Rasmuszen hester, der hand war herinde med Hansz Maytz. breffue.

Huilche begge møtte och sagde at de det aar lejede skaffer, och derforre meente `sig` frj.

Lensmanden sagde hand meente aarit war omkring.

Affsagt saafrembt giøres beuisszligt att derisz skafferthid war forbj, da begge *forschreffne* Nielsz Steene, en `huer` att bøde for modtuillig fordringschabetz forsømmelsze 2 *march* sølff.

Seigneur Ifuer Knudzen ladet steffne Joen Fiøsszne formedelst femb rdr resterende *gammel* skatter for mange aar siden.

Joen møtte och bekiende ichun fire rdr att vere skyldig, huilche hand til Aluold Bierckenes hauer betalt. Saasom ingen møtte paa *bemelte* Aluold Bierckeneses vegne, att mand egentlig kand wide desz beschaffenhed.

Thj er affsagt att Joen Fiøsszne bør fornøye Iffuer Knudzen de fire rdr hand bekiender dend thid war skyldig, och det inden fiorten dage, vnder namb och wurdering udj hansz boe, epter Kiøbe Baclchens 3die capitel, och siden søge sit igien hosz sallig Aluodl Bierckeneses arffuinger.

Sallig Her Hansz Bugges enche, dend hederlig och gudfrøchtig matrone Barbra Finde, ladet steffne Aschild Øffstebøe, som møtte och bekiende att vere skyldig 2 aarsztiid á aar thoe waager korn. Johannesz Haaland som intet møtte, och intet er att faae hoes. [46a] Haldor Eichrimb m[øtte o]ch bekien[de.....] een *tønde* korn att h[afue] betalt paa [.....] vegne, til fougden Johan Torson penge 8 *march*. Aslach Ramme møtte och suarede att hand er skyldig en *tønde* korn, som staar thil rede[?]. Christoffer Berie stefnt, som intet møtte, ej heller nogen paa hans wegne. Erich Sild och Laursz Waae hiemblet at hand war louglig stefnt. Th er hand tilkiendt att bøde i stefnefald een *march* sølff. Torchel Oustae har lensmanden loffuet att betalle for. Rasmus *ibidem*, 1 Halsznøe Closters bunde, Siuer Waagen, møtte loffuet att betalle huad hand er schyldig. Knud Vdstuen møtte intet, bleff hiemmelet att hand war siug.

Alle *forschreffne* tilkiendt att betalle, effter at de strax hauer giort aff reining med den hederlig matrone Barbra Finde, och huad dereffter blifuer skyldig, inden fiorten dage att betalle.

Anno 1683 den 19 och 20 Novembris blef holt høste, ledingsz, skatte, affreigningsz och sageting paa Hiisdall udj Fieldberg skibred med *forschreffne* skibredz almue. Neruerinde Kongl. Maytz. commiterede fougit, erlig och welfornehme mand *Seigneur* Lauritz Madtzen, Kongl. Maytz. bonde lensmand Sifuer Houge, med goet folck meere samme thid ting søgte. Huor da retten blef betient med epterskreffne laugrettismænd, nemblig Tolleff Eye, Jacob Stangeland, Knud Stuemoe, Haluor Ljen, Siuer Stangeland, Toer Giereuig, [46b] Kield [.....] Hansz Neruig, Lauritz Houglan, Tor Ham[.....] Olle Klungeland och Johannesz Nere Houge.

Huorda først epter at tingfred war saatt, fredliuste Hans Kongl. Maytz. fougit vdh hans sted commiterede, alle Hansz Kongl. May., kierchens och præsteboellens skouge, at ingen derudj imod lougen sig skulle fordriste att hugge eller hugge lade, och det vnder dobbelte bøder och landnamb epter lougen.

Dernest paa Hansz May. wegne affliuste att schulle hussze eller hælde fredløssze mand, eller andre omstrippende ledig giengere, vnder straff epter lougens formelding.

Noch affliuste fogden at ingen sig skulle fordriste her paa tinget nogen øel for penge att faelhælde, paa det almuen derisz rettighed, ædrueligen kand lefuere, paa det hand kand sielff wide, huad och huorfor hand noget vdgiffuer.

Alle de forhen, wed Ousz skibrede specificerede Hans Ko. Ma. allernaadigste forordninger, samt andre høje øffrighedz ordre och befallinger, bleff her i ligemaader liudeligen læst och forkyndiget.

Offe Olluffsøn Westereide frembstoed for retten, paa egen och hansz med sødschindz wegne, och a-maget paa alt det goedz som ligger herudj Fieldberg skibred som deris moder fader, sallig Offe Dall, tilforn hauer verit eyendes, entten det ved kiøb eller pandt er bort saatt, at de agter det med thiden att indløssze.

Jacob Søre Berge stefnt for fortillig med hansz quinde, Anne Ingwergszdatter. *Forschreffne* Jcob møtte och kunde iche benegte denne beskylding. [47a]

Thj er nu for re[*tte affsagt*] att han[*d*] bør betalle til Hansz Kongl. Mayt. for denne hansz forseelsze, penge nj ort.

Olle Øchland stefnt for fortillig med hansz egte quinde Zynneve Størchorsdaatter. Olle møtte och kunde iche benegte denne beskylding joe att vere passerit. Fogden eschede domb.

Thj er nu for retten affscheidunget att *bemelte* Olle Øchland bør were forfalden vdj bøder til Kongl. Maytz. nj rixortt.

Jensz Andersøn Fatland ladet steffne Hansz Kiche for halffierde tylter tømmer hand hannem for nogen thid siden betalt hauer, nemblig femb slettemarch for tylden, huilchet skal vere betalt med wdschiøt bord.

Hansz Kiche møtte och kunde iche fragaae joe att hauer faait fiorten tylter vdschiøt bord, mensz berette ichun, att bleff skyldig derpaa toe tylter och fire stocker, forv-den toe store stlcher, støcket 1 *march*, som hand affwerget wed æd iche meere att were skyldig.

Jens Andersøn eschede domb.

Affsagt ded Hansz Kiche bøhr betalle Jensz Andersøn, de sielff bekiende toe tylter och fire støche, med de tuende store stocher, och detz fylleste betalling, inden fiorten dage vnder namb och wurdering epter Kiøbe Balchens 3 capitel.

Anno 1683 den 22 och 23 Novembris blef holt høste, ledingsz, affreigning, skatte och sageting [47b] paa [.....]eland udj Fiere skibred, med dedz skibredz almue. Nerverinde vdj Kongl. Ma. fougitz sted commiterede, erlig och welfornehme mand *Seigneur* Lauritz Madzen, Kongl. Maytz. |-fougit-| bondelenszmand Tolleff Hougland, med meenige almue samme tiid tilstæde war. Huorda retten blef betient med epterskreffne laugrettismænd, nemblig Peder Eidtzuog, Endre Tuete, Anders Feraas, Laursz Lindaassz, Gunder Biørdal, Anbiørn Ensteuold, Olle Wiehoffde, Clemit Hilleraas, Eling Rødmyr, Hansz Strømmøen, Jan

Qualuog och Clemit Eidzuog.

Huor da først effter at tingfred war satt, fredliuste Kongl. Maytz. fougit alle Hansz Kongl. Ma., kierchens och præstebollens skouge, att ingen sig skulle fordriste derudj til w-pligt, att hugge eller hugge lade, vnder dobelte bøder och land namb, epter Norges loug.

Alle de forhen ved Ous skibrede extraherede Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste forordninger, bleff her iligemaader, tillige med de andre 'høye' øffrighedz befallinger, liudeligen læst och til tinge kundgiort.

Welbiurdig, høyærwerdig och høylærde doctor Nielsz Enuoldsøn Randulff, biskop offuer Bergenhus stiftt, loed læssze en obligation, aff Kongl. Maytz. fougit *Seigneur* Johan Torson, til Hansz Høyærwerdighed vdgifuet, liudende paa 500 rdr, deraff de trej hundrede rdr vdj specie myndt, och de toe hundrede rdr vdj courant myndt, och imod aarlig rentte 6 procento, huer elffte Junj att betalle. Til fuld [48a] for skichring, for [.....]tte[.... Johan] Torson, welbemel[*dte*] Hansz Høye Ærwerdighed til wnderpandt, tuende hansz eyendombsz jorder, liggende udj Fiere skibred, nemblig Eidsuog, skylder udj aarlig landschyld med bøxel, smør halffembte løber, och Vlfueragger halffembte løber smør. Samme obligation daterit Bergen den 11 Januarj anno 1683, som er til stadfestelsze med Johan Torsons egen haand och zeigels hosz trøchelsze.

Hederlig och wellært mand Her Damianus Frandzen, sognepræst til Skioldz præstegield, loed læssze it kiøbebreff til hannem aff erlig och welagt mand Jensz Andersøn Fatland vdgifuet, liudende paa en gaard kaldisz Øffrebøe, liggende udj Fiere schibred och Wigebøgd sogen, skylder udj aarlig landschyld, med bøxel, smør een løb, huilche een løb smørszleje, welbemeldte Her Damianus Frandzen, hansz hustrue, børn och arffinger, frelszeligen skal niude, bruge och beholde, med alle dertil liggende lotter och lunder, samt stedzmaal, holding, skoughug och arbeid, saauit Jens Andersøn tilforn har verit berettiget, epter welbiurdig frue, Frue Hille Roszenkrandzis, til hannem vdgiffne skiødes formelding, huoraff Jensz Andersøn Her Daminianus, en videmerit copie, offuerleffuerer. Samme skiøde daterit Fatland den 13 Augustj anno 1683. [48b]

Eling [.....]szen boende paa Dagszland i Skiold sogen och Skare skibred udj Stavanger ampt, loed læssze it kiøbebreff aff Andor Knudzen, boende paa Ouve herudj Fiere skibred, til hannem vdgiffuet, liudende paa en gaard kaldisz Hofde liggende udj bemeltte Fiere skibred, skylder udj aarlig landschyld med bøxel |-smør-| korn halffsiette spand, och det imod redepenge 22 rdr med schiøtningsøhre och alt, och sielff eyer *forschreffne* Eling Dagszland udj *forschreffne* Hofde, som hand aff hansz suoger Joen Wermundsøn kiøbt hauer, halffierde spand korn och nj *mercher* tørfisch, och sielff hauer hand arffuet paa hansz hustrues weigne resten, saa hand nu følger ald Hoffde som er, smør ½ løb, korn 1 wett. Huilche kiøbebreff daterit Oufue den 16 Decembris anno 1682.

Joen Danielsøn Aaruig ladet stefne Tron Nereuig angaaende førige tiltalle, om nogen w-erlige 'thilleg' *forschreffne* Troen hannem skall haue tillagt, och epter nogle stefnemaall ej hansz w-louglig tilleg giort beuszligt. Huorfore hand eschede domb.

Forschreffne Troen Nerewiigh møtte och sig beklaget een anden pige saadant for hannem hauer sagt, och sagde sig intet v-erligt med bemeldte Joen Danielsøn att vide.

Epter huilchen lejlighed Joen Danielsøn bleff thilspurt, effterdj Troen Nereuig bekiende intet v-erligt med hamb att vide, om hand sig da iche med hansz erklering ville lade benøje. Dertil hand suarede jae, med dend condition Tron Nereuig hannem offentlig for retten er klerer, och

hannem it fritt erkleringszbreff giffuer, och intet v-søm-[49a]-meligt, dend sag [.....] .....] aff hannem hører, [.....] denne sag [.....] staae hamb aaben for.

Effter huilchen lejlighed *forschreffne* Tron Wiig *bemelte* Joen Danielsøn, nu for retten offentlig erklerede, och det saaleedes att hand intet v-erligt i nogen maader med hannem viste, andet end det end erlig persohn vel sømmer, eigner och anstaar, och ragte derom hin anden haanden for retten, och war de toe dermed wener och welforligt. Huilchet de ochsaa hauer att epterleffue om denne sag iche schal were som w-forligt.

Kongl. Maytz. fougit ladet wed bunde lensmanden stefne Andoer och Knud Oufue, for slagsmaall med hin anden.

Hansz Oufue møtte paa Andoer Oufues wegne och liuszde hansz forfael, att hand war saa suag, hand iche kunde komme til tingsz, och hafuer bemeldte Andoer hafft ondt alt siden samme slagsmaall skeede.

Knud Oufue møtte selff, och bekiende hand kunde iche negte de joe hafde haardraget med hin anden.

Huilche sag beroer til nesteting, att vederparterne med derisz winder, paa begge sider kommer thilstæde, siden schal gaais huisz rett er.

Baar Øffrewalen stefnt for slagsmaall med sin grande Anbiørn *ibidem*.

Baar møtte och sagde sig ingen slagsmaall att affwide. Anbiørn møtte intet, och er vnder Halsznøe Closters forum.

Jensz Andersøn Fadtland ladet stefne Sifuer Øffrebøe for hand skal haue hansz jord saaed v-frelst, huorføre hand war stefnett med hansz bøxel zeddel. [49b]

[*Sifuer Øffr*]ebøe møtte och sagde præsten *Her Dom[ini]*anus Frandzen, hafde sagt att Jensz Fadtland har intet med hans bøxel zeddel att bestille.

Afsagt att Siuer Øffrebøe til neste ting schal skaffe hansz bøxel zeddel vdj rette. Siden skall gaaisz huisz rett er.

Sifuer Øffrebøe ladet stefne Peder Erve for skyld, nemblig tre rdr, som handz *sallig* formand Troen Erfue skal vere skyldig.

Peder Erffue møtte och gandsche fragich denne skyld, til med negter Peder Erffues konne, som er Siuer Øffrebøes søster, gandsche denne fordring, huilche Siuer sielff for retten bekiendte. Peder Erffue bekiender ochsaa att der hauer staait skifft epter *sallig* Tron Erfue, och da intet søgt, och er det denne nu førstkommende juel, thiuge aar siden *bemelte* Tron døde.

Een huszmand nafnlig Iffuer Hagenes hiemmelet att hand hørde en gang de gich til quernen, att Sifuer Øffrebøe kreffde hansz suoger *sallig* Tron Erffue trej rdr, mensz kunde iche vinde att det war de nu fordrende trej rdr.

Affsagt epterdj det befindes ved 20 aarsz tid siden *sallig* Troen Erffue døde, huoreffter siden er staait skiffte, och da ingen ansøgning om dissze omtuistede trej rdr giort. Thj kiendes Peder Erffue frj for Sifuer Øffrebøes tiltalle.

Elj Anbiørnszdatter ladet steffne Hansz Vlfueragger for løb och skylder, [50a] nemblig it aarsz løhn [.....] sko, 1 skiurtte och 1 trøje, for 1 rdr.

Hansz Vlfueragger møtte och bekiende iche meere att vere skyldig end 3 *march* paa hendes løn.

Affsagt att Hansz Vlfueragger bør betalle til Elj Anbiørnszdatter udj |-kaast-| 'løhn' och kleder, penge 1 rdr, och det inden fiorten dage |-att betalle-| vnder namb och wurdering vdj hans boe och formue, epter |-Arfue-| 'KløbeBalchen' Balchens[!] 3 capitel.

Anno 1683 den 26 och 27 Novembris blef holt høste, ledingsz, skatte och sageting paa |-paa-| Hysingstae udj Føyensz skibred med dedz skibredz almue. Neruerinde vdj fougdenz sted commiterede, erlig och welfornehme mand *Seigneur* Lauritz Madzen, bonde lenszmanden Knud Hysingstae, med goet folch meere samme tiid thilstæde war. Huorda retten bleff betiendt med epterschreffne laugretzmænd, nemblig Johannes Steensuog, Helge Grønaasz, Joen Grindem, Jensz Rommeltuet, Hansz Soelhoug, Siuer Skimmeland, Elend Grønaasz, Olle Branduigen, Omund Escheland, Christoffer Grindemb, Omund Degernes och Michel Føyen.

Huorda epter at tingfred aff Kongl. Maytz. fougit war saet, bleff fredliust alle Hansz Kongl. Maytz., kierchens och præsteboelens skouge, att ingen sig imod Norges lov, skulle fordriste derudj |-der-| til w-pligt at hugge eller hugge lade, och det wnder dobbelte bøder och land namb.

Dernest blef liudeligen tingliust alle de forhen ved Ousz schibrede Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste forordninger, sampt andre dend høye øffrighedz missive och befallinger der extraherit er. [50b]

Erlig och wel]agt mand Tolleff Houglan, Kongl. Maytz. bo[nde] lensmand, loed læssze it offuer dragelsze breff aff førige Kongl. Maytz. fougit, erlig och welfornehme mand Ifuer Knudzen, til Østen Ingebregtsøn Øchland vdgiffuett, liudende paa en laxeuog liggende paa Bremnes kaldisz Vdsletøen, huilche tilforn aff Sæbiørn Kongsuig war pantsaet *sallig* Henrich Magers, forðum borger udj Bergen, och hand det igien til *bemeltte* Ifuer Knudzen offuerdraget. *Forschreffne* laxeuog er Østen Øchland sielff odelszbaaren til, och hauer derfore betallid welbemelte Iffuer Knudzen redepenge sex rdr. Huilche breff findes tingliust til it almindeligt waarting med Føyensz och Fiere skibreders almue paa Vlffueragger vdj Fiere skibrede den 15 Aprilis 1653, aff førige sallige affgangne sornschrifuer Carsten Durhus. Huilche findes af dato Totland den 5 Novembris anno 1652.

Erlig och welfornehme mand Bastian Christensøn loed læssze it tiende och fierdegaffue breff imellemb hannem paa dend eene, och hansz hkier[!] hustrue dend erlig och gudfrøgtig quinde Maria Catrina Gad paa dend anden side oprettet, att huilchen aff demb hinanden v-den lifsarffing offuer leffuer, dend att niude tiende och fierdegaffue, alt saauit Norgisz loug Arffue Balchens 22 *capitel* beuilger, huilche findes af Bastian Christensøn, sampt hansz hustrue vnderschreffuett och til witterlighed sognepræsten, dend hederlig och wellært mand Her Nataniel Madtzen, och Kongl. Maytz. tolder wed Sundhorsz toldsted *Seigneur* Christian Magnus. Samme breff daterit Leeruig den 24 Septembris 1683. [51a]

Sualle och Olle Joensønner [Stor]e Branduigen [loed] læssze it kiøbebreff aff derisz broder `Erich` Joensøn vdgifuet til dennem, liudende paa it halfft pund smør med bøxel, liggende vdj derisz paaboende jord Store Branduigen, som de sielff bruger och besidder. Huorfore de hafuer betalt til hannemb sielff otte rdr och til hansz hustrue fire rdr, tilsammen tolff rdr, med skiøtningszøhre och alt, och det vnder hansz boemercke som hand hafuer gifuet i fra sig vdj Laursz Pedersøn och Olle Olufsøn Norhuglensz neruerelse, som dette med zignette och boemercke, bekreftiger, och med fire sorne mend til witterlighed vnder forseiglet. Samme breff daterit Branduig den 20 Aprilis 1683.

Hans Mogensøn Aadland loed læssze it kiøbebreff aff hansz suoger Erich Pedersøn Liønning paa hansz hustrue Britte Pederszdatters vegne, til hannem vdgifuet, liudende paa tuende

jordeparter, først thj marcher smør liggende vdj hansz paaboende jord Aaland, med bøxel, som hand sielff bruger och besidder, och det for thj rdr med skiøtningszøhre och alt, samt vdj Lijre vdj Fiere skibrede och Suens sogen, smør med bøxel sex marcher, och det imod rede penge sex rdr med skiøtningszøhre och alt. Samme breff daterit høstetinget paa Hysingstae den 26 Novembris 1683.

Endre Joensøn Søre Mæland och hansz broder Knud Joensøn Alszuog loed læssze it kiøbebreff til dennem, aff derisz suoger och søsters mand, Knud Gutormbsøn Vrrang vdgiffuett, liudende paa en jordepart, liggende udj [51b] vdj[!] for[schreffne Al]szuog, skylder udj aarlig landschylt med bøxel, smør sytten marcher och en tiende deel aff een march smør, huilche Knud Alszuog bruger och besidder, och Endre Meland dend halffue deel kiøbt hauer. Huorfore er gifuet en rdr for huer marck smør. Samme breff daterit høstetinget paa Hysingstae den 26 Novembris anno 1683.

Hederlig och wellerdt mand Her Hans Mentz loed læssze it kiøbebreff til hannem vdgiffuet, aff welførnehme mand Anders Andersøn Walwatten och Peder Hellesen Eidzuog aff Fiere skibrede, liudende paa en løb smør och en hudz leje, liggende udj en gaard kaldisz Eridzland paa Bremnesz vdj Føyensz skibrede, som forschreffne Andersz Andersøn paa hansz hustrue Dorete Madzdatters wegne affstaar, huormed følger førstebøxel. Noch paa nj marcher smør och nij marcher fisch liggende udj samme gaard vden bøxel, som Peder Hellesen Eidzuog offuerdrager och affstaar. Samme kiøb sluttet for tre aar forleden, mensz først reenschreffuet paa Hysingstae huor høstetinget stoed den 26 Novembris 1683.

Fogden, ved lensmand och mend, ladet stefne Olle Førland anlangende en reffueglæbs hand w-lougligen hauer frataget *Seigneur* Michel Iffuersøn.

Olle Førland møtte och bleff thilspurt om hand iche thilforn haffde afsognet denne sag med fogden Johan Torsonn, huortil Olle Førland suaret `iche' att haue affsognet med fogden, mensz kunde iche negte att hand reffueglæpsen joe [52a] sielff til fougden [.....] *Seigneur* Laursz Madzen begierede och formeente Olle Førland burde giøre hansz æed, att hand aldrig hauer affsognet med fogden for samme glæbsz. Der hand dette hørde, och æeden for hamb blef oplæst, sagde hand hand kunde negte joe for dend sagh att haue bøden fogden $\frac{1}{2}$ tønne tiere eller een tylt tømmer.

Welførnehme mand Otte Andersøn presenterit udj rette paa *Seigneur* Michel Ifuersøn wegne, och begierede delation til neste ting, epterdj hand nu war forhindret i det hand war v-de att annamme Kongens thiend. Det samme begierede ochsaa bemelte Olle Førland.

Da epterdj welbemelte Michel Ifuersøn er saasom en angiffuer i denne sagh, huor fore hand billigen bør were thilstæde, huorfore denne sagh til neste ting beroer, och da *Seigneur* Michel Iffuersøn sielff att møde, och dend omtuistede reffueglæbsz att føris vdj rette. Siden schal gaaisz huisz ret er.

Erich Johansøn Lillebøe stefnt formedelst hand seeneste første bededagsz afften epter sollen war vndergaen, har arbeidet och opdraget tømmer.

Forschreffne Erich Johannsøn Lillebøe møtte udj rette och kunde iche fragaae denne beschylding och meente det war iche saa stoer forseelsze. Huorfore hand begierede naade och iche rett. Fogden Laursz Madzen eschede domb.

Thj er affsagt, epterdj Erich Lillebøe, iche kand benegte, joe sig bededagszafften att haue forseett, huorfore hand for samme [52b] [..... H]ansz Kongl. Ma. allernaadigste bededagsz forordning, da bør hand att bøde til høystbemelte Hansz Ko. Maytz. dobbelte breffbrud, som er toe gange fire march sølff.

Olle Førland stefnt angaaende nogen ømmel om en grisz, Dorette, sallig Pouel Troelsøn, skall were frakommen, och Dorette til gienmælle, samme att beuissze.

Olle Førland møtte och gandsche fragich denne tilleggh.

Laurs Nielson, [-sl.-] Dorete *sallig* Pouel Troelsøns `drengh`, møtte paa hendes wegne och sagde hun intet hauer tillagt Olle Førland noget om denne gris, och ej heller hauer noget derpaa att klage.

Huorfore denne sag beroer til bedere opliuszning.

Zidtzele Joensdatter Grøtle stefnt for lejermaall med en huszmand, nafnlig Laursz Laursøn, nu tilholdende norden for Kongshafn.

Forschreffne Zidtzele Joensdatters moder, Kristj Grøtle, møtte paa datterens wegne, och negtet intet denne beskylding. Fogden eschede domb epter recessen. *Forschreffne* Kristj Grøtle paa datterens wegne møtte, begierede naade och iche retten, och bekiende hun hafuer slett intet att bøde med.

Affsagt att Zidtzele Joens datter Grøtle som har auflet barn med Laursz Laursøn huszmand, nu tilholdende udj Aarefiorden ved Kongshafn, bør for hendesz forseelsz bøde til Ko. Ma. epter recessen, penge sex rdr, och siden haue hendes tiltalle til *bemelte* Laursz Laursøn. [53a]

Oedt Pouelsøn G[*aasszeland s*]teffnt for lejermaall udj hansz egteschab, med Ingrj Gunderszdaatter.

Bemelte Odt møtte och kunde iche negte denne[?] forseelsze, joe att haue auflet it barn med *bemelte* Ingrj Gunderszdaatter, och `det` it pige barn, som alt er bortdød.

Fogden eschede domb.

Thj er affsagt at Odt Pouelsøn Gaasszeland bør bøde til Hansz Kongl. May. for denne begangne lejermaal vdj hansz egteschab, hansz heelle boeszloed, saauit løszøhre angaar, epter at ald beuiszlig skyld och `gield` først er affdraget, epter giort louglig skiffte imellemb høyst*bemelte* Hansz Kongl. Maytz. och enchen[!] giort er.

Seigneur Johan Frjmand forwalter offuer Halsznøe Closter och Haranger lehn, ladet stefne Laursz Nysetter, formedelst w-louglig skoughugster, vdj een Halsznøe Closters gaardz skoug, kaldesz Dalle. Huorom fogdensz tienner Andersz Rasmusøn satte udj rette, och formeente hand burde lide epter lougen.

Laursz Nysetter møtte udj rette och negtet gandsche denne tilleggh, mensz bekiende det Baldzer Dalle gaff hamb udj hansz brøllup for tolff aar siden otte stocher, som hand tid epter anden hauer vd ført, och sielff eyede Baltzer Dalle fire stocher, och en tylt *tønder* hauer hand kiøbt, 9 stocher hosz hansz broder Berent Lillebøe, och de tre hosz Laursz i Petterteigen, huoraff den eene tylt er skaaren och dend anden tylt legger endnu ved saugen. [53b]

Af[*fsagt ept*]erdj Laursz Nysetter schiuder paa Baldzer Dalle att were hansz hiemmelzmand til det hand udj Dalle skoug har hugget, da hauer hand *hannem* til hansz werneting derom att thiltalle, om hand saa vil were gestendig och tømmeret ved saugen ligger, vdj Saugvog, imidlertid att bliffue vdschaaren vdj forvaring.

Hederlig och wellærdt mand Her Hansz Engelbregtsøn Mendz, ladet stefne Albert Carstensøn Loeden, til hansz gaardz forbrydelsze i Worland, nemblig ½ løb smør och ½ hud, formedelst hand sidder inde med hansz landschyld och tuende 3die tager, sampt for 3 ½ rdr udj anden skyld. Huorpaa *Her* Hansz Mendz eschede domb.

Albert Carstensøn herimod att suare møtte udj rette, och kunde iche negte joe tredietage att vere skyldig, och nogen landschyld, mensz bekiende at haue reigning derimod, och om 3dietagen sagde Albert at *Her* Hansz hafde giffuet hamb delation paa. Sagde ellers gierne att ville betalle huisz hand war skyldigst.

Affsagt att Albert Carstensen skall betalle til Her Hansz Mendz dend hand med rette resterende landschyld och 3dietage, v-den ophold och vndschylding, inden fiorten dage, och were udj Her Hansz Mentzis minde, formedelst hand gar saaet v-frelst, och huad anden derisz imellemb hauende angaar, bør de inden 8te `dage` herepter giøre louglig affreigning [54a] med hin anden [.....] gjør affreigning derpaa, bliffue[.....]dig, hauer hand fiorten dage derefter att betalle, eller lide namb och wurdering epter lougen.

Noch Her Hansz Mendz ladet stefne Olle Nielsøn Øreuig for resterende giæld til *sallig* Ingebregt Mendz, epter en affreigning hand udj leffuende liffue, med Olle Nielsøn giort hauer. Huilche original affreigning iche war udj rette, huorfore dette til neste ting beroer. Siden schal gaaisz huisz ret er.

Laursz Pedersøn Tuete ladet stefne Morten Lundmandzwerck formedelst en fellitz feringsz baad de hafde sammen, som forleden nyt aar schal vere sønder slagen.

Hertil at suare møtte Mortens Lundmandzwerck och hafde igien ladet stefne Madz Lundmandzwerck och Størch Lunde, som sidst hafde baaden udj hende, och satte dend op paa it andet sted, som dend plejede att staae.

Huilche begge ochsaa møtte och kunde iche fragaae ded de joe tillige med Morteen Lundmandzwerches pige hafde baaden att fløtte exequererne med.

Affsagt att Madz Lundmandzwerck och Størch Lunde, bør betakke huer demb til Laursz |-penge-| Tuette, penge 2 ½ *march*, och sagen dermed opheffuet.

Welfornehme mand <Bent Michelson ladet stefne> Toer Hilde for enn gied. *Forschreffne* Toer møtte intet, mensz Her Hansz Mendz loffuet for hamb att betalle. [54b]

B[*ent Mich*]elson ladet steffne Karl och Ax[e]l Nortun formedelst en laxeuog de besidder, som hand formeener att tildelsz hørrer vnder Sunstebøes eyedehle, huor aff hand formeener bør niude landz loed, saa uit paa hansz loed kommer, och meentte att vere nermost att kiøbe derisz lax.

Axel Nortun møtte paa hansz egen och grande Karlsz vegne, och formeentte dend holm de nu paa 2 ½ aarsz tid har satt, hører Nortun allenne till, och sagde ellers *forschreffne* Axel Nortuen effter tilspørgelse, huormange lax hand haffde solt nu i aahr vdj Bergenn, huortil suarede hand hafde solt 3 *quarter* sallet lax, och hansz grande ligesaameget, och begge 2 ½ pund tør lax, som Lispet Danckerszson kiøbte. Huilchet Bent Michelson saaledes begierede att maatte indførís.

Huorda samme tiid for retten frem komb erlig, achtbahr och welfornehme mand Christian Magnus, Kongl. Maytz. tolder herwed Sundhorsz toldsted, som paa hansz wærfader, førige Kongl. Maytz. tolder *sallig* Anders Rasmusøns epterleffuende enche, dend erlig och gudfrøchtig enche, Anne Maria Bartes veigne, thilspurde och begierede, aff thilstæde verinde almue och laugrettet, att de nu ville giffue derisz vdførlig och sandferdig widniszbiurd om den ringe tilstand och wilchor *forschreffne* Anne Maria Bart, epter hendes sallige mand er geraaden udj, och om dennem siunes hun kand were goed for att vdgiffue, dend hendes [55a] sallige mand. epter [.....]gst befalling for taxerede daugschatt, nembliq tolff skielling om dagen.

Huortil laugrettet saauelsom de næste om boende naboer suaret, at de udj ald sandhed wel war witterligt, dend *sallige* Anders Rasmusøn førige tolder herwed Sundhorsz toldsted, hansz epterleffuende encke Anne Maria Bartz condition er saa ringe att hun w-mueligt kand formaae, dend for taxerede daugskatt att vdgifue. Thj os wel er witterligt, att derefter *sallig* Anders Rasmusøns døed fantisz udj sterfboen een stoer wittløffthighed vdaff barnpenge och

anden skyld, henimod nittan hundrede rdr, och en saae ringe summa samme tid war til ofuers til hende och hindes femb w-møndige smaa børn, som bestoed udj *gammel* hussze och endeel w-duelig løsszøhre, huilchet nu siden skiftet stoed, mestendehlen til derisz opføding och wnderholdning er med gaait. Saa om *forschreffne* encke Anna Maria Bart samme schatter endelig skulle vdgiffue, kand iche wides huorudj det kunde bekommes och tilmed maatte da, hun och hendes smaa w-møndige børn, leffue udj største armoed och elendighed. Huorom worisz attest, tingszwinde war begierende, huilchet wij iche med een goed samwittighed wiste att kunde weigre.

Anno 1683 den 30 Novembris och 1 Decembris blef holt høste, ledingsz, skatte, affreigningsz och sageting paa Lande udj Opdal schibrede med dedtz skibredz almue. Neruerinde erlig och wel [55b] for[*nehme*] mand *Seigneur* Lauritz Madtzøn, vdj Ko. Maytz. fougitz sted commiterede, K. May. bondelensmand Anders Møchlestue, med en stoer deel almue samme tiid tilstæde war. Huorda retten bleff betiendt med epterskreffne laugretzmænd, Christoffer Kongszuig, Sebiørn Fereuog, Knud Søreid, Knud Opdal, Johannesz Hommeluig, Rasmus Sæed, Olle Gieland, Ørie Mæuatten, Olle Aassze, Andersz Bruntuet, Olle Lij och Siuer Opdal.

Huorda først epter at tingfred war liust, Kongl. Ma. fougitz paa høystbemeelte Hansz Ko. Maytz. wegne fredliuste alle Hansz Ko. Ma., kierchensz och præsteboelens skouge, att ingen sig skal fordriste derudj til w-pligt att hugge eller huge lade, och det vnder dobbelte bøder och land namb epter Norgis loug.

Dernest blef liudeligen kundgiort alle de forhen, ved Ous skibrede extraherede Hansz Ko. Ma. allermaadigste forordninger, bleff her iligemaader læst och forkyndiget.

Seigneur Ifuer Christensøn raadmand vdj Bergen loed læssze een obligation och forpantning aff Hansz Excelentz *Her* baron Roszenkrantz, och hansz *sallig* kiereste Frue Karen Mouat vdgiffuet, huilche liuder som følger, och paa toe rdr stempelet papir skreffuet.

Kiendis jeg Loduig Roszenkrantz til Hatteberg, mig ret witterlig giæld skyldig att were til erlig, achtbahr, wiis och welfornehme Ifuer Christensøn, raadmand udj Bergen, penge it tusinde rdr, huer daller bereignet til sex march dansche, som Fridrich Thurresøn, Kongl. May. stadzoberst i Kiøbenhafn och assessor i høybemeelte Ko. Ma. krisz[!] colleigio, paa hansz weigne udj gangbahr møndt leffuerit hauer. Huilche *forschreffne* 1000 rdr jeg hauer for mig och mine arffuinger, at betalle [56a] bemeelte Ifuer Christen[søn e]ller hansz arffing[er] til den 11 Junj anno 1667 i Bergen med sin rente fra wnder schreffne dato att reigne, nemblig sex procento pro anno. Och til desz bedre forsichring hauer jeg til wisz och sicher wnderpant (indtil fuldkommen skadisløs betallings erlangelsze), at til *forschreffne* Ifuer Christensøn och hansz arffinger, epterskreffne jordegoedz, liggendes udj Bergens amt i Sundhorsz fougderie, nemligen vdj Onnerimbs sogen, Onnerimb schylder fire løber smør och fire huuder, vdj Tysznes sogen Gierisuig schylder trj løber smør tre huuder, noch udj Opdalsz sogen Fladderagger trei løber smør och trei huuder, med ald sin herlighed, lotter och lunder, waatt och tørt, som derum[?] tillegger, och aff arildz tiid tillegget hauer, wed saadan forord, om jeg eller mine arffuinger *forschreffne* 1000 rdrs capitall, med sin paaløbende rente iche erlegger til aarszdagen epter dette breffs dato, da Ifuer Christensøn eller hans arffuinger, aff *forschreffne* jordefoedz aarligen ald des indkomme, med sampt bøxel, tredie aarsztage och alt andet intet vndertagende, som deraf bør gaee och giffues, att lefueres och følge. Huilchet udj rentten aarlig sex procento schal decurteris, indtil saalenge Ifuer Christensøn sin *forschreffne* mig laantte penge udj goed gangbahr møndt, af mig igien bekommer. Doch dersom *forschreffne* goedzes aarlig ind kombst sampt bøxel och tredie tage sig mehre kand importere,

endsom *forschreffne* capitals rentte, da det øffrige mig vdj hoffuetstoellen att goetgiøres. Hender det sig och, at ieg samme goedz wil affstaae, da schal jeg bemeldte Iffuer Christensøn, det først for nogen anden tilbiude, och selge for dden prijsz en anden vil giffve, och naar nogen af os tilfridz blifver endten hand samme penge ej lenger vil lade bestaa, eller ieg dennem paa rendt ej lenger begierer, da schal vij huer andre it fierding [56b] aar [.....]det til kiende giffve, til desz tr[.....][?] forvahring, at Ifr Christensøn oc hans arffvinger, af mig oc mjne arffvinger, een f[or] alle och alle for een, her udinden schal hol[di]s schadisls. Hafr ieg samt min kiere hustrue, erlig oc *velbiurdig* frue Karen Movat dette med egegn hender unterschrefvet oc voris zigneter, henedenn trøgt. Datum Kiøbengafn den 5 Mayj anno it tusindt sexhundrede, tredsindstiuge oc sex.

Lodvig Rosenkrantz

L:S

Karen Movat

L:S egenhaand

Derpaa fandtis teignet, rendten at vere betaldt til dend 5 May anno 1682.

Gulbrand Bottelsøn Berie loed læssze en obligation aff Isach Olufson, boende paa Øffre Dalland, til hannem vdgifuet, liudende paa penge firesintziuge rdr, huer een rdr til 96 schielling dandsche bereignet, huorfore hand til wisz forsickring och wnderpantt setter, een hansz odelszjordepart liggende vdj hansz paaboende jord Øffre Dalland, schylder vdj aarlig landschyld med bøxel, smør en løb och en halff huud, och som *forschreffne* Isach Dalland sielff bruger samme jordepart, da loffuer deraff att giffue aarlig rentte 6 procento, nemblig 4 rxdlr och tre ort aarligen. Samme breff daterit Øffre Dalland den 11 Augustj 1683.

Paa *welbiurdig* Her landtcommissarius Hiortes wegne war stefnt aff Kongl.Maytz. fougit formedelst moetuillighed med fløtningsz forsømmelsze, med welbemelte Her landt commissarius, Jacob Nere Stølle, Morten Drange och Nielsz Sandall, huilche alle tre møtte och dennem vndschyldede, nemblig Jacob Nere Stølle sagde hand |-och-| war iche sielff hiemme, mensz hansz pige møtte, och bleff hiendreffuen for hun war forliden. [57a] Morten Drange sagde [.....] war der, och Nielsz Sandall møtte och bekiende att han[d] hafde een waxen pige der, och epter at de hafde biet een halff daug, sagde de |-k??f-| gastgeberen och hansz quinde berettede for demb att landt commissarius war dragen een anden wej hiemb, igiennem Løchsund.

Huilche beroer indtil bedere opliuszning herom ifra gastgeberen och hansz quinde.

Suend Settre aff Halsznø øen vdj Skaaneuig schibred, vdj rette presenterit, som hafde udj rette stefnt Nielsz Jacobsøn Opdal til att beuissze hansz adkombst til dend gaard Nedere Stølle, som hand formeener paa hansz hustrue Kristj Johanneszdatter och hendes med sødschindz wegne, att were nermest at indløssze, som de ochsaa nu til løsszen begierede, til først kommende fardag gaarden rydelig at giøre.

Paa Nielsz Jacobson Opdalsz wegne møtte vdj rette hansz søn Siuer Opdal, som vdj rette lagde it panttebreff til hannem aff Mogens Erichsøn Wiig, vdj Fitie sogen och Waagsz skibred vdgifuen, liudende paa halffanden spand smør och 3 *mercher smør* och ligesaa megit udj wahre, och det udj mod redepenge fembtj och tre rdr. Iligemaader hauer Johannesz Nielsøn dend tid paa Nere Stølle boende, oppebaaritt aff Nielsz Jacobsøn rede penge fembtj och fire rdr, huorfore hand til pant setter en hansz odelszjordepart Nere Stølle kaldet, skylder udj aarlig landskyld smør halffanden spand och tre *mercher* och ligesaamegit vdj vahre, och huemb iche lenger ved denne forpandtning vil forbliue, da dend derom forandring begierer, dend anden it fierding aar tilforn louligen at aduahre, och pantet opsig. Samme breff daterit Hommeluig den 16 Octobris 1649. [57a] [.....] Siuer Opdal |-schibred-| att naar rette odelszmænd komb med derisz egen frj och frelste penge, skulle jorden Nedere Stølle were demb følgagtig, naar de demb epter det vdgiffne pandtebreff i allemaader retter och forholder.

Andersz Nere Bruntuet frembstoed for retten och beklaget sig att der ligger en laxewog wnder hansz paaboende gaard Nere Brundtuet, huoraff dend halffue wog vnder *forschreffne* hansz paaboende jord hører, som hand beretter til hansz jordeygere, dend hederlig och wellært mand Her Otte Jonæsøn, sognepræst til Ascheuoldz præstegield vdj Sundfior, med widne opsagt hafuer, huor aff hand tilforn aarlig har giffuet udj waageleje en rdr. Huilche hannem w-mugligt er att vdgiffue, eptersom waagen findes nu omstunder, vdaff saa slet thilstand, at den iche kand bestilldes. Huorfore hand samme laxeuog nu offendtlig for retten opsagde, dend iche herepter att ville eller kunde bruge, for dendz ringhed skyld, och at 'hand' sig intet i nogen maader dermed vil befatte, mensz eygeren dend att lade besidde aff huemb hand <vil oc> lyster, thj hand intet hereffter kand formaa dend deraffgaaende waageleje att vdgiffue, huor om hand attest war begierende.

Morten Rasmuszen Drange frembstoed for retten, och sig høyligen beklaget huorledes den skadelig ildebrand wed een w-løchelige hendelsze, nu nest forleden waar vdj waarwinden, neste alle husszer som stoed paa hansz paaboende jord Drange, som skylder udj aarlig landschyld att skatte effter, smør halffierde pund och sex mercher, [58a] siuff hussze gandsche ud[.....]agt saa iche meere bleff igien staaende, v-den laden och st[...]boen, thilmed størstedehlen aff dend ringe formue hand eyedede gandsche opbrendt, huoroffuer hand och hansz fattige quinde och fire børn, er geraaden udj største armoed och elendighed. Huorom hand almuens, saauelsom laugrettes sandferdig widniszbiurd war begierende, ded hand iche er goed for Hansz Kongl. Maytz. allernaadigste skatter at vdgiffue. Huortil almuen saauelsom laugrettet suaret att denne hansz beretning saaledes vdj ald sandhed befindes, som aff hannem nu sagt er. Huilchet de med een goed samvittighed ville testere.

Bendix Diurhus loed wed Kongl. Maytz. fougit *Seigneur* Lauritz Madtzen læssze it skiøde aff *sallig* Hans Jacobsøn Overberg, til hannem vdgiffuet, liudende paa treduffue *mercher* smør, ringer fiorten skielling dansche vdj een march smør, med bøxel, liggendende[!] vjdjend gaard Øffre Hommeluig med bøxel, som hannem aff Hansz Engelsøn Giøn er transpoterit, huilche det vdj skyld epter *sallig* Henrich Jensøn Lossz er vdlagt. Huilche 30 *mercher* smør ringer 14 *schilling* dansche, welbemeldte *sallig* Hans Jacobsøn er tilnøye, for contenterit och betalt. Samme kjøbebreff daterit Bergen den 26 Februarj 1683, mensz Benedix Dyrhus deraff att oppeberge ald landschyld och deraff gaaende rettighed i fra den 16 Junj 1680. Huor vnder fantisz teignet det Mogens Sollemb, med samme condition och wilchor, hauer ofuer draget till welbemelte Benedix Dyrhus, hansz hustrue Dorete Finde, begge derisz børn och arffuinger, som hannem epter *sallig* Henrich Jensøn Lossz vdj skyld er vdlagt for 26 rdr 2 *march* vdj Øffre Hommeluig, smør med bøxel it pund och 2 1/3 *march* smør, och derfor betalt epter hansz nøje rede penge, thiuge och en rdr. [58b]

Noch [*loed sornschr*]ifueren Benedix Diurhus wed *Seigneur* Lauritz Madzen, vdj Kongl. Maytz. fougitz sted commiterit, oplæssze en offuerdragelsze aff weldescræt karl Peder Pedersøn Jedtzmark vdgiffuet til welbemelte Benedix Dyrhus, halffottende *march* smør med bøxel, liggende vdj dend gaard Øffre Hommeluigh, som bemelte Peder Jedtzmark aff *Monseigneur* Nielsz Roede til skiødt er, och bemelte Nielsz Roede epter *sallig* Henrich Jensøn Lossz, vdj skyld vdlagt er, daterit Fladderagger den 16 Decembris 1681.

Anno 1683 den 5 och 6 Decembris blef høste, ledingsz, skatte, sage och affreigningszting holt paa Houglan vdj Waagsz schibred med detz skibredz almue. Neruerinde vdj fogdens sted commiterede, erlig och welfornehme mand *Seigneur* Lauritz Madzen, <och

bonde lensmanden Tarald Leeuog> med en stoer deel almue samme tid tilstæde war. Huorda retten bleff betiendt med epterskreffne laugretzmænd, nemblig Simen Remereid, Olluf Norfunden, Ingebregt Tisleuold, Knud Ryeland, Jaspop[!] Remmereid, Olle Drifuenes, Erich Ryland, Laursz Vglenes, Nielsz Rabenn, Otte Dybeuig, Laursz Melling och Lauritz Toffteland.

Huorda Kong. Maytz. fougit først, epter tingfred war saet, fredliuste alle Hansz Ko. Maytz., kierchens och præsteboellens skouge, att ingen dennem til w-pligt skulle forhugge eller hugge lade, vnder dobbelte bøder och land namb epter Norgis loug.

Dernest bleff alle de forhen wed Ous skibrede anteignede Hansz Kongl. May. allernaadigste forordninger och andere høye ministris och øffrighedz ordre och befallinger, her iligemaader liudeligen læst och kundgiort.

Seigneur Ifuer Christensøn, raadmand vdj Bergen, loed læssze Hansz Excelentz *Her* baron Roszenkrantz til hannem vdgiffne obligation och forpantning, liudende som følger. [59a] Kiendis jeg Lodui[g Rosz]enkrantz till Ha[tte]berg, mig rett witterlig giæld skyldig att were til erlig, agtbahr, wiis och welfornehme mand Ifuer Christensøn, raadmand i Bergen, penge sex hundrede rixdrl (á sex march dandsche huer daller), som hand mig, vdj goed gangbahr møndt, laandt och med forstragt hauer. Huilcke *forschreffne* 600 rdr jeg lofuer for mig och mine arffuinger, at betalle bemeldte Ifuer Christensøn, eller hansz arffinger, med rendte sex procento, epter it aarsz vdgang fra wnderschreffne datto att reigne. Och til dedz bedere for skichring hauer jeg til wiisz och sicker wnderpandt (indtil fuldkommen skadiszløes betallingsz erlangelsze) sat til forbemelte Ifuer Christensøn och hansz arffinger, epterschreffne jordegødz liggendes vdj Bergens ampt, i Sundhorsz fougderie och udj Waagsz skibred, paa Store Kalszøe Hille skylder aarlig halffredie vogh fisch, en wog lax, Kalffue halffredie wog fisch, en wog lax, Kleppe tre tønder salt torsch, Klepsuigen en tønne salt torsch. Noch Bache med en laxewoeg dervnder, med ald sin herlighed. lotter och lunder, waat och tørt, som der nu tillegger och aff arildz tid tillegget hauer, med saadan forord, om jeg eller mine arffuinger *forschreffne* 600 rdrs capitall med sin paaløbende rentte, iche erlegger til aarszdagen, epter dette breffs dato, da |-hauer-| Ifuer Christensøn, alle hansz arffuinger, aff *forschreffne* jordegødz, aarligen ald dedz indkomme, med sampt bøxel, tredieaarsztage, och ald andet indtet vndertagende, som deraff bør gaae och giues, att lefueres och følge, huilchet vdj rentten aarlig sex procento schal decurteris, indtil saalenge Ifuer Christensøn, sine *forschreffne* mig laandte penge, udj goed gangbahr møndt aff mig igien bekommer. Doch dersom *forschreffne* goetzes aarlig indkombst, sampt bøxel och tredie aarsz tage, sig meere kand importere, end som *forschreffne* [59b] [6] p[rocento] rendte, da det øffrige mig vdj hoffuitstoellen att goetgiøres. Hender det sig och, att ieg samme goedz vil affstaae, da skall jeg *bemelte* Ifuer Christensøn, det først for nogen anden, tilbiude och selge for dend prisz en anden wil giffue, och naar nogen aff os tilfridz bliffuer, enten hand samme penge hosz mig ej lenger vil lade bestaae, eller ieg dennem paa rentte ey lenger begierer, da skal wij huer andere it fierding aar tilforn att til kiende giffue, och til desz trygere forvaring att Iffuer Christensøn och hansz arffinger, aff mig och mine arffuinger, herudinden skall holdes skadiszløes. Hafuer jeg, sampt min kiere hustrue, erlig och *welbiurdig* Frue Karen Mouat, dette med egne hender wnderschreffuett och woris zignetter heneden trøgt. Datum Kiøbenhafn den 1 Martj 1666.

Lodui Roszenkrantz

Karen Mouatt

Loco siglj

Loco siglj

Rentten fandtisz affschreffuen paa vnderkeedlige tiider, att vere betalt til den 1 Martj 1683.

Fougden Johan Torson, saauelsom Lauritz Madtzen vdj fogdens sted commiterede, hafuer

wed een rigens stefning ladet vdj rette citere Jochumb Piill, borger til Bergen och residerende ved Engesund. Først Johan Torson hannem tiltalt formedelst en quern hand hiemmeligen skal haue taget i fra Sørfunden, som paa arffueskiffet epter Olle Sørfunden, vdj Ko. Ma. resterende skatter skal were wdlagt. Noch hauer Lauritz Madzen tiltalle til *bemelte* Jochumb Piill formedelst hand seeneste høste ting paa Kyuigen, vdj Føyens skibred, epter ting war sadt och tingfred liust, der hand saed och annammet Hansz Kongl. May. skatter, hannem med mange slemme truselsz ord offuer faldet, och slagit i bordet for hannem, saa [60a] Hansz Ko. Ma. schatter [.....]dj en ska[.....] hafde nærh faldet aff bordet. Och for det 3die tiltalte bemelte Piill formedelst hand hauer sig tilforhandlet Hansz Ko. Maytz. wrag, som war en eege plancke, och imod forbud bortsolt, med widere desz indhold. Samme stefning daterit Bergen den 16 Aprilis 1683.

Epter huilche stefningsz indhold Jochumb Piell bleff eschet udj rette, mensz intet sielff udj egen persohn møtte, mens loed wed hansz dreng hansz indleg paa tysch och sex skillingsz papir schreffuett, huorudj hand siger att vere steffnt til den 11 och 12 Maj nest forleden. Meener derfor stefningen alt er forfalden. For det `2det` beklagede `hand` hand iche har faait copie aff stefningen, att hand derpaa kand suare. Siger wiidere naar hand blifuer loulig søgt schall hand suare dertil med widere disz indhold. Samme indleg daterit den 1 Decembris 1683.

Seigneur Lauritz Madtzen protesterit och formeente Jochumb Piill burde bøede stefnefald, nemblig otte ørtuger och 13 *march* sølff, formedelst hand samme højanseelig rigensz stefning iche vill parere.

Affsagt, epterdj Jochumb Piill beraaber sig paa stefningen att were forfalden den 11 och 12 May nestforleden, samt och at hand iche kand faae copie aff steffningen, da som dend højanseelig rigensz stefning formelder att Jochumb Piell skulle møde til førstkommende sageting, som bliffuer holdet vdj Waagsz skibred och ingen sageting siden dend thid förind nu er holt, mensz seeneste paa Fereuogh den 11 och 12 Maj alle sager til neste ting opsatt. Huorfore wj iche kand wide andet end joe denne høyanseelig stefning er udj sin fulde werdj och Jochumb Piell endnu dereffter till neste sageting herudj skibredet att `møde`, prouf och widneszbiurd att anhøre, och Laursz Madzen hannem imidlertid en copie aff steffningen att leffuere, siden schal gaaes husz rett er. [60b]

Ra[smus Olsz]øn Wadznes stefnt for fortillig med hans egtequinde Allisz Michelszdatter. *Forschreffne* Rasmus Olsøn møtte och kunde iche benegte denne beskylding, och sagde sig derfor att haue vdstaaed kierchens disciplin. Fogden eschet domb epter lougen.

Affsagt det Rasmus Olszen Wadznes for denne hansz forseelsze bør bøde til Kong. Maytz. penge nj ort.

Olluff Norfunden ladet stefne Christoffer Sørfunden formedelst hand hannem schal haue thillagt at hand skal haue røgtet hansz garn.

Forschreffne Christoffer Sørfunden bleff anraabt, mensz ingen møtte paa hansz wegne. Der bleff hiemmelet for retten hand war siug. Derfor beroer denne sagh til wiidere steffnemaall.

Hederlig och wellært mand Her Hansz Mendz, sognepræst til Findaassz præstegield, paa hansz egen och erlig och welagt mand Bendt Michelson paa Bremnessz kierches wegne, haffde wed lensmanden och mend ladet |-vdj `rette`-| citere vdj rette Simen Remmereid tillige med alle Remmereidz besiddere, formedelst nogen machrel tiende, de aar epter aar, indesidder med, aff dend wog Kluben paa Bremnes land fanget. Huorom Jensz Dauer paa derisz wegne vdj rette møtte, och indlagde derisz skriffellig indlegh, i meening de burde betalle tiende aff alt huad de udj samme wog Kluben hauer fanget, och *Her* Hansz fra dend tiid hand komb til Finaassz kald, som er fembten aar, samt kost och tæring for foraarsagede reisszer, samt for

vdtagene rigens stefning, att betalle. Samme indleg daterit Findaassz *den 3 Decembris* 1683. Epter huilchen indleg Jenz Dauer eschede domb. [61a]

Simen Remmereid och [.....] *ibidem*, paa [*egne*] och med intereseredis wegne, møtte vdi [*rette*] och suaret hertil, att de aldrig er bleffuen kraffd aff præsten til Finaassz for nogen fische tiende aff Kluppen, ej heller aff *kierckewergenn* til Bremnessz *kiercke*, förind nu Her Hansz Mendz och Bendt Michelsøn derom gjør ansøgning. Tilmed siger de alle tider deris tiende aff huisz ringe Gudz welsignelse de aff machrel udj Klubewog fange, til derisz sognepræst Her Nataniel Madzen, och hansz formænd och til Fitie *kierche* hafuer betalt. Huorom de vdi rette lagde welbemelte Her Nataniel Madzens quitering att hand *dennem* for fischetiende aff Klubewog quiterer. Formeente derforre att være frj for dend tiltalle.

Da epter tiltalle, giensuar och denne sags leilighed och epterdj Simen Remmereid til høstetinget anno 1679 *den 14 Octobris* paa Ryeland, der hand om denne sag war steffnt, iche kunde fragaae eller benegte Klubbeuog joe laae paa Bremnessz. Ordinantzen folio 36 for klarer huor och huad mand schal tiende. Thj er nu for retten affsagt att Simen Remmereid och hansz medfølgere, bør betalle aff huisz machrel eller anden fische de udj Klubbevog paa Bremnesszland fanger, med derisz noed och det til Bremnesz *kiercke*, och præsten paa Finaassz, alt i fra dend thiid det først war stefnt paa Ryland, effter aabenbemelte dato. Och det saa forsuarligen som de agter att were bekiendt, och siden hauer de Remmereidzmænd deris regres, saauit dette angaar, hosz wedkommende att søge. [61b]

[.....] **de trende Hansz Kongl. Maytz. allernaadigst forordninger**, som ved Ous skibred folio 27 och 28 findes anteignet, *den 1. om wegt och maall, dend 2. om klededragt, och dend 3die en berg ordiantze*. Huilche er ordliudende som epterfølger.

Vij Christian dend fembte, af Guds naade konge til *Danmarch* och Norge, de vennders och gotthers, huertug udj Slesvig, Holsten, Stoermarn och Dytmarschen, grefve udj Oldenborg og Delmenhorst, gjøre alle vitterligt, at som wij allernaadigst er kommen i erfahrung, huorledis ofver aldt i begge vorris rigger,, oc des underliggende lande i blandt den kiøbende oc selgende, schal findis stoer v-rigtighed udj vegt och maal, som iche allene tilføyer dend fattige een stoer schade, mens end og foraarsager i handelen een temmelig confution, da paa det huer og een des bedre kand vide huad hand for sjne vare och penge bekommer, og dend befundene u-lighed udj vegt och maal, gandsche maa vorde afschaffet, haffver wij allernaadigst for gaat befunden, at forordne een vegt og it maal, som ofver aldt i begge vore riger oc des underliggende lande, schal antagis och brugis, og derom denne vorris allernaadigste forordning til allis effter retning at lade udgaa.

1. Dend rette danske allen schal aldtid verre een v-foranderlig regul oc fundament til ald maal och vegt udj begge vorris riger, och schal komme nett offver eens med toe rylandsche føder, huilchen allen schal dehlis paa sædvanlige maneer udj sjne vissze quarter, ottende och sextende dehler, och een half allen som er een dansk `foed´ udj tolf tom eller tol, och een tom i tolf straa, eller smaa dehle, og schal trej saadanne alne eller sex fødder, verre een ret dansk fafn, huilchen isin fjirkandt schal aldtid forstaais ligesaa lang som bred, och i vinchel. [62a]

2. Dend danske potte schal verre saa stoer at 32 net[?] kand op fylde een cubic foed eller een maade[?], huis bund och huer af des 4 sider er een foed j fjirkandt, huilchen potte schal dehlis i 4re peele og een peel i tuende halve pele, och schal tuende saadanne potter giørre een dansk kande.

3. Een dansk korn-tønde schal verre af dend størelse at dend uden top kand holde 4 ½ cubic fødder, eller 144 potter. Een øltønde 4 ¼ cubic fødder eller 136 potter. Een ????e 155 potter, och halve støcher og fierdinger á l advenant. Diszligeste en salt tønde 5 ½ cubic foed eller 176 potter, huoreffter scheppene huer effter sit slags schal proportioneris, nemlig en korn scheppe,

effter korntønden holde 18 potter, og een saldt scheppe effter saldtønden holde 22 potter, og schal halve schepper fierdingkar, ottingkar og halve ottinger al advenant dermed komme offver eens, huor hoes schal i agt tagis, at af *forschreffne* schepper, otte ofver aldt schal reiginis til een tønde och huerchen meere eller mindre, mens effter øltønden schal halve tønder, fierdinger og ottinger som til øl, miød, saldte och feede wahre brugis, lignis, saa at det aldtid med tønde maalet kand komme ofver eens.

4. It dansch punds rette vigtighed schal rettis effter een cubic foed fersch wand, eller 32 potter, som schal veje 62 pund, og schal saadant it pund verre det rette danske pund, af huilche sexten schal giøre it lispund, 20 lispund it dansch schippund, 12 pund it biszmerpund, och 3 biszmerpund een waag, mens udj mindre vegt schal it pund verre 16 vndtzer eller 32 lod, och it lod 4re quintin.

5. Ogsom *forschreffne* maal og vegt, schal verre det rette danske maal och vegt, som udj begge voris rigger og des underliggende provincier og lande her effter schal brugis, da paa det deris storlighed og [62b] maa[.....] v-foranderligen, uden ringeste feil og v-rigtighed, ofver aldt brugis til een fuldkommen lighed. Schal it original af huer slags maal och vegt, strax forferdigis och blifve i forvaring paa voris commerce-colegio, huor epter siden vissze modeller skal indrettis og stemplis, som magistraten i alle kiøbsteder, sampt voris toldere, ambtschrifvere, proviantforvaldtere, og andre voris betiendte, disligeste kiøbmend och høchere, sig schulle forschaffe, och haffve i beredschab inden pindszedaug 1684. Huoreffter ald anden maal og vegt schal verre ophefvet, og gandsche afschaffit, dog dersom nogen kiøbsted eller province herforinden kand blifve forsjunet med *forschreffne* nye vegt oc maal, da schal paa det sted aldt det gamble strax ophøre, oc verre afschaffet, huor med magistraten schal hafve flittig indseende.

6. De modeller som magistraten udj alle kiøbsteder schal herfra lade afhendte, skal verre en jern allen som paa raadstuedørren offentlig schal anslaa een øltønde, een saldtønde, een korntønde, een scheppe, een potte, it laad af 5 lispund, it lod af it pund, og it af it laad, som alle schulle vere stemplede eller merchede med voris chifre, og trej løver til it kiendeteign, at de erre rigtigen lignede effter originalerne som findis paa woris commercecolegio, huilche magistraten paa raadstuen, under goed tilsium schulle have i forvaring, at confereris, men huis stoer og smaa vegt, dislige alne, faufne, potte, kande eller tømemaal som dagligen schal verre i brug, endten paa voris holme, tøyhuusze, giethuuse, provianthusze, ved ampterne, paa toldboderne, i kiøbstederne paa byens vejerhusze, och til byes maal, item hoes huer og een handelsmand, schall alle verre indrettede og stemplede effter originalerne, som de vedkommende sig schulle forschaffe, af de eller deris [63a] dertil forordnede som vij inspecturer derforre allernaadigst hafver anbefahlet, paa det f[.....] maa verre et offver eens stemmende maal huorpaa ingen forschiel findis. Schulle og nogen af *forschreffne* vegt och maal, paa forbemelte steder, som daglig brugis, blifve forslit eller v-brugelig, da skal de vedkommende uden forsømmelsze strax it andet i des sted efter originalen herpaa voris commercecollegio lade indrette och stemple, saa at det aldtid med de andre kand komme ofver eens. Huormed voris tilforordnede ofver samme vegt och maal, eller deris fuldmegtig, schulle tid effter anden hafve flittig indseende, at denne vorris allernaadigste forordning til børiligen blifver epter levet.

7. Ogsom ald alne maal paa *forschreffne* maader schal verre indrettet och stemplit, som i nogen slags handel, kiøb, sal, konstner og handverch schal brugis, saa schal alle landmaalere och rebsmend verre forpligtete at holde samme allen som en rettesnoer, och iche fordriste sig til at hafve nogen reeb eller stang, som iche epter den danske foed er fordeelt. Iligemaade schal til tømmer maaling, ey maa brugis anden end *forschreffne* danske allen, og i saa maade schouf allne og diszlige maal gandsche verre afschaffit, med dette *forschreffne* danske alne maal. Schal ald catun, silche och vlden tøy, eller ljnnet i dis forhandling maalis mit paa tøyet, diszligeste schal og ald enchel[?] brendevet som her i vores rigger huggis, och i fafemaal

selgis, verre een allen lang, och dobbelt brendevad toe alne. Befindis nogen her i Kiøbenhafn, brendevad i fafnetal anderledis at selge, skal dend haffve sin heele skibslading forbrut til børnehuuszet. Dog schal iche for en 20de deels schyld iche dend heel schibslading forbrydis, mens alleniste naar det der under [63b] befindis og maa fafnsetteren iche solte saadanne stachede støcher i fafnen, under een rdrs straf, som dend der vedden kiøber dennem hafr at afkorte, mens dend selgende verre forpligtet at giffve toe saadanne støcher for it, og eftersom megen skoug v-nøttig bortødis ved dend stochede veds huggen, da ville vij allernaadigst hafve befahlet, at alle de som fører brendevad hid til Kiøbenhafn at selge, skulle i det ringeste haffve dend 4de deel af deris lading bestaaende i dobbelt lengde, med mindre at ald dend enchelte brendevad de indehafver, er saugit i bege ender, under straf som forbeme/tt er. Mens den brendevad, som fra fremmede steder indførdis, maa verre lang og kort som den falder, uden videre inquisition og paatalle, ochsom endnu megen brendevad fra forledenn vindter kand verre i forraad, saa schal den for denne sommer ey agtis, mens denne forordning brendevaden angaaende, allerførst tage sin begyndelsze fra pindtze daug 1684.

8. Det skal og ingen verre tillat at bruge, enten i kiøbstederne eller paa landet, til vdtapning og i kiøb och sal, anden kande, potte, peel eller mindre maal til at maale med, end det som effter forskreffne maal i dend anden punct er lignet och stemplet, huilchet saaledis schal agtis ret og rigtig, indtil det af ond medfaert bekommer bulcher eller hul, och iche hafver sin rette form som i begyndelszen, huilchet da strax schal casseris og giøris v-brugelig, och schal alle glas, krusze eller andet saadant til maaling, agtis och holdis som v-lovligt och falscht maal.

9. Ilige maade schal ingen tønde eller schieppe brugis, uden de som holder sit rette maal effter forregaaende 3die punct og af de tilforordnede [64a] ere stemplede, och holdet[?] som maalis[?] [...] korn[...] eller scheppen maalis med straagen maal och ey med top, eller schudis i tenden[?], mens naar nogit af erter, huede, bog huede, rug, malt og byg, endten i tiende eller landgilde ydis, da schal paa huer tønde it fierdingkar for topperne giffvis til opmaal, och 1 ½ fierdingkar paa huer tønde hafvre, mens huosom er pligtig at yde meel i landgilde, den samme schal verre tilladt for tønden at yde 12 lispund reenmeel och ey meere, og maa indtet maalis med schepper uden det som er mindre end tøndemaal, ey heller med fierdinger, uden huis som er mindre end schepper. Schulle der og tuilis om nogen tønden, huor med korn vahre som ydis endten i schat eller landgilde maalis, at den iche schulle verre saa rigtig som den burde, endog dend kand verre stemplit, da maa een huer self med førre een stemplit tønde, med huilchen een proprietarius, saavelsom voris betiendte, schal verre fornøyet at annamme huis hannem bliffver leverit, med mindre beviiszes kand, samme tønde at verre v-rigtig. Med samme korntønde schal maalis kul og kalch, dog med en sær tønde at andre vahre der af iche schal fordervis. Mens homble maa effter denne dag iche maalis med schieppe, mens allene selgis epter vegten. Øltønder schal i ligemaade holde deris maal som meldt er, med huilche de tønder schal komme ofver eens, som schal brugis, til salt, fisch, smør, kiød, tallig og andre feede vahre, og schal de saaledis indrettis at tønden med de feede vare, tilsammen vejer 16 lispund, nembliq, reen smør och andet gods 14 lispund, och tønden i sig selg 2 lisphund, huor efter fierdinger, ottinger og halve ottinger schal proportioneris. Mens de tønder huor med barch och steenkul schal maalis, schal verre indrettede epter saldt tønden, som dermed schal komme ofver eensz. Dissze forskreffne tønder, halfve tønder, fierdinger, ottinger och halve ottinger, naar de af nye giøris, schulle af magistratens der til forordnede eptersees, om de rigtig befindis, och tillige med aars tallitt [64b] brendis[?] eller merchis med 3 løver paa begge ender. Mens schepper, halve schepper, fierdingkar og ottingkar, naar de ere af træ, schulle merchis och brendis paa kandterne. Befindis nogen bødicher herepter at giøre anderledis tønder, schepper eller noget slags maal end her specificerit er, hand schal gifve til straf for huer gang hand betrædis 10 rdr, eller dersom hand iche formaar det at betahle, straffis paa kroppen. Og dersom noget saldtet gods eller fæde ware betrædis efter pindtzedaug 1684, endten at udførdis eller schibis i mindre tønder, skal det verre confisqverit. Dog schal 2 à 3

potter ey reignis mens, med mindre maal maa ingenlunde sees igiennem fingre.

10. Paa samme maade schal ofver aldt, ingen anden wegt brugis, end dend som er lignet och stemlit[!] efter originalerne som findis paa vorris commercecolégio, huor wed victualier, specier og alle haande kramvahre, sampt frugt som plejer at selgis efter vegten, schal vejes och forhandlis, og schal stangen af vegten huorved skaalerne henger paa begge sider verre lige lange och tunge. Guld och sølf schal vejes med cølnisch vegt som schal lignis og stemplis førend de maa brugis, efter huilchen cølnisch vegt, 17 pund gjør ligesaa megit som 16 pund dansch vegt. Apotecher vahre, som til medicamenter forreschifvis, veyes med sedvanlig medecin vegt, men naar de selgis i grosz vejes de som aldt andet med dansch vegt. Bismer maa ey brugis af nogen kiøbmand som gjør profesion af handel, men allene af de som kiøber med bunden til deris huusbehof. Dog maa dermed ey veyes de som er ofver tou lispund. Og schal alle bismere i lige maade afdehlis i marcher, och schaalpund, saa og stemplis førend de maa brugis. Huosom befindis at selge noget med v-stemplet vegt, om endschiøndt det rigtig befindis [65a] skal hafve forbrut 10 rdr til k[.....] mens de som bruger v-rigtige lod[der] og [...]skaaler, eller bismerre som iche ere stemplede, eller bruger vegter med v-lignede stenger og schaal, da huis de erre kiøbmend, eller holde kiøb og sal, med noget schal de straffis som falschener, med mindre de bevijse, andre at hafve brugt, deslige maal og vegt i deris huusze, dennem v-vidende. Er det og deris tiennere, som der med omgaais dennem v-vidende, da straffis de paa Bremmerholm deris lifs tid, mens er det andre som ingen handel drifve, da straffis de første gang paa 10 rdr, og anden gang dobbelt.

Hvorefter alle og een huer sig allerunderdanigst hafver at rette, bydendis derforre, |och-| hermed `og` befallendis vorris grefver och frjherrer, stift befahlingsmend, amptmend, poletiemester, landsdommere, presidenter, borgermestere oc raad, byefogder og alle andre som denne vorris allernaadigst forordning, under voris cancelj seigel tilschichet vorder, at de ey allene der ofr tilbørligen holder, men den og paa behørige steder, til allis effterretning, strax lader læseze, og forkynde. Giffvet paa vort slot Kiøbenhafn, den 1 May anno 1683. Vnder vor zignet.

Christian

L:S

Rigtig copie af originalen testerer vdi welbaarne Her amptman Lauritz Lindenous fra verrelseze

Lauritz Sørensszen [65b]

Kongl. May. bref anlangende forklaring, i dend om klædedragt sidst udgangne forordning af dato Hafniæ 23 Junj anno 1683.

Vij Christian den fembte, af Guds naade konge til Danmarch og Norge, de vennders och gothers, hertug udj Sleszvig, Holsten, Stoermarn og Dytmerschen, grefve udj Oldenborg och Delmenhorst, gjøre alle vitterligt, at efftersom vij ved voris om klededragten den 13 Martj sidst forleden, allernaadigst udgangne forordnings 6te articul, allernaadigst hafver for undt nogle vissze persohner, at maa bære sorte fløyels kiorteler og anden ærbar dragt af silche, grofgrøn, trosenet, ferendin tafft, och andet slet silchetøy, da hafve wij nu ydermere allernaadigst bevilget, och tillat, saa och hermed bevilger och tillader, at samme persohner og ellers alle andre fornehme folch, ofr aldt i vorre rigger och lande, i særdehlighed borgerne her udj voris Ko. residentz stad Kiøbenhafn, saa velsom voris egne betiendte, borger capitainer, konstner i almindelighed, och alle andre, som sig ey med noget handverch eller høcherie ernærer, og deris hustruer og børn, maa foruden forberørte sorte end og bære affarvede blommede silchestoffer, dog for uden guld eller sølf. Diszligeste maa og deris hustruer og børn tilladis at bære nogle tarfvelige, dog ey kaastbahre, traa og silche kniplinger paa deris hoffveder, som her i voris egne riger och lande gjøris, og indtil videre sammeledis schal det og ingen, uden [66a] vnderscheed verre fornemt[?] fløyel [.....] blommede silchestoffer, til huer snør[.....] opslag paa ermer, nathuer, børnehuer og børnekiorteler at bære, og

saasom een del af voris betiendte, som dagligen ved voris hof op vartning haffver, gaa i sort, naar nogen af deris paarørende venner ved døden afgaar. Saa maa ingen af `samme` vorris betiendte, her efter dagligen klede sig i sort, for at sørge for nogen af deris paarørende uden naar fader, moder eller hustrue ved døden afgaar, og een kordt tid for sødschinde og deris egne børn. Huor effter alle och een huer sig allerunderdanigst hafver at rette, bydendis og befahleendis, de vedkommende som dette voris aabne bref, under voris cancelj seigel tilschichet vorder, at de det paa behørigte steder til allis effterretning, lader læsze og forkynde. Giffvet paa vort slot Kiøbenhafn den 23 Juny anno 1683. Vnder vort zignet

Christian

L:S

Rigtig copie af originalen testerer vdi welbaarne Her canceljraad och amptmand Lauridtz Lindenous fraverelsze

Lauridtz Sørensszen

Bergordinance i Norge af dato Hafniæ den 23 Juny anno 1683.

Vij Christian den fembte, af Guds naade konge til *Danmarch* och Norge, de wenders och gotters, hertug udj Sleszvig, Holsten, Stoermarn og Dytmerschen, greffve udj Oldenburg og Delmenhorst, [66b] giøre alle vitterligt, at i huor vel bergverchers opkomst og tiltagelsze er dend gemeene mand til stoer nytte och gafn., iche diszmindre, maa vij dog meget v-gierne forneemme, huorledis mange egen nyttige, saa vel proprietarier og fougder, som bønder self, i vort rige Norge, huor Guds velsignelsze af adtschillig ertz er at finde, til sligt at aabenbare, iche schal betee sig saa villige, och nidkiere, som deris allerunderdanigste skyldighed, og det almindelige beste, det vel udfordrer, foruden det schal og een deel af participanterne bergvercherne, paa een deel steder, formedelst voris dennem allernaadigst med deelte privilegier, lidet eller indtet agte om de udgangne berg forordninger, eller ober berg amptets disposition, mens skaldter och waldter effter egen villie, bønderne og arbeiderne ved wercherne fornemmeligen til største schade og forderfvelsze, saasom de for deris møysomme arbeide, og huis de ellers kand levere, indtet andet til betahling paa de fleeste steder, end noget u-dygtig och forderfvet proviant og seddeler, schal kunde bekomme, da hafr vij allernaadigst for nødvendig eraget, derom denne ordinance, indtil een fuldkommen bergordning blifver forferdiget, til alles efter retning at lade udgaa.

1. Schal alle og en huer, som endten self ved nogen bergverch, eller hafver efterretning om, at andre maa hafve kundschab om nogen plads, huor ertz maatte findis, vere anbefallid og til forpligtet, saadant under høyeste straf, at aabenbahre for de af ober bergamptets betiendte, som er i egnen nest ved haanden erre, huilche haffver at sige hannem om ertzen er dygtig, og effter at de sig til nøye derom haffver erkyndiget [67a] hannem een b[.....] første findere, der hafver aabenba[ret] og maa finderens hafve magt til, sin ret at ofrlade til huem hand vil, saa og sig self saa mange parter for`be`holde, som det hannem omstaa eller hand formue hafver, der udj at optage och med andre participanter at bebygge.

2. Første finderens schal og, effter ertzens godhed og stedernis beleighighed, een goed findeløn af vorris oberbergampt, af voris myndt indtrader ordineris fra 50 indtil 200 rdr, som hannem rigtigen schal betahlis effter dend anstaldt vij derom allernaadigst giort haffver, huilche de igien betahle schulle, som samme verch beligge och bruge vilde. Ogsom ertzen findis paa v-beleiglige steder, at sammesteds iche kunde et verch oprettis, eller malmen paa andre steder henföris, da alligevel efter ertzens godhed, for deris anvendte flid, og om kaastning, schal førstefinderens af voris middel ordineris en billig findeløn fra 10 til 100 rdrs betaling, og naar et verch ved Guds naade og velsignelszis bijstand, kommer igang og stand, schal samme første finder och hans børn, om de ere tienlige til arbeide, og redelige fremfor andre nyde arbeide, och løn der ved verchet, saa lenge som de leffver, og effter mandens død enchen een naadszens penge quartaliter giffvis effter sædvanlig brug, som udj berg ordningen videre schal vorde specificerit. Foruden dette, schal den som opfinder goed erts, huor af bergverchet

oprettis kand, sin lifstid verre frj for udschrifning, og derszom hand allereede var enrolerit, strax, naar hand ober berg amptets atest fremvijszer enroleris. Er den samme allerede bedagit eller ved alder [67b] og hafver sønner, schulle alle dissze, saa lenge de lefver, verre frj for udschrifning, og i fald, at hand ingen sønner hafde, schulle af hans venner, eller huem hand der til vilde begiere, 2de persohner verre for udschrifning gandsche frj. Herforuden maa den som opfinder et dygtigt och brugeligt verch, nyde gaarden hand boer paa, eller densom hand for hans findeløn, kunde sig til forhandle, schatfrj for os og voris Ko. arffve successorer i regieringen, saalenge vercket drifvis, och participanterne holde *hannem* frj (om hand er een leilending) for landschuld, og for huis rettigheder proprietariene effter lougen kunde tilkomme, saa at bemelte bunde, udj alle maader blifver uden tribulatz, och hand, och hans hustrue og børn, nyde bemelte frihed uden nogen indpas i nogen maade, saalenge forbemelte verch drifvis, og |-vij-| saalenge vij af saadant bergverch nyder tiende och told, ville vij finderen for dend gaard hand self beboer, voris schatter effterlade, mens imidlertid vij participanterne, som samme verch bruger, for tiende och told, allernaadigst befrier, haffver de schatterne af forbemelte første finders gaard, at erlegge oc betalle.

3. Naar noget bergverch, paa nogen mands gaard eller grund optagis, da schal gaardens eyere, eller besiddere, adel, odel eller leilendingszmand ey vere skyldig samme gaard, eller grund, uden for billig betahling, at afstaae, med mindre hand endten med penge eller og med een nøyachtig part udj werchet, kand blifve betaldt, och tilfreds stillet.

4. Alle nye optagene eller gamble uddrefvene bergvercher, ville vij effter desszen bequem eller |-v-| [68a] v-bequemmelighed [.....]gaaende schriftlig gifven[.] betenchning och besigtelsze, aller naadigst vide, med tiendenns[?] effter ladelsze, og andre special benaadinger, endten paa een visz tid, huad der udj af metaler, som er kiøbmandsgods, kand til veye bringis, eller og paa een wis wegt, af saadanne metaler, som der vindis, at komme til hielp.

5. Wille wij og, af sær Ko. naade, allernaadigst bevilge til bergvercherne, voris egen och prestbeoelens schouge, saa vijt til huert werch behøffvis uden nogen afgift, dog huor dygtige master findis, da schulle de først udmerchis, och til voris tienniste beholdis. Saa schulle og een huer voris undersaatte, det verre sig adel, eller odels mand, pligtig verre, deris nær omkringliggende schoufve (som iche til master dygtige erre) for een billig skoufve leye, saasom paa de steder huor trælask kunde med nytte bringis til kiøbstederne, att bortleye, saasom af en tyldt goed bygningstimmer 12 *schilling* af en lagter setteved, som schal vere 3 ½ siellens allen i høyden, og ligesaa udj bredden opsat, og huert træ een halft lagter lang, 6 *schilling*, ud af huer lest kul, eller af saa megen veed, som een lest kul kand brendis af, nemblig af fyrreved 4 *schilling*, og af granneved 2 *schilling*. Men paa de steder, huor schoufvene ellers iche med fordeel til nogen trælask, formedelst u-bequem situation er at bruge, da schal der imod ofven bemelte ichun gifvis halfparten udj schoufveleye. Mens kunde de ofver hoffvedet, forliggis om schoufvenes afstaaelsze, endten for betahling eller part udj werchet, ere wij osz dermed allernaadigst tilfreds. Dog schulle ingen, som saadanne schoufve hafver, verre formenndt self at lade hugge, og til wercherne at førre fornøden kul, oc setteved, udj saadan maal og [68b] [.....] een billig prijs, som de self kunde foreene sig om, eller og oberbergamptet kunde billig ligne *dennem* imellum.

6. Schulle ingen under høy straf, understaa sig at tilføye bergvercherne nogen forhindring paa deris forleendte strømme, wand och wandfald, damme eller damstoeche. Og huis noget verch behøffvede nogen saa høy opdemming at det maa schee kunde schade nogen eller fleere mands enge og agger, da schal saadan schade af oberbergamptet nøyte besigtigis og taxeris, og dend schade tagende, noget vist aarligen af gervercherne[!] derforre nyde. Huor med de og schulle verre for nøyede, og ingen lunde af nogen sær ondhed oprifve eller sønderhugge, saadan fornøden opdemminger igien, saa frembt de den deraf kommende schae iche ville betalle, och særligen derforre aff voris general procureur tiltalis.

7. Haffver nogen en kornmølle ved en faas eller wandfald staaendesz, og samme vandfald var nødvendig til werchet at bruge, da schal den eyermanden effter billig værd betallis, eller og setis *hannem* der neden forre een anden mølle op igien.

8. Det schal stande alle og een huer frijt forre, at schurfve, søge og siunche effter ertz og malm inden eller uden for andre privilegerede bergverchers circumference, og det paa alle de steder, huor nogen bergart sig teer, og schal ingen grundherrer, eller godsets besidere, adel, odel, eller leilendingsmand, understaa sig, hemmelig eller aabenbare med ord eller gierninger, at giøre alle saadanne schurfver nogen forhindring under 20 march fijn sølfs straf, marchen bereignet til 9 rdr. Schulle og nogen schurffver [69a] huor goed anvijzning [.....]e verre [.....] sig af streche aller afkiøbe, da [*sch*]al hand derforre staa til rette, ligesom hand hafde fravendt, fordølget eller fra staaet os, voris, eller anden mands gods, men dersom nogen schurfver af had eller afvind, motvilliggen opkaster anden mands pløvede eller tilsaaede agger, da schal hand derforre, efter oberbergamptets kiendelsz tilbørlig straffis.

9. Blifver nu saaledis nogen nyttelig ertz funden eller blottet, som bygverdig er, da er finderen skyldig at aabenbare det for oberbergamptet, som *hannem* og derforre een goed findeløn hafr at tillegge. Finder og blotter hand noget udj frijfeldt eller march, da nyde hand billig hans første finders ret, og kand ingen anden mulhung[?] *hannem* nogen forfang der udj giøre, fordj at den nye opfundene gang hører *hannem* gandsche allene til, som hand og uden nogens forhindring maa belegge, och bebyge, eller udj kiøb og afstaaelse giøre sig saa nøttig, som hand best ved och kand.

10. Huem sig saadan første finders ret eller gang tilforhandler, og muchter, og i ligemaade derefter befinder sig uden middel, saadant at fortsette, eller iche kand bekomme behøfvende med gevercher, eller af forsømmelsze ofver sex v-gers frist ubebyget lader ligge, och iche woris bergmester, eller oberbergampt tilkiende giffver, schal samme erts gang til os verre forfalden, med huilchen siden andre berg elschende og formuende schal beleenis, dog saafrembt hand det betimmelige tilkiende gifver, schal *hannem* førstefinders rett af den eller *dennem* som muter och fortsetter, saadant verch betahlis, og *hannem* saa stor een part derudj forundis, som hans middel til dend nødvendige krefvende forlag, kunde afstedkomme.

11. Med voris |-voris-| Kongl. tiende, saa vel af jern, malm, som anden ertz in natura hereffter [69b] [.....] *hue*]rt verch, forvaldteren, [.....]t vdbrachte metal deel, det 10de schippund med lige dend samme vegt, og ligesaa goed metal, som geverchernis nij parter ere, lade veje, og udj et à parte, dertil beschichede kammer velforvaret henlegge, paa det at saadant efter voris allernaadigste anordning, kunde efter tiende schrifverens bevijsz verre følgagtig.

12. Schulle der aldtid af participanterne, eller andre holdis goed och v-straffelig proviant paa et huert werch, for een billig prijsz til kiøbsz, efter marchets gang, eller alle og en huer tilladis saadant at selge, paa det bergfolchene de dygtigste och beste vare for den billigste prijsz kunde nyde. Och schal *dennem* ingenlunde nogen vare udj deris betahling paatuingis, huorføre og voris oberbergampt, saa vijdt det fornøden giøris och udj det ringeste tuende gange om aaret, haffver at sette een billig taxt effter ett huer steds leiglighed, huorledis saadanne vahre schal betahlis, derimod schal og saa deris arbeids kiørszel og løn saaledis stettis som billigt er.

13. Participanterne schulle og iligemaade verre forbudne, sig effter de udgangne berg forordninger, indtil videre at rette och forholde, saa og fornøden effter retning aff oberbergamptet at begiere, og dets anordning och gaatbefindende at følge. Diszligeste deris indschud af barepenge, udj rette tide att giøre, og een huersom *dennem* endten med haand eller heste, arbeide, tiennestegiøre rigtigen med reede penge huer løffverdag af betahle. Befindis anderledis skal ober berg amptet haffve magt til, naar werchet er goed for at betahle, dets participanter (som endten deris indschud iche til rette tid giør [70a] eller arbeiderne at b[*eta*]hle, paa [.....]...) *dennem* lidet eller gandsche indtet de foregifver deris andeel udj

werchet, de andre med participanter at tillegge, eller og at selge. Men huor werchet er ringe eller gandsche forlat, schal øfrighede, huor samme proprietarier boer og haffver deris gods och middeler, *dennem* som noget for arbeide, eller udj andre maader loughligen kand haffve at fordre (saa snart bergmesterens haand, derfor fremvijszes) uden ophold til deris betahling fuldkommen forhielpe.

14. Wille wij strengeligen haffve forbudet, att ingen i huem hand og verre kand, maa bruge nogen bergfolch til sit egit arbeide at forrette, mens de schal alleniste brugis til berg vercherne. Fordrister sig nogen herimod at handle, och det hannem loughligen ofver bevijszes, schal hand for saadan hans forseelsze første gang betahle til questhuuszet 300 rdr, anden gang dobbelt, och trediegang haffve sin bestilling forbrut, och derfor uden tiltalis af woris general procureur som voris mandatens modtvillige ofvertrædere.

15. Alle arbeiderne, som udj geverchernis tienniste tager schade, endten udj gruberne, hytten eller anden steds huor de erer henviszde, schulle udj tuende maaneder nyde deris fulde løn och frj badscher. Schulle schaden iche udj dend tid blifve legt, da schal de med andre siuge og gamble, effter den derom særligen gjorde anordning, maanetlig med noget vist affleggis. De som og udj saa maader med alle mister liffvet, schulle geverchernis bekaastning ærligen begraffvis.

16. Til kierchen, schoelen och de fattige encher och faderløssze, med en velvillig og vissze afgift [70b] [.....] schal gevercherne naar dend allerhøyeste Gud vercherne velsigner, at de med nytte blifver drefven, och gifver nogen udbyete, lidet eller stort, gifve deraf som sædvanligt fem procento.

17. Naar nogen geverch, for mangel af middel og credit, eller forsømmelsis schyld, iche drifver deris verch udj saadan ordning, som meldt er, och billigen schee bør, vil og iche forunde det til andre som middel, credit og villie hafve, efter forresatte tid, af oberberg amptet, nøyachtig forlag at gjøre til voris samptlige participanters, og det almindelige beste, saa forbryder dend eller de deris ret och part, med aldt det nagelfast findis til os, og schal dog svare osz til den skade, som vij for hans forsømmelsis schyld, udj voris tiendes afgang kunde haffve hafft, af huilchen part de andre med gevercher indtet meere tilkommer, end det forraad af redschab, ertz, materialier og victualier, sampt andet huad de med deris indschud vunden og til veje bragt haffver.

18. Naar effter er fordrende nødtørft, indschuds terminerne og huormeget huer termin erleggis schal, besluttet er, da schal een huer participant sin quotam strax betahle. Mens bliftr hand 6 v-ger vdi dermed, ofver dend bestemte tid, schal samme verchs forvalter eller fuldmegtige gifve det de andre gevercher tilkiende og fornemme om de ville forlegge dend schyldiges part eller iche. Vil ingen af dem gjøre det og andre sex v-ger derofver forløber, da hafr hand magt at tage af den nachlesszigis befindende forraad, och selge det til de andre participanter, eller om de iche vilde sig det tilforhandle, da til fremmede for dend prijs som det samme tid udj dend neste kiøbsted [71a] gielde [k]unde, ogsaa derved forl[eg]gis [hans] part, huor imod dend schyldige slet indtet schal hafve at sige, saafrembt nu til samme tid ingen forraad ved verchet var, og dend udj udleg schyldige participant loed end og andre 6 v-ger gaa forbij, eller iche vilde schaffe noget indschud, da schulle de parter som hand udj verchet haffver, effter billighed huad de da kunde verre verd, taxeris, og først de andre hans med participanter, og der effter fremmede tilbydis, om de *dennem* iche vilde beholde. Vilde nu nogen af endten `af` parterne kiøbe dem, da schal de penge, som derforre bydis, strax betallis och anvendis til gieldens betahling. Blifver noget til ofvers, da schal den som sin ret ved egen forsømmelsze haffver tabt, beholde det ofver bliffvende, men recher det iche til, saa schal hand verre schyldig det resterende, som een privilegered gield at forschaffe, og hereffter ingen tiltale meere til verchet eller paa det førrige indschud haffve.

19. Och efftersom bønderne tit og offte imod loven og skoug ordinantzen (formedelst at de udj marcherne nogle fische vande hafver, huor af nogen fisch udj for aaret og udj høsten

bekommer, saa og at de sig befrygter, om bergverchet der omkring opkom, at de saadanne vande der effter iche saa roeligen som forhen schulle kunde nyde) gandsche schouffve skal haffve anstuchen. Diszligeste at de end og med tiere at brende, schouffvene stoer schade schal tilføye, saa at berg verchernes mange steder formedelst mangel paa setteved, maa undergaa, og blifve ruinerit. Da ville wij hermed haffve alle og een huer alvorligen advahret og strengeligen befahlit, sig fra deslige schadelige forretagende wed bergvercherne at entholde, saafrembt de iche, dersom de der udj eller anden [71b] saadan ondschab betreffis, eller det dem loughligen offver bevisszes, uden ald naade paa lifvet vilde straffis.

20. Som och fornemmis at de privilegerede anderledis fortolcher de dennem aller naadigste gifne privilegier, end vij dennem allernaadigst vilde haffve forstanden, i det de tilegner sig et større district med denne udj privilegierne allernaadigst forundt er, til med bruge schouffverne iche saa megit til bergverckerne, huor til de dog egentlig burde at anvendis, som til deris egen nytte. Da hafver vij allernaadigst for gaat befundet, dennem hereffter saadan district at lade anvijse, som tilfornøden schouffshug og verchernis fortsettelsze kand udkreffvis.

Huor effter alle og een huer sig aller underdanigst, haffver at rette, och for schade at tage vahre. Og byde och befalle vij hermed voris stadtholder, vice stadtholder, stiftbefahlingsmænd, amptmend, loughmend, presidenter, borgemestere og raad, fougder og alle andre som denne voris berg forordning under voris cancelj seigel tilschichet vorder, at de dend paa behørige steder til allis effterretning, strax lader læsze och forkynde. Giffvet paa vort slot Kiøbenhafn den 23 Juny anno 1683. Vnder vort zignet.

Christian

L:S [72a]

Rigtig copie af originalen testerer vdj welbaarne Her amptmand Lauritdtz Lindenous fraverelsze

Lauritdtz Sørensszen

[Foliane 72b–76b er blanke]

[77a]

I denne protocol findis syttig og sex nommereret og igiennem dragne blade, hvor udi sorenschriveren udj Sundhorlehn Bendix Dyrhuus efter bestillings pligt hafuer at indschrifue hvis dette 1683 aar for retten passerer som forsuarligt.

Bergen dend 18 January 1683.

[Skada lakksegl nederst på sida]

[SLUTT]